תלמוד בבלי · ראשונים · רבינו חננאל · סדר נזיקין

רבינו חננאל על מסכת בבא מציעא

רבנו חננאל [ר"ח]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רבינו חננאל על מסכת בבא מציעא

רבנו חננאל [ר"ח]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רבינו-חננאל-על-מסכת-בבא-מציעא/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 5
דף ב: 5
דף ג. 6
דף ג: 6
דף ד. 7
דף ד: 8
דף ה. 10
דף ה: 11
דף ו. 12
דף ו: 12
דף ז. 13
דף ז: 14
דף ח. 15
דף ח: 16
דף ט. 16
דף ט: 17
דף י. 17
דף י: 18
דף יא. 19
דף יא: 20
דף יב. 21
דף יב: 21
דף יג. 23
דף יג: 23
דף יד. 24
דף יד: 25
דף טו. 25
דף טו: 26
דף טז. 27
דף טז: 28
דף יז. 29
דף יז: 29
דף יח. 30
דף יח: 30
דף יט. 31
דף יט: 31
דף כ. 31
דף כ: 32
דף כא. 33
דף כא: 33
דף כב. 34
דף כב: 35
דף כג. 35
דף כג: 36
דף כד. 37
דף כד: 37
דף כה. 38
דף כה: 39
דף כו. 39
דף כו: 40
דף כז. 40
דף כז: 41
דף כח: 42
דף כט. 43
דף כט: 44
דף ל. 45
דף ל: 46
דף לא. 46
דף לא: 47
דף לב. 47
דף לב: 48
דף לג. 48

דף לג: 50
דף לד. 51
דף לד: 52
דף לה. 53
דף לה: 54
דף לו. 54
דף לו: 55
דף לז. 56
דף לז: 57
דף לח. 57
דף לח: 58
דף לט. 59
דף לט: 59
דף מ. 60
דף מ: 61
דף מא. 62
דף מא: 63
דף מב. 64
דף מב: 64
דף מג. 66
דף מג: 67
דף מד. 68
דף מד: 68
דף מה. 70
דף מה: 70
דף מו. 71
דף מו: 72
דף מז. 73
דף מז: 74
דף מח. 76
דף מח: 77
דף מט. 78
דף מט: 78
דף נ. 79
דף נ: 80
דף נא. 81
דף נא: 81

דף ב.

שנים אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וכו'. ואקשי' עלה למה לי למתנא תוב זה אומר כולה שלי הלא באומרו אני מצאתיה משמע דכולה שלי היא. ופרקי הא אתא לאשמועי' דבראיה בעלמא לא קני לה למציאה. הא לא מיבעיא דהא אמר רבינא ומצאתה דאתאי לידיה משמע. דברי רבינא בהגוזל בתרא הל' אין פורטין מתיבת המוכסין ופשוטה היא.

דף ב:

ואוקימנא למתני' רישא במציאה וסיפא דקתני זה אומר כולה שלי בקנייתא בשטוען אני קניתיה ונתתי דמיה לבעליה ואמרי אי הכי נשאל למוכר למי מהן מכר וממי קבל דמיה ושנינן באומר לא ידעתי ואמר ששניהן תבעוה ממני לקנותה ואמרתי להן מי שיתן לי דמיה הרי היא מכורה לו ונתן לי א' מהן דמים והא' השליך המעות לפני ולקחו הטלית ואיני יודע מי מהן שנתן ומי שהשליך כגון זה שנינו שניהן נשבעין וחולקין. וכיון שא' הוא שקנה והא' טוען בשקר ותני תנא שניהן נשבעין ונוטלין מכלל דהאי תנא לא חייש לשבועת שוא של אחד מהן.

מתני' דלא כבן ננס דאי בן ננס הא חייש וקתני שניהן נוטלין בלא שבועה.

דברי בן ננס הן בשבועות פרק כל הנשבעין שבתורה הלכה וחנוני על פנקסו. ודחינן אפי' תימא בן ננס [הכא] איכא למימר דלמא תרוייהו בחדא אגבהוה וה"ה בקנייתא שניהן כא' קנאוה ואין ביניהן שבועת שוא. תוב אמרי' לימא מתני' דלא כסומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה דתנן שור שנגח את הפרה ונמצאת עוברה בצדה וכו'. ואמרי' בגמ' אר"י אמר שמואל זו דברי סומכוס אבל חכמים אומרים זה כלל [גדול] בדין המוציא מחבירו עליו הראיה. תניא נמי הכי שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצידה ואינו יודע אם עד שלא נגחה ילדה ואם משנגחה ילדה משלם ח"נ לפרה ורביע נזק לולד דברי סומכוס וחכ"א המע"ה.

ואמרי' אלא מאי מתני' אינה כסומכוס אלא כרבנן אמאי נשבעין והא המוציא מחבירו עליו הראיה אמרי. ופרקי היכא דתפיס חד ואידך טעין עליה אמור רבנן המע"ה.

הכא דתרוייהו תפסי לה אמרי רבנן חולקין בשבועה.

אלא אי אמרת סומכוס השתא ומה התם דלא תפסי תרוייהו וכו'. דברי רבה בר [רב] הונא דאמר אמר סומכוס אפי' ברי וברי בהמחליף פרה בחמור בפ' השואל את הפרה ודברי ר' חייא בר אבא אמר סומכוס אפי' ברי וברי כרבה בר [רב] הונא בסוף פ' המניח את הכד.

דף ג.

ואסקי' לשמעתי' אפי' תימא סומכוס שבועה זו דקתני במתני' מדרבנן היא דאמר ר' יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא. סוגיא דשמעתין בגמרא דשור שנגח את הפרה כסומכוס. תוב אמר לימא מתני' דלא כר' יוסי דאמר בפ' המפקיד א"כ מה הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבוא אליהו ויאמר למי הם.

ושנינן אפי' תימא ר' יוסי התם ודאי איכא רמאי אבל הכא די"ל תרוייהו בהדי הדדי אגבהוה וכו' ואקשי' תוב לר' יוסי ולרבנן הא דתנן גבי חנוני על פנקסו שחנוני אמר נתתי והפועל אמר לא לקחתי ושנינו שניהן נשבעין ונוטלין מבעה"ב והא הכא דודאי איכא רמאי ולא אמרו הכל יהא מונח עד שיבוא אליהו.

ודחינן התם היינו טעמא משום דיכול פועל למימר אנא לך עבדי עבידתא הב לי אגראי מאי אית לי גבי חנוני.

חנוני אמר ליה לבעה"ב אנא שליחותך עבדי וכו'. תני ר' חייא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידין אותו חמשים נותן לו חמשים וחייב שבועה על השאר שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים מק"ו.

ותנא תונא. פירושו והתנא שנאה. כלומר שנינו במשנתינו כשמעתיה דר' חייא דתנן שנים אוחזין בטלית וכו'.

[מאי] שלא תהא הודאת פיו גדול' מהעדאת עדים וכו' אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע שנאמר אשר יאמר כי הוא זה. ודרשינן לזה אשר יאמר כי הוא הוא שאתה טוענני (זה בלבד) יש לך אצלי זה בלבד שנמצא מודה במקצת הלכך ישבע. הנה בהודאת פיו במקצת שהיא קלה חייב שבועה העדאת עדים שהיא חמורה ממנה לא כ"ש שיהיה חייב.

דף ג:

והיאך זו חמורה מזו דהא אע"פ שהודאת פיו מחייבתו ממון דקי"ל הודאת בע"ד כק' עדים דמי אינה מחייבתו קנס דקי"ל מודה בקנס פטור הודאתו במקצת הטענה מחייבתו שבוע' העדאת עדים שמחייבתו קנס אינו דין שיחייבוהו שבועה במקצת.

ופרכינן מה לפיו שכן מחייבתו קרבן. שנאמר והיה כי יאשם לאחת מאלה והתודה אשר חטא עליה והביא את אשמו לה' וגו'. תאמר בעדים [שמעידין] עליו שחטא אין מחייבין אותו קרבן למה שאם ירצה אמר מזיד הייתי ואין קרבן למזיד ואם יודה להם כי שוגג הייתי בהודאתו מתחייב ולא בעדות העדים.

ודחי' הא לא קשיא דר' חייא כר"מ ס"ל דאמר עדים מחייבין אותו קרבן דתנן בכריתות (פ' ד' מחוסרי כפרה) אמרו לו שנים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי ר"מ מחייב א"ר מאיר אם הביאוהו ב' לידי מיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל אמרו לו ומה אם ירצה לומר מזיד הייתי כלומר מה תועיל עדותם אם ירצה לומר מזיד הייתי וכו' וחזר לפרך פירכא אחריתי מה לפיו שכן אינו בהכחשה ובהזמה כלומר אם יודה שלויתי מפלוני מנה ביום פלוני במקום פלוני ויבואו עדים ויעידו כי שם היינו עמך בו ביום באותו מקום שאמרת ולא לויתה אתה ממנו כלום אחר הוא שלוה או אם יאמרו לו אותו היום היית עמנו במקום פלוני רחוק מזה המקום יותר ממהלך יום והוא מכחישם דכל כי האי גוונא אמרי' הודאת בע"ד כמאה עדים ואין העדים יכולין להכחישו ולא להזימו ולפיכך כשמודה מקצת הטענה חייב תאמר בעדים שישנן בהכחשה ובהזמה נמצא כח העדים פחות מהודאת פיו כך בחיוב שבועה כח העדים פחות הוא מהודאת פיו. ונדחה זה הק"ו וחזרנו לפרק דרך אחרת.

ומה עד א' שאין מחייבו ממון מחייבו שבועה שנאמר לא יקום עד אחד באיש לכל עון וגו' ודרשינן ליה לכל עון ולכל חטאת הוא דאינו קם אבל קם הוא לשבועה עדים שמחייבין אותו ממון אינו דין שיחייבוהו שבועה.

ודחי' מה לעד א' שכן על מה שהעיד הוא נשבע וכו'.

דף ד.

אלא תיתי מגלגול שבועה דעד אחד ונדחה גם זה. ואתינן לרבויה מפיו ועד אחד. ואמרי' הכי מה פיו שאין מחייבו קנס מחייבו שבועה עדים שמחייבין אותו קנס לא כל שכן.

ופרכינן מה לפיו שכן אינו בהכחשה כמו שפירשנו למעלה. עד אחד יוכיח שכן ישנו בהכחשה ומחייבו שבועה.

מה לעד אחד שכן על מה שהעיד עליו הוא נשבע תאמר בעדים שעל מה שכפר הוא נשבע פיו יוכיח שמשלם במה שהודה ונשבע על מה שכפר וחזר הדין וכו'. ופרכי' מי להצד השוה שבהן שכן לא הוחזק כפרן פי' אם כפר הלוה והעיד עליו עד אחד לא הוחזק כפרן שנאמר לא יקום עד אחד באיש וגו'. וכן אם כפר וחזר והודה לא הוחזק כפרן כדרבא דאמר רבא אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע תאמר בעדים שאם כפר ובאו עדים והעידו עליו [שחייב] שהוחזק כפרן ונפסל. ודחי' לה הכי וכי מי שכפר במלוה נפסל והאמר רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות והא דר' חייא מלוה היא ונדחית זו הפירכא. וחזרנו לפרך פירכא אחרת.

מה להצד השוה שבהן שכן אינו בתורת הזמה פיו כדאמרן למעלה. עד אחד אינו בתורת הזמה שהתורה אמרה ועשיתם לו כאשר וגו' וכיון שאין עדות עד אחד אלא לשבועה ואי אפשר להשביע העד זו השבועה נדחת תורת הזמה מעליו שאין אתה יכול לקיים ועשיתם לו כאשר זמם וגו' וכדתנן [בריש מכות] מעידים אנו באיש פלו' שהוא בן גרושה וכו' ולעולם אין תורת הזמה אלא בשנים ועד שיזומו שניהם. בוא וראה כיון דאמר רב [שם ג ע"א] עד זומם משלם לפי חלקו מקשי' עליה והתניא אין משלמין ממון עד שיזומו שניהן ותריצנא להא דרב באומר העדנו והוזמנו בבית דינו של פלו' ונתחייבנו ממון כי האי גוונא משלם אבל כשיוזם עד אחד אין שם תשלומין. ותנן נמי ור' שמעון אומר מה שנים אין נהרגין עד שיזומו שניהן אף שלשה עד שיזומו שלשתן. ופרקי' דלמא רבי חייא תורת הזמה לא פריך כלומר אין זו פירכא. פי' ר' חייא תורת הזמה לא פריך אמר לך רבי חייא לא נדחת תורת הזמה מעד אחד מפני כחו של עד אחד אלא מפני שעד אחד אינו בא אלא לשבועה וכשיוזם אינו יכול להשביעו השבועה שזמם לעשות לאחיו וכיוצא בו נדחית תורת הזמה בשני עדים שהעידו על כהן שהוא בן גרושה וכו'. ואתינן לאוקמה לדר' חייא כמתניתין ולא דמיא דהא מתני' כי היכי דאנן סהדי להאי דכל מה דתפיס בהאי טלית דידיה הוא הכי [נמי] אנן סהדי לאידך. ותוב מתני' במאי דמסהדי (שהרי) [סהדי] דהוא דיליה עליה נשבע ותופס. לאפוקי דר' חייא דעל מה שכופר הוא נשבע.
אלא אי איתמר והתנא שנאה על אידך דר' חייא דאמר מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא ג' והילך חייב מאי טעמא דאע"ג דאמר ליה הילך כיון דעדיין לא נתן מודה מקצת הטענה הוא ותנא תונא שנים אוחזין בטלית וקתני ישבע והא אנן סהדי דבמאי דתפיס הילך הוא וקתני ישבע ש"מ דאפי' אמר ליה הילך מודה מקצת הטענה הוא וחייב.
ורב ששת אמר הילך פטור דכיון דאמר ליה הילך כמאן דפרע להו דמי ובשאר הא לא מודה ליה ולא מידי הלכך לאו מודה מקצת הטענה הוא ומתני' תקנת חכמים היא וכר' יוחנן.

דף ד:

מיתיבי סלעין דינרים וכו'. פי' שטר שכתוב בו סתם פלוני חייב לפלוני סלעים או דינרין. מלוה אמר ה' סלעים חייב לי ולוה אמר ג' ר' שמעון בן אלעזר אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע. ודייקי' טעמא דהודה בג' הא הודה בב' פטור מאי טעמא דשטר כיון דמודה במלוה בשטר כי הילך דמי דקיימא לן מלוה בשטר תורתו כקרקע והמודה

בקרקע הילך הוא ודייקי' דבשתים פטור קשיא לר' חייא. ופריק לא ואפילו הודה בשתים חייב והאי דקתני ג' לאפוקי מדר' עקיבא דאמר הודאתו בשלישית משיב אבידה הוי מיגו דאי בעי אמר תרתי כדכתיב בשטר סלעים ואמר ג' משיב אבידה הוא ופטור משבועה. ואקשי' אי הכי דר' שמעון אפילו בשתים מחייב והוא הדין לג' אף זה חייב לישבע היה לו לומר.

ופרקי' לעולם שתים פטור ושאני הכא משום דמסייע ליה דכתיב בה סלעין וסתם סלעין שתים הן.

אי נמי משום דהוי שטר שיעבוד קרקעות ואין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות. פי' נמצא המלוה טוענו ה' סלעין ועדי השטר מעידין שחייב לו סלעים לא פחות משתים לדברי ר' חייא דאמר מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום ועדים מעידים אותן נ' אותן נ' נותן לו ונשבע על השאר וכל שכן בשמודה לו במקצת היה מן הדין לחייבו שבועה גם בשמודה בשתים ואמר לך ר' חייא כי קאמינא במלוה על פה אבל במלוה בשטר דשעבודיה על הקרקע כאילו קרקע בה' סלעין הוא דטעין ומודה לו במקצת מן הקרקע ובשאר כופר בו. ותנן אין נשבעין על הקרקעות וכשם שאם יטען עליו שדה זו בידך שלי הוא והלה כופר בו אין חייב שבועה עליה כך הטוען על חבירו בשעבוד קרקעות והלה כופר בו אין חייב שבועה על כפירתו. ור' שמעון סבר הא דטעין עליה בה' סלעין תרתי מינהון בשטרא ותלת מינהון על פה כפר בתלת פטור כדתנן מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום פטור. הודה אחת מן השלש חייב. ומותבינן תוב מדברי ר' עקיבא דפטר בג' וכל שכן בב' והנה דפריש להו שטרא הילך הוא וקתני פטור קשיא לרבי חייא. ופריק שאני הכא דקא מסייע ליה שטרא. אי נמי משום דהוי ליה שטר שעבוד קרקעות כו'. כדפרשינן לזה לעילא. ש"מ דדברי הכל הודה בשתים פטור כי פליגי בשמודה בג'.

ר' עקיבא סבר מיגו דאי בעי אמר שתים ואמר ג' משיב אבידה הוי ופטור דכי אמרה תורה כי הוא זה דשמעינן מיניה מודה מקצת הטענה חייב הא פריש רבה טעמא דקרא דאמר מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי בכוליה בעי דליכפריה וכו' והאי כיון דאית ליה עליה שטרא לא יכול לכפור בכל לית עליה הדין דינא הלכך פטור הוא. ור' שמעון סבר לא שנא אלא הרי הוא ככל טענתא דעלמא הכופר בכל פטור והמודה במקצת חייב. תוב אקשינן מהא טענו כלים וקרקעות וכו'. ופשוטה היא.

פי' הכא עיקר התם אגב גררא נסבה. הכא בשבועות דקתני הודה במקצת כלים מיגו דנתחייב שבועה בכלים נשבע גם על הקרקע בזקיקה זה מקום עיקרו. והתם בקידושין פ"א דקתני זוקקין את הנכסים שיש להם אחריות לישבע עליהם [אגב] גררא נסבה.

דף ה.

ומקשי' על רב ששת מהא דתני רמי בר חמא בהגוזל קמא הלכ' נתן לו את הקרן. ד' שומרין צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת ואלו הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר והא בהאי דקא מודה ליה הילך וקתני דחייב. ודחי רב ששת לא לעולם הילך פטור והאי כגון דטעין ליה ג' בהמות מסרתי לך ומתו להו כולהו בפשיעותך וחייב אתה בשלשתן ואמר לו השומר חדא לא היו דברים מעולם זו היא כפירה במקצת. וחדא פשעתי בה ומתה ואני חייב לשלמה לך זו היא הודאה במקצת ואינו הילך דהא ליתא בעינא אלא אני חייב לשלם קאמר ליה.

וחדא מתה לה באונס וסבר רמי דהאי דחייבה תורה לשומר שבועה בטענת אונסין מדכת' כי יתן אל רעהו חמור או שור או שה וכל בהמה לשמור וטען השומר מת באונס או נשבר או נשבה שבועת ה' תהיה בין שניהם.

צריכה כפירה והודאה במקצת כשאר כל חייבי שבועה שבתור' כדכתיב אשר יאמר כי הוא זה ופירושו אשר יאמר הנתבע כי הוא שאתה טוענני אינו כולו אמת אלא זהו בלבד שנמצאת כפירה במקצת והודאה במקצת ואי אתה מוצא כפירה במקצת והודאה במקצת ושבועה באונסין אלא בטוען ג' פרות מסרתי לך כמו שפירשנו למעלה אבל אם יטעון עליו בשתים והלה טוען חדא לא היה דברים מעולם וחדא מתה באונס כפירה איכא הודאה ליכא ואי טעין חדא מתה בפשיעה וחדא באונס הודאה איכא כפירה ליכא הלכך לא משכחת כפירה במקצת והודאה במקצת וחיוב שבועה באונסין אלא בטוען ג' פרות מסרתי לך כו'.

ואע"ג דפריק רבי חייא כל קושיא דאקשן עליה וסוגייא כוותיה רהטא כרב ששת קיימא לן דהוא בתרא ותוב מדקתני לה בפ' השואל היו לו עבדים ומכר אחד הלוקח טוען הגדול קניתי והמוכר אמר הקטן מכרתי ישבע המוכר שהקטן מכר ואמרי' אמאי ישבע מה שטענו לא הודה לו כי בגדול טענו והוא לא הודה לו בגדול אמאי ישבע ועוד הילך הוא ועוד אין נשבעין על העבדים ש"מ מדתני לה גבי הלכת' פסיקתא הילך נמי הלכת' הוא דפטור. ומקשי' תוב אקמייתא דר' חייא מהא דתני אבוה דר' אפטוריקי מנה לי

בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים עליו בג' יכול ישבע על השאר וכו'. ופרקי' ר' חייא נמי תנא הוא ופליג על התנאים.
והאי קרא דגמיר מיניה אבוה דר' אפטוריקי דריש ליה ר' חייא הכי אשר יאמר כי הוא [זה] מכאן דבעינן הודאה ממין הטענה ומקצת הטענה. אבל אבוה דר' אפטוריקי הני תרי קראי חד ש"מ דאין נשבעין בהעדאת עדים וחד למקצת הטענה אבל ממין הטענה לא בעי. וקיימא לן בהא כר' חייא.
ההוא רעיא דהוו מסרי ליה כל יומא חיותא בסהדי יומא חד מסרו ליה בלא סהדי אמר לא היה דברים מעולם אתו סהדי אסהידו דאכל תרי מינייהו אמר רבי זירא אי איתא לדר' חייא כלומר אילו נתברר לי דהלכתא כר' חייא בהא הייתי דן אותו לשלם השנים שאכל ולישבע על השאר שבועה דאורייתא דכיון שהוא גזלן ישבע שכנגדו ויטול. ומקשה לר' זירא אפי' הכי אי ליתא לר' חייא נחייביה מדתנן מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום פטור.
ואמר רב נחמן ומשביעין אותו שבועת היסת מדרבנן. ופריק לה דרב נחמן תקנתא היא מדרבנן ותקנתא לתקנתא לא עבדינן כלומר נעשה עוד תקנה על זו דרב נחמן להישבע כנגדו ויטול כולי האי תקנת' לתקנתא לא עבדינן.

דף ה:

ש"מ דאפילו היכא דליכא דרא דממונא בינייהו היה לך בידי ופרעתיך מחייב רב נחמן שבועת היסת. הא דאמר רב יהודה סתם רועה פסול ברועה בהמות שלו משום דמרעה אותן בשדות בני אדם אבל רועה בהמות אחרים חזקה אין אדם חוטא ולא לו. ואע"ג דאמר ר' זירא אי איתא לדר' חייא קמייתא לית לן למימר דדחאי לגמרי דהא אשכחן כי האי גוונא בתחלת פ' המדיר את אשתו שאמרו ואם איתא לדרב הונא אמר רב דאמר יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה וכו' שמראין הדברים שדחאה. וכבר מצינו בפ' שני דייני גזילות והיל' כרב הונא אמר רב דאמר יכולה אשה שתאמר איני ניזונת ואיני עושה שמעינן מיניה דכי האי גוונא אינה נדחת הילכך הלכתא כר' חייא בקמייתא:
פיסקא זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וכו'. אוקימנא באומר כולה שלי ולדבריכם דלא יהביתו לי כולה שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה.
אמר ר' יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהא כל אחד תופס בטלית חבירו ואומר שלי הוא.

ואסקי' לא אמרי' מגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא והאי דאמר הכופר בפקדון פסול לעדות שנינן בדאיכא סהדי דההיא שעתא דכפר בה בב"ד הוה נקיט ליה אי הוה ידע היכא איתיה ברשותיה.
הא דאמר רב הונא משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו בתחלת פ' המפקיד.

דף ו.

והא דאמר רב נחמן ג' שבועות משביעין אותו כו' הוא בפ' הגוזל קמא.
ואסקי' פרשי אינשי מספק שבועה ולא פרשי מספק ממונא מאי טעמא ממון אפשר בחזרה. שבוע' לא אפשר בחזרה.
בעי ר' זירא תקפה א' בפנינו מהו כו' ת"ש בד"א בששניהם אדוקין בה אבל אם היה יוצא מתחת ידי אחד המע"ה.
ופשיטנא הכא במאי עסקינן דאתו לקמן שניהן אדוקין בה ואמרי' להו דינא הוא דפלגיתו לה ואזלו והדרי כי תפיס לה חד מנהון וטעין דאודי לי ואמר לי שקלא דידך היא. ואידך טעין אוגרתה ליה דאמרי' ליה עד השתא חשדת ליה בגזלן וטענת כולה דידי הוא ואתא הוא ותפיס בהדאי וטעין בה והשתא אמרת אוגרתה ליה בלא סהדי שקרא אנת. אי בעית תימא לעולם דאתי לקמן כי תפיס לה חד ואידך מסרך סרוכי דאמרי' אפילו סומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה מודה סומכוס דסרכא לאו כלום היא.
אם תמצא לומר תקפה א' בפנינו מוציאין אותו מידו הקדישה אינה מקודשת. ואם תמצא לומר אין מוציאין אותה מידו הקדישה מקודשת. הקדישה בלא תקפה מהו מי אמרי' כיון דאמר מר אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט דמי כמאן דתקפה דמי או דלמא השתא מיהא הא לא תקפה.

דף ו:

ת"ש דההיא מסותא דהוו מינצו עליה בי תרי כל חד אמר דידי הוא קם חד מינייהו אקדשה והוו פרשי מיניה רב חנינא ורב הושעיא וכולהו רבנן.
ופשיט רב המנונא מהא דתנן ספק בכורות אחד בכור אדם ואחד בכור בהמה בין טהורין בין טמאין המע"ה. ותני עלה אסורין בגיזה ובעבודה.
והא הכא אילו תקפו כהן אין מוציאין אותה מידו דקתני המע"ה ואע"ג דלא תקפן אסורין בגיזה ועבודה ש"מ דכל היכא דאילו תקפן אין מוציאין אותה מידו הקדישה בלא תקפה מקודשת. ודחי לה רב' ואמר לעולם אימא לך אפי' תקפן כהן (אין) מוציאין אותה מידו

ואפ"ה אסורין בגיזה ועבודה דקדושת בכור קדושה הבאה מאליה היא ושאני מקדושה דמקדישין לה במילי.
אמר ליה רב חנינא לרב' תניא דמסייעא לך שאם תקפן כהן מוציאין אותו מידו דתניא הספיקות נכנסין לדיר להתעשר וכו' ואמר ליה אביי הא לא מסייעא ליה הכא במאי עסקינן בדלית ליה אלא ט' וזה הספק דמה נפשך אי לא בכור הוא שפיר קא מעשר ואי בכור הוא בני ט' נינהו וט' לאו בני עשורי נינהו. ופשטינן לקמן דהני ספיקות לאו ספק בכורות הוא אלא ספק פטרי חמורים הן וכדרב נחמן דאמר בבכורות פ"א [דף יא] ישראל שיש לו י' פטרי חמורים מעשרן והן שלו ושם פירשנו שמועה זו. והדר ביה אביי ואמר לאו [מילתא] היא דאמרי דכל ספק לאו בר עשורי הוא מדתנן קפץ א' מן המנוין לתוכן כולן פטורין פי' כיצד מעשרן מכניס צאנו לדיר ומוציאן אחד אחד במנין כדתנן כיצד מעשרן כונסן לדיר ועושה להן פתח קטן כדי שלא יוכלו שנים לצאת באחד ומונה בשבט א'ב'ג'ד'ה'ו'ז'ח'ט' והיוצא עשירי סוקרו בסיקרא ואומר ה"ז מעשר. ואם קפץ מאותן שהן חוץ לדיר ונכנס לדיר ונתערב בצאן שבדיר שעדיין לא נתעשרו ואינם יודעים איזהו. נעשו אותן ספק ונפטרו כולן ואם נאמר כי דין הספיקות להתעשר ממה נפשך אמאי אין מעשרין גם (לאו) [להו] ממה נפשך נעשרינהו ואם יצא עשירי זולתי זה שקפץ מן המנין שפיר ואם זה שיצא עשירי הוא זה שקפץ שהיא פטור ואין הפטור פוטר את החייב נפטרו במנין הראוי פי' מנין הראוי כגון שיש לו עשר צאן בדיר ורצה לעשרן ופתח להם הפתח שיצאו ועשירי יסקרהו בסיקרא והתחיל לצאת אחד אחד והוא מונה מי שיצא בתחלה קורא אחד והיוצא אחריו מנאו שני ואחריו שלישי וכן כולן עד שיצאו התשעה אלו התשעה כולן המנין פטרן שאין אחד מהן נקרא עליו שם עשירי והיוצא עשירי הוא הקדוש וכיון שכל אחד שיצא מן הדיר נשאר בדיר הראוי להיות בדיר נפטר היוצא מיד ואע"פ שקודם יסקרו בסיקרא קפץ מתוך הדיר ויצא לחוץ ונתערב עם המנוין התשעה נפטרו במנין הראוי למעשר אע"פ שלא יצא אחריהן עשירי הואיל ובשעה שיצאו במניינם היה בדיר מי שיעבור עשירי תחת השבט היוצא ראשון ראשון נפטר.

דף ז.

ובהדיא בבכורות פרק אחרון אמר רבא מנין הראוי פוטר.
מאי הוי עלה דמסותא ת"ש מהא דאמר רב [נחמן] כל ממון שאינו יכול להוציאו בדייני הקדישו אינו קדוש.

הא יכול להוציאו אע"פ שלא הוציאו קדוש. ומקשי' עלה והאמר ר' יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלי' שניהן אינן יכולין להקדישו זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו. וקי"ל דלא מקשינן לא ממשנה ולא מברייתא ולא ממימרא אלא אם היא הלכה. ועוד לא דחאוה להא דר' יוחנן אלא פירקו על דבריו ואמר מי סברת מסותא מטלטלא היא וקשיא עליה הא דר' יוחנן לא כי קאמר רב [נחמן] כל ממון שאינו יכול להוציאו בדיינין וכו' האי ממון קרקע הוא וכיוצא בו האי מסותא מקרקעא הוא דקי"ל קרקע אינה נגזלת ולעולם ברשותיה דמרא קיימא הלכך אם יכול להוציאה בדיינין ברשותיה קיימא ושפיר קא מקדיש. האי דקתני שנים אדוקין בטלית זה נוטל עד מקום שידו מגעת וזה נוטל עד מקום שידו מגעת והשאר חולקין בשוה ובשבועה אוקימנא בשאדוקין בטלית עצמו ומתני' דקתני חולקין הטלית שני חצאין ונוטל כל אחד חציה בשאדוקין בנימין שבקצותיה והן הנקראים כרכשתא. ופשוטה היא.

דייק רב (אשי) [משרשיא] מינה מדקתני זה נוטל עד מקום שידו מגעת ש"מ דהאי סודרא כיון דתפיס ביה ג' אצבעות על ג' אצבעות הרי הוא קנין לתופסן ואע"ג דלא פסיק כמאן דפסיק דמי ולא אמרי' עד דמשיך ליה כוליה לא קני ליה אלא אע"ג דלא משיך ליה לכוליה קני להוא דתפס וכן הלכה.

אמר רבא אם היתה טלית מוזהבת והזהב קרוב לגבי חד ברחבה של טלית ואם יחלקוה לרחבה לשני חצאין יבא הזהב בחלקו של אחד יכול האחד לומר זה שבינינו לאורכה נחלקה כדי שנחלק בטלית ובזהב והדין עמו:

ת"ר שנים אדוקין בשטר כו' אסיק' בשטר מקוים דברי הכל יחלוקו. ושאינו מקוים ומלוה אמר שלי הוא ונפל ממני ומצאתיו ולוה אמר שלך היה ופרעתיך ונתתי לך [וממני נפל] אם נתקיים בחותמיו יחלוקו דברי ר' דרבי קסבר מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו וקי"ל כרבי.

דף ז:

רשב"ג אומר אע"פ שאין יכול לקיימו יחלוקו דמודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו ואין הלכה כמותו.

אדם שמצא שטר שכתוב בו קיום ב"ד לא יוציאו עולמית חיישינן שמא פרוע הוא דברי ר' יוסי וחכ"א הרי [הוא] בחזקתו וכ"ש המוצא שטר שאין בו קיום שלא יוציאו עולמית דחיישינן שמא כתב ללות ולא לוה:

אמר ר"א מחלוקת בשניהן אדוקין בתופס ובתורף וכו' ור' יוחנן אמר לעולם חולקין והאי דקאי תורף בינייהו ואע"ג דמקרב לגבי דחד לא חיישינן אלא חולקים. פי' תורף כדתנן בפרק כל גט שנכתב שלא לשם אשה כו' הכותב תופסי גיטין צריך שיניח מקום שם האיש והאשה ומקום הזמן שטרי מלוה צריך שיניח מקום המלוה ומקום הלוה ומקום המעות ומקום הזמן זהו תורף והשאר תופס וזה שאמרו חולקין בשטר לא שיחתכוהו כי זה הפסד הוא אלא דמיו חולקין ושקלינן וטרינן בה טובא ואסיקנא הכי מהא דתנן היו רוכבין על גבי בהמה או א' רוכב וא' מנהיג וכו' עד ויחלוקו הכי נמי דפלגי לה ממש בשלמא בהמה טהורה חזיא לבישרא אלא בהמה טמא' אפסדוה אלא לדמי וכן הלכה. ואם היו שנים אדוקין בשטר זה בתורף וזה בתופס. בשלמא שם המלוה והלוה והמעות יתכן לעמוד בהן עכשיו ואחר כך אם אבד השטר אין חוששין לו אלא הזמן שרוצה להיות בידו לטרוף ממשעבדי שמין כמה שוה שטר שיש בו זמן ויש לו לגבות ממשעבדי דבאין ללוה נכסים בני חורין ויש בו זמן טריף ממשעבדי ואם אין בו זמן אבד ממונו ומה שעולה בה השומא שקיל מי שהתורף בידו וכן הדין. ור' יוחנן לא חלק אלא בזמן שהתורף באמצע אבל בזמן שזה תופס בתורף וזה בתופס לא חלק שדמי כל השטר למי שבידו התורף והדין כאשר פירשנו ולדברי הכל כל דבר שאם יחלק יפסד שמין אותו בדמים וחולקין בדמים כדתנן בפ' השותפין אין חולקין את החצר עד שיהא בה כדי לזה וכדי לזה וכו' ואסיק התם בגמ' ת"ש זה הכלל כל שאילו יחלק ושמו עליו חולקין אותו ואם לאו מעלין אותו בדמים. ר' יוסי אומר הרי הוא בחזקתו. ומקשי' וכי ר' יוסי לא חייש לפירעון והתניא מצא כתובת אשה בשוק בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה אין הבעל מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה. ור' יוסי [אומר] עודה תחת בעלה יחזיר לאשה נתארמלה או נתגרשה לא יחזיר לא לזה ולא לזה. ופריק רבינא דהוא בתרא אפוך ואימא הכי נפל ליד הדיין כגון שכתוב בו קיום ב"ד לא יוציאו עולמית דברי ר' יוסי וחכ"א הרי הוא בחזקתו וטעמא דרבנן התם דאמרו לא יחזיר לא לזה ולא לזה לאו משום דחיישי לפירעון אלא משום דחיישי לשתי כתובות. ור' יוסי לשתי כתובות לא חייש.

דף ח.

כיון שהעמיד רב פפא משנתנו דקתני יחלוקו בתפסי לה בכרכשתא דקדק רמי בר חמא ואמר זאת אומרת המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו.

רבא אמר לעולם לא קנה ומתני' היינו טעמא מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה. תדע דאילו האומר לחבירו צא וגנוב לי פטור המשלח דקי"ל אין שליח לדבר עבירה ואילו

שותפין שגנבו חייבין ושקלי' וטרי' בה ואסיקנא דוקיא דרמי בר חמא מסיפא דמתני' בזמן שהן מודין או שיש להן עדים כי שניהם ביחד מצאוה ושניהן אגב' אגבהוה בכרכשתא חולקין בלא שבועה ש"מ המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו דהא תרוייהו מסייעי להדדי בעידנא דמגבהי לה.
ורבא אמר לך שאני הכא מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה. וקי"ל כרמי בר חמא והוא דאמר ליה זכי לי דהא ר' יוחנן קאי כוותיה ואמר המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו ואם יקשה לך הא דתנן היה רוכב על גבי בהמה וכו' התם באומר תנה לי ולא אמר זכה לי.
היו שניהם רוכבין על גבי בהמה וכו'.

דף ח:

הא דאמרן רוכב ומנהיג חד קני וחד לא קני ואמר רב יהודה נחזי אנן מדתנן בפ' כלאי הכרם המנהיג סופג מ' וכו'. פי' המנהיג בשור (או) ובחמור ודש או חרש סופג מ' והיושב בקרון סופג מ' ר"מ פוטר את היושב בקרון.
שמואל מפיך ותני היושב בקרון סופג מ' דברי ר' מאיר וחכמים פוטרין את היושב בקרון הנה היושב בקרון כמו רוכב הוא וכיון דפטרי ליה רבנן שמעינן מינה דלא הוא מנהיג הבהמה שרוכב עליה ולא מתעבידא מכחו ולא חרישה ולא דישה לפיכך הוא פטור הלכך רוכב לחודיה לא קני וכ"ש רוכב במקום מנהיג ודברים פשוטין הן. פי' מוסירה כגון פרומביא ואפסר כל בהמה בראוי לה. התופס במוסירה לא קני לא במציאה ולא בנכסי הגר דהא לא מסר ליה אחרינא אבל מוסירה מחבירו קני דהא מסר ליה חבריה.
מיתיבי היו שנים רוכבין על גבי בהמה וכו'. ופרקי' במנהיג הבהמה שרוכב עליה (בקרקע) [ברגליו].

דף ט.

פי' איכא חד צד דלא קני יש מי שאומר משיכה בחמור לא קני אבל בגמל בין במשיכה בין בהנהגה קני. ויש מי שאומר הנהגה בגמל לא קנה אבל חמור בין במשיכה בין בהנהגה קני. פי' פגיה רצועות של מוסירה הנתונות על לחייה ועל פדחתה. סוגיא דשמעתא טלית מונחת על גבי קרקע וחציה על גבי עמוד בא אחד והגביה חציה מעל גבי קרקע ובא אחר והגביה חציה שעל גבי עמוד.

רכוב אי קני אי לא קני ת"ש ר"א אומר רכוב בשדה קנה וכו' ודחי' התם במנהיג ברגליו אי הכי היינו מנהיג.
ופרקי' תרי גווני מנהיג.
ואסקי' במקח וממכר אי אמר ליה קני כדרך שבני אדם קונין אי ברשות הרבים רכוב קנה.

דף ט:

וכן אם הוא אדם חשוב שאין דרכו להלך רגלי קנה ברכיבה. וכן האשה. וכן אי גברא זילא הוא קני.
בעי ר"א האומר לחבירו משוך בהמה זו וקני כלים שעליה מהו אמר רבא אי אמר ליה קני בהמה וקני כלים שעליה מי קנו כלים במשיכה דבהמה אמאי חצר מהלכת היא ואסקי' והלכתא בכפותה. וכן ספינה דקפצו דגים בתוכה קנאם בעל הספינה דספינה מינח נייחא ומיא הוא דממטו לה. ואסיקו רב אשי ורבינא באשה מהלכת ברה"ר וזרק לה בעלה גיטא בתוך קלתה נתגרשה מאי טעמא קלתה מינח נייחא ואיהי מסגיא תות' הני כולהי לאו חצר מהלכת נינהו וכן הלכה:
ירושלמי אמר רב הונא בשם רבנן [תני] תמן אשה שהיתה רוכבת על גבי בהמה ושנים מנהיגין אותה היא אומרת אלו עבדיי והבהמה והמשוי שלי וזה אומר זו אשתי וזה עבדי וזו חבילתי צריכה גט משניהן והיא משחררת את שניהן ושניהן משחררין זה את זה ובבהמה ובמשוי שלשתן שוין:
פיסקא מתני' היה רוכב על גבי בהמה וכו' תנן התם בפאה פ"ד מי שליקט [את הפאה] ואמר הרי זו לאיש פלוני עני ר"א אומר זכה לו וחכ"א יתננה לעני הנמצא ראשון.
ואמר מחלוקת מעשיר לעני וכו' ולימא מר מעני לעני מחלוקת דהא מציאה הכל כעניים הן אצלה.

דף י.

ותנן ראה את המציאה ואמר לחבירו תנה לי נטלה ואמר אני זכיתי בה זכה בה לעצמו אי אמרת בשלמא מחלוקת מעני לעני מתני' דקתני זכה בה לעצמו המגביהה רבנן היא דאמרי לא קנה מי שליקטה לו אלא יתננה לעני הנמצא ראשון אלא אי אמרת מחלוקת מעשיר לעני אבל עני לעני דברי הכל זכה בה מי שנתלקטה לו מתני' מני לא רבנן ולא ר' אליעזר.
ופרקי' דאמר תחילה פי' קודם שיגביהנה אמר לעצמי אני מגביהה כדי שאזכה בה אני.

ודייקינן מדקתני סיפא אם משנתנה לו אמר אני זכיתי בה תחילה לא אמר כלום. פי' רישא וסיפא דאמר תחלה מיהו רישא פירש מקודם שיגביהנה אמר כי לעצמי אני מגביהה כדי שאזכה בה אני. וסיפא הגביה סתם ונתנה לו וטוען עכשיו כי אני אמרתי מתחילה כי לעצמי אני מגביהה לא אמר כלום.

ואידך תנא סיפא תחילה לגלויי רישא [דלא אמר תחילה] רב נחמן ורב חסדא דאמרי תרוייהו המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו מאי טעמא הוי תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים דלא קנה.

ומותיב רבא לרב נחמן מציאת פועל לעצמו בד"א בזמן שאמר לו נכש עמי היום. אבל אמר לו עשה עמי מלאכה היום מציאתו לבעל הבית. ופריק רב נחמן שאני פועל דכל זמן דלא הדר ביה כיד בעה"ב דמי.

והדר ביה רב נחמן דגרסי' בסוף מס' יו"ט איתמר מילא מים ונתן לחבירו [כו'] ר' נחמן [אמר] כרגלי מי שנתמלאו לו. ופריש בה רב נחמן סבר המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו. ורב ששת אמר לא קנה חבירו.

אמר רב חייא בר אבא א"ר יוחנן המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו והוא דאמר ליה זכה לי. ואם תאמר משנתנו דלא אמר ליה זכה לי אלא תנה לי וקי"ל כר' יוחנן. ופי' רב פפא בהלכה דבתר הא דתניא פועל מציאתו לבעה"ב בששכרו ללקט לו מציאות היכי דמי דאקפי אגמא בכוורי וקי"ל כוותיה:

מתני' ראה את המציאה ונפל עליה ובא אחר והחזיק בה זכה המחזיק בה. ואוקימנא ברה"ר דקא דחקי רבים לא תקינו ליה רבנן דליקנון ליה ד' אמות דידיה כי תקינו ליה רבנן ד' אמות בשדה דעלמא ובסימטא ובצידי רה"ר וכדומה להן דלא ליתו לאינצויי.

דף י:

אמר ריש לקיש משום אבא כהן ברדלא קטנה אין לה חצר ואין לה ד' אמות. ור' יוחנן משום ר' ינאי אמר יש לה פי' האי דאמרי רבנן חצירו של אדם המשתמרת קונה לו שלא מדעתו וכן ד' אמות של אדם קונות לו בכל מקום הני מילי גדול תקינו ליה רבנן אבל לא לקטנה. ור' יוחנן אמר אפי' קטנה יש לה. ר' יוחנן אמר חצירה מכח ידה איתרבי כשם שיש לה יד וכל מה שיגיע לידה זכתה בו כך כל המגיע לחצירה זכתה בו. וריש לקיש אמר חצירה משום שליחות איתרבי כשם שאין שליחות לקטנה כך אין לה זכייה בחצר. איני והתניא אם המצא תמצא בידו אין לי אלא שנמצאת בידו ממש נמצאת בחצירו או בגגו או בקרפיפו מנין שחייב כאילו בידו ממש נמצאת ת"ל המצא תמצא מכל מקום הנה

חצירו משום ידו איתרבי קשיא ליה לריש לקיש ואם תאמר גם משום שליחות נתרבה הא קי"ל אין שליח לדבר עבירה. פי' אע"ג דאמרי' שלוחו של אדם כמותו וכל מה שעשה השליח כאילו שולחו עשאו הני מילי בזולתי דבר עבירה אבל בדבר עבירה השליח חייב ולא השולחו וכיון שהחצר שליח בעלה הוא והוא שנמצאת הגניבה בה אמאי מיחייב בעלה שהוא השולח. ופריק רבינא אליבא דריש לקיש היכא אמרי' השולח פטור היכא דהשליח בר חיובא הוא אבל חצר דלאו בת חיובא היא מיחייב שולחה והוא בעל החצר. ואקשי' אי הכי האומר לעבד ולאשת איש צאו וגנבו דלאו בני חיובא נינהו כדתנן בפ' החובל לחבירו העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהן חייב הן שחבלו באחרים פטורין הכי נמי דמיחייב שולחן.

ופרקי' הני נמי בני חיובא נינהו דתנן נתגרשה האשה ונשתחרר העבד חייבין לשלם. בא רב סמא ופירק פירוק אחר ואמר כי אמרי' אין שליח לדבר עבירה כל היכא דאי בעי השליח עביד אי בעי לא עביד אבל חצר דעל כורחה עבדה מיחייב שולחה. מאי איכא בין רבינא לרב סמא איכא בינייהו כהן שאמר לישראל לך קדש לי אשה גרושה או איש שאמר לאשה אקיף לי ראשו של קטן לרבינא כיון דהני לאו בני חיובא נינהו דאין ישראל מוזהר על הגרושה ולא אשה בהקפת הראש מיחייב שולחה. לרב סמא כיון דאי בעו עבדי אי בעו לא עבדי לא מיחייב שולחם.

ומתמהינן מי איכא מאן דאמר חצר לאו משום ידה איתרבי והתניא וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה. בידה אין לי אלא בידה ממש גגה חצירה וקרפיפה מנין שהנותן גט בהן כנותנו בידה הוא ת"ל ונתן מכל מקום.

ואמרי' לענין גט כ"ע לא פליגי דחצר משום ידה איתרבי דהא קרא בהדיא כתיב.

דף יא.

כי פליגי במציאה ר"י סבר ילפינן מציאה מגט ור"ל סבר לא ילפינן. איבעי תימא [בקטנה] כ"ע ילפינן מציאה מגט וכי פליגי בקטן ר"י יליף לקטן מקטנה כשם שזוכה חצירה של קטנה לקטנה כך זוכה חצר של קטן לקטן. ור"ל [ס"ל] ריבתה התורה החצר כיד לאשה ואפי' קטנה אבל לקטן לא. איבעי תימא כ"ע לא ילפי קטן מקטנה ור' יוחנן וריש לקיש לא פליגי אלא ר' יוחנן הורה בקטנה דיש לה חצר ויש לה ד' אמות וריש לקיש הורה בקטן דאין חצירו זוכה לו ולא ד' אמות שלו כך מסקנא דשמעתא:

פיסקא ראה אותן רצין אחר המציאה וכו' עד זכתה לי שדי זכתה לו שדהו:

גמ' והוא שעומד בצד שדהו. ואמרי' אמאי צריך להיות עומד בצד שדהו ותקני ליה שדהו כר' יוסי בר חנינא דאמר חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו ודחי' הני מילי בחצר המשתמרת אבל שדה שאינה משתמרת אי עומד בצד שדהו זכתה לו שדהו ואם אינו עומד שם לא זכתה לו שדהו.

מנא הני מילי דתניא היה עומד בעיר ואומר יודע אני כי העומר שיש לי בשדה פועלים שכחוהו לא יהא שכחה יכול לא יהא שכחה ת"ל ושכחת עומר בשדה.

בשדה ושכחת ולא בעיר.

ופרישנא בשדה שכוח מעיקרו הוי שכחה זכור ולבסוף שכוח לא הוי שכחה מאי טעמא כיון דכי קאי בשדה וזכור לו זכתה לו שדהו ואע"ג דבתר הכי שכחו אינה שכחה שכבר זכתה לו שדהו וכאילו נטלו מאותה העת אבל בעיר אפי' זכור ולבסוף שכחו הוי שכחה מאי טעמא דהא ליתיה גביה בשדה דליזכי ליה שדהו ש"מ דאי עומד בצד שדהו זכתה לו שדהו ואי אינו עומד בצד שדהו לא זכתה לו שדהו. ואמרי' וממאי דמשום דלא הוה קאי בצד שדהו נעשה שכחה דלמא גזירת הכתוב היא דבשדה לא ניהוי שכחה. ובעיר כי האי גוונא זכור ולבסוף שכוח ליהוי שכחה מדכתיב לא תשוב לקחתו גמרינן מינה לרבות שכחת העיר. ונדחו הדברים האלו ואסקה רב אשי יהיה לרבות שכחת העיר. ולא נתברר כי אם עומד בצד שדהו זכתה לו שדהו ואי לא לא.

וכן אמר עולא והוא שעומד בצד שדהו.

איתיביה רבא מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באין בספינה.

דף יא:

אמר רבן גמליאל עישור אחד שאני עתיד למוד נתון ליהושע (בן לוי) ומקומו מושכר לו זה מעשר ראשון. ועישור אחד שאני עתיד למוד זה מעשר עני נתון לעקיבא בן יוסף שהוא פרנס והוא יד לעניים ומקומו מושכר לו כדי שיזכה בו לעניים ונתקבלו שכר זה מזה וכי ר' יהושע ור"ע בצד שדהו של ר"ג היו עומדין.

ופרקי' ר"ג מטלטלי אגב מקרקעי אקני להו ומכיון שקיבל ר"ג כסף שכירות הקרקע זכו הם בקרקע ובכל מה שבתוכו דקי"ל כשם שהקרקע נקנית בכסף ובשטר ובחזקה כך שכירות הקרקע נקנית בכסף ובשטר ובחזקה. ואמרי' אמאי לא אקני להו ר"ג האי מעשר אגב סודר. ואמרי' משום דעיקר המעשר ללוי הוא וכי מן השמים הקנוהו לו ואין לבעלים בו אלא טובת הנאה שהוא רשאי לתתו לאיזה לוי שירצה. וקי"ל דטובת הנאה אינה נקנית בחליפין דחליפין דרך מקח וממכר הוא כלומר מקבל הסודר ומקנה

לו חפץ אחד ומתנות כהונה כיון דבהדיא כתיבא בהו נתינה הקנאה אגב קרקע נתינה אלימתא היא.
רב פפא פירק פירוק אחר דעת אחרת מקנה אותם שאני. כלומר אם אדם מקנה לחבירו כלום דבר והדבר ההוא נתון בתוך שדה מקבל המתנה קנאו ואע"ג דאינו עומד בצד שדהו. ומקשי' עליה והרי גט דדעת אחרת מקנה אותה וקי"ל והוא שעומדת בצד ביתה או בצד חצירה.

דף יב.

ופריק רב אשי חצר איתרבי משום יד ולא גרעה משליחות גבי גט דחוב הוא לה אינה מגורשת אם זרק לה גיטה בעלה. בחצירה אא"כ עומדת בצד חצירה כדתנן אין חבין לאדם אלא בפניו. אבל מתנה דזכות הוא לו אע"פ שאינו עומד בצד שדהו קנה כדתנן זכין לאדם שלא בפניו. ואסקי' צבי שבור וכיוצא בו אם רץ אחריהן ומגיען ואמר זכתה לי שדי זכתה לו שדהו והוא שעומד בצד שדהו. ואם היו תרבות והקנה לו אחד במתנה אע"פ אם ירוץ אחריהן אין יכול להגיעם כיון שעברו בתוך שדהו קנאם הואיל ומתגלגלין וקי"ל מתגלגל כמונח דמי:
מתני' מציאת בנו ובתו הקטנים הרי הם שלו אמר שמואל מפני מה אמרו מציאת קטן לאביו שבשעה שמוצאה מריצה אצל אביו ואינה מאחרה בידו.
למימרא דסבר שמואל דקטן לית ליה זכייה לנפשיה והתניא פועל ילקט בנו אחריו למחצה לשליש ולרביע לא ילקט בנו אחריו. פי' כיון שיש לו חלק בתבואת השדה אפי' הוה ליה עשיר. ותנן מי שיש לו מאתים זוז הרי זה לא יטול לקט שכחה ופאה ומעשר כו'. ר' יוסי אומר בין כך ובין כך אשתו ובניו מלקטין אחריו. ואמר שמואל הלכה כר' יוסי ואי אמרת לאביו הוא זוכה אביו עשיר הוא.
ודחי' שמואל טעמיה דתנא דידן קאמר וליה לא ס"ל. ושקלינו וטרינו לאוקומא דר' יוסי סבר אית ליה זכיי' לנפשי' ולא איתוקמא אלא מדרבנן אית ליה זכייה לנפשיה.

דף יב:

ואסקה רבא עשו הקטן שאינו זוכה לעצמו מן התורה כזוכה מאי טעמא עניים גופייהו מחלי ליה דניחא להו דנלקטו בנייהו נמי בתרייהו דידחו ולפיכך אמר ר' יוסי בניו ואשתו מלקטין אחריו. פי' אינו זוכה כזוכה כדתנן פרק כל גט שנכתב שלא לשם אשה פסול. המלוה מעות את הכהן ואת הלוי ואת העני וכו' ואוקימנא אע"ג דלא אתו לידייהו כו'.

ועולא אמר הא מני ר' יוסי היא דאמר עשו את שאינו זוכה כזוכה דתנן בבכורות כל שחליפין ביד כהן פטור מן המתנות וכו' עשו את שאינו זוכה כזוכה מאי טעמא עשאוה כשדה שהלכו בה הנמושות עניים גופייהו מסחו דעתייהו מההיא שדה אמרי בניו ואשתו דהאיך מלקטי בתריה פי' עשאוה כשדה שהלכו בה הנמושות כדתנינן מאימתי כל אדם מותרין בלקט ובשכחה ובפאה משהלכו בה הנמושות.

ופליגא הא דר' יוחנן דאמר לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש אלא [גדול] וסמוך על שולחן אביו זהו קטן. קטן ואינו סמוך על שולחן אביו זהו גדול אדשמואל.

מציאת עבדו ושפחתו העברים הרי אלו שלהם. ומקשי' והתניא בפועל אם שכרו עשה עמי מלאכה מציאתו לבעה"ב ולא יהיה העבד כפועל ומשני ר' יוחנן בקונה עבד נוקב מרגליות דאין רבו רוצה לשנותו למלאכה אחרת דלאו עשה עמי מלאכה הוא אלא במלאכה זו בלבד לפיכך לא נשתעבד לאדונו אלא באותה מלאכה בלבד.

רבא אמר במגביה מציאה זו עם מלאכתו דלא בטל ממלאכת רבו.

רב פפא אמר כי קתני בפועל מציאתו לבעה"ב כגון דאקפי אגמא בכוורי ושכרו ללקוט לו בכוורי. ושפחתו.

הא שפחה היכי דמיא אי דאייתי ב' שערות וכו' עד אמר לך ריש לקיש לעולם דאיתיה לאב ומציאתה לאביה היא והאי דקתני במתני' הרי אלו שלהן לאפוקי דרבה פי' למעט את אדוניה ממציאתה. ויש אומר לאפוקי מהא דאמר רבא בפ' האשה נקנית זאת אומרת עבד עברי גופו קנוי באה משנתנו להוציא מזה הטעם של רבא. מציאת אשה שגירשה אע"פ שלא נתן לה עדיין כתובתה מציאתה שלה.

אוקימנא במגורשת ואינה מגורשת פי' בתלמוד א"י אדם שגירש את אשתו ולא נתן לה כתובתה חייב במזונותיה עד שיתן לה פרוטה אחרונה. אמר ר' יוסי מתני' אמרה כן אמר ר' אושעיא שלא תאמר הואיל וחייב במזונותיה עד שיפרע כתובתה תהא מציאתה שלו לפום כן תני מציאת אשה שגירשה לעצמה:

מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר.

אוקימנא כשחייב מודה. ואמאי לא יחזיר דחיישינן שמא כתב ללות בניסן ולא לוה עד תשרי וטורף ללקוחות שלא כדין.

אי הכי כל שטרי דעלמא נמי נימא הכי. ודחי' כל שטרי דעלמא לא ריעי הני כיון דנפלי ריעי.

אלא הא דתנן כותבין שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו ניחוש שמא כתב ללות ולא לוה.

דף יג.

ופריק רב אשי בשטרי הקנאה דהא שיעבד נפשיה בחליפין ולא חיישי' לנתינת המעות אלא נשתעבד מעידנא ההיא דקנו מיניה בחליפין.
אביי אמר עדיו בחותמיו זכין לו פי' כיון שאמר לוה לעדים העידו עלי שיש לפלוני עלי כך וכך וכתבו שטר בזה וחתמו בו זכו למלוה ואע"ג דלא קנו מן הלוה והוא דנפיק שטרא מידא דמלוה אבל אי לא נפיק שטרא מתותי ידיה דמלוה חיישינן דלמא אכתי לא מטא לידיה דמלוה ומתני' דאוקימנא בשחייב מודה דהאי שטרא מטא לידיה דמלוה מההיא שעתא דנכתב ומיניה נפל.
אמר לך אביי כי הא גוונא בדלא נקיט שטרא מתותי ידיה דמלוה חיישינן לקנוניא ומשום הכי לא הימנינן בהודאתו דלוה. ולא אשכחן פירכא לא להא דאביי ולא להא דרב אשי ותרוייהו בעינן דמטא שטרא בידא דמלוה. והא דר' יוחנן לא הוי להו תיובתא דיכול רב אשי למימר לא אמר ר' יוחנן אלא בשטרי דלאו אקנייאתא ולאביי נמי לא הויא תיובתא דהא לדבריו דר' יוחנן שייכי. מיהו סוגיא דשמעתין כר' יוחנן סלקא דאמר מחלוקת בשחייב מודה ר"מ דאמר יחזיר סבר שטר שאין בו אחריות נכסין לא גבי ממשעבדי מבני חרי הוא דגבי וכיון דמודה ליה ליכא למיחש הלכך יחזיר. ורבנן סברי גבי אפי' ממשעבדי הלכך לא יחזיר דחיישינן לקנוניא אבל בשאין חייב מודה דברי הכל לא יחזיר דחיישינן לפרעון ותניא בהדיא כוותיה.
שמואל מוקי לה לכולה מתני' בשאין חייב מודה אבל בשחייב מודה דברי הכל יחזיר כי עדיו בחתומיו זכין לו (וכל) בשטרי הקנאה דהא שיעבד נפשיה.
ובשטר שאין בו אחריות אע"פ שאין חייב מודה ר"מ דאמר יחזיר למלוה לצור על פי צלוחיתו דכיון שאין בו אחריות נכסין אינו גובה לא ממשעבדי ולא מבני חרי.

דף יג:

אמר ר' אלעזר רישא דמתני' בשטרי דאית בהו אחריות דברי הכל לא יחזיר. ובשאין בהן אחריות מחלוקת שאין חייב מודה ר"מ אמר יחזיר דכל שטר שאין בו אחריות נכסין אינו גובה לא ממשעבדי ולא מבני חרי.
ור' יוחנן אמר מחלוקת בשחייב מודה וכו'.
תניא כוותיה דר' יוחנן מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים אע"פ ששניהן מודין לא יחזיר לא לזה ולא לזה אין בהן אחריות נכסים בזמן שמודה הלוה יחזיר למלוה אין

הלוה מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה ששטר שאין בו אחריות נכסים אע"פ שאינו גובה ממשעבדי גובה מבני חרי דברי ר"מ.
וחכ"א אחד זה ואחד זה גובה ממשעבדי. פי' בהא מתניתא בשטר שאין בו אחריות בזמן שהלוה מודה יחזיר דהא לא גבי אלא מבני חרי דברי ר"מ וחכ"א לא יחזיר שגם שטר שאין בו אחריות גובה ממשעבדי נמצאת חלוקתם בשחייב מודה תיובתא דשמואל ור"א דאמרי מחלוקת בשאין חייב מודה וכי ר"מ סבר כי שטר שאין בו אחריות נכסים אינו גובה לא ממשעבדי ולא מבני חרי ובהא מתניתא קתני כי שטר שאין בו אחריות נכסים גובה מבני חרי דברי ר"מ וברישא דמתני' בשטרי שיש בהן אחריות לא דיבר ר"א כלום. שמואל דאמר כולה מתני' בשאין חייב [מודה] אבל בשחייב מודה דברי הכל יחזיר למלוה דלפרעון ולקנוניא לא חיישי רבנן ומתניתא דקתני אע"פ ששניהן מודין לא יחזיר מאי טעמא לא יחזיר לאו משום דחיישינן לפרעון ולקנוניא הלכך עוד הויא תיובת' למאן דתני בהדיא לא חיישינן לפרעון.

דף יד.

והוא שמואל דאמר המוצא שטר הקנאה בשוק יחזירו לבעלים דלא חיישינן לפרעון מש"ה אמרי' תיובתא לשמואל בתרתי אבל ר' אלעזר לא שמעינן ליה דאמר בהדיא דברי הכל לא חיישינן לפרעון תיובתא עליה בחדא. וקי"ל כר' יוחנן דתניא כוותיה ונדחו דברי שמואל ור' אלעזר דהא איתותבו אבל תירוצא דרב אשי ודאביי לא נדחו דהא דר' יוחנן לא הוי להו תיובתא כדפרשינן לעילא.
אמר שמואל מאי טעמייהו דרבנן דאמרי שטר שאין בו אחריות גבי אפי' ממשעבדי קסברי אחריות טעות סופר הוא.
ומי אמר שמואל הכי והא אמר שמואל שפר שבח ושעבוד צריך לאימלוכי ביה לאו מכלל שאם לא נמלכו ביה אין כותבין ואי לא כתיב ליה לא שפר ולא שבח ולא שעבוד דהוא אחריות ואי אמרת אחריות טעות סופר הוא ואע"ג דלא כתב כמאן דכתב דמי אמאי לית ליה שעבוד.
ופריק לא קשיא הא דאמר אחריות טעות סופר בשטרי הלואה ומתני' ומתניתא בשטרי הלואה אבל בשטרי מקנה לא אמרי' טעות סופר הוא דעביד מאן דזבין ארעא ליומיה כי הא דאיבות בר איהא זבן עיליתא מאחתיה וכו' ובהא אמר שמואל צריך לאימלוכי ולית הלכתא כשמואל אלא כדאסקינן לשמעתא והלכתא אחריות טעות סופר הוא בין בשטרי הלואה בין בשטרי מקח וממכר.

דף יד:

המוכר שדה לחבירו שלא באחריות והחזיק בה אין יכול לחזור בו הלוקח ואפי' באחריות נמי אין יכול לחזור בו דיכול למימר ליה אחוי לי טירפא ואשלם לך הא דאמר אביי המוכר שדה לחבירו ויצאו עליה עסיקין וכו' וזו השמועה היא בפ' מי שהיה נשוי שתי נשים ובתחלת בבא קמא:

איתמר המוכר שדה לחבירו ונמצאת שאינה שלו כלומר גזולה היתה בידו סוגיא דשמעתא בשבח דשבחא ארעא ממילא [פליגי] רב ושמואל הכא רב אמר יש לו מעות ויש לו שבח ושמואל אמר מעות יש לו שבח אין לו.

ואמר רב נחמן אע"פ שפירש לו את השבח אין לו. מתיב רבא מהא דתנן במס' גיטין פ' הניזקין אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם הא מבני חרי מוציאין מאי לאו בלוקח מגזלן. ופריק רב נחמן תרוייהו לאכילת פירות ולשבח קרקעות בבעל חוב ופשוטה היא.

רבא אמר כגון שגזל שדה מליאה פירות ואכל הפירות וחפר בשדה בורות שיחין ומערות ובא הנגזל להוציאה מידו כו'.

דף טו.

רבה בר רב הונא אמר כגון שגזל שדה ונטלוה מסיקין מחמתו בא נגזל לגבות דמי השדה גובה אפי' ממשעבדי בא לגבות דמי פירות אינו גובה אלא מבני חרי.

ומקשי' בין לרבא דאמר דמי היזק הפירות בורות שיחין ומערות ובין לרבה בר רב הונא דאמר דמי השדה שנטלוה מסיקין אמאי טריף ממשעבדי מלוה על פה היא ומלוה על פה אינו גובה (אלא) ממשעבדי.

ופרקי' הכא במאי עסקינן כגון שתבע הנגזל לגזלן בב"ד וחייבוהו ב"ד לשלם ואחר שנתחייב הלך ומכר נכסיו בזה הדין לטרוף הנגזל כל הנכסין שמכר הגזלן מאחר שנתחייב בב"ד מיהא שמעינן חיוב ב"ד לאדם לשלם כמלוה בשטר דמי וגבי אפי' ממשעבדי. הא דאמר שמואל אימליך ובתר הכי כתוב שופרא שבחא ופירי כלומר לא תכתוב אלו עד שתימלך במקנה ויאמר לו כתוב שהללו מעין תורפי השטר [הן] חשובין ולא מטופסא דשטרא שאין בהן ממש.

ומקשי' ואי בבעל חוב שמואל מי אמר דאית ליה פירי והא איהו דאמר בעל חוב גובה את השבח שבח אין פירי לא.

ופריק רב יוסף בשיש ללוה קרקע.

איכא דאמרי בשקנו מידו. ומקשי עלה אביי וכי מותר ללות סאה בסאה למי שיש לו קרקע או למי שקנו מידו. ופריק רב יוסף האי בהלואה אסור אבל בזביני שרי. ואע"ג דאמר רב נחמן קרקע אין לו כלומר כיון שנטרפה שדה זו מידיו נמצא כאילו לא היתה מכירתו מכירה וכי זה השבח או הפירות שכר מעותיו הוא נוטלה הא אמר רב יוסף כי האי גוונא בזביני שרי. ומסקנא דשמעתא הנותן שדהו מתנה ובא בעל חוב לטורפה אינו גובה השבח דלא גבי בעל חוב השבח אלא מן הקונה שדה משועבדת לבעל חוב ודייק רבא מדפריש בשטר זביני אנא אשפי ואמרק ואדכי זביני אילין אינון ועמליהון ושבחיהון ואוקים קדמך וצבי זבינא דנן וקביל עילויה משום הכי גבי בעל חוב שבחא דהא קביל עליה המוכר ונתרצה הקונה בזה אבל המתנה שאין כתוב בה זה כולו לא גבי הבעל חוב מן המקבל מתנה שבח ובזה אמר יפה כח המתנה מכח המכר.
תניא המוכר שדהו לחבירו ובא בעל חוב וטרפה אם השבח יותר על ההוצאה כו' פי' כגון שקנאה בק' והוציא י' כספים ושוה עתה ק"כ נוטל בע"ח השדה כולה והשבח כמות שהוא ונותן לקונה י' כספים שהוציא על השדה וחוזר הקונה ונוטל מן המוכר ק"י כספים ואם ההוצאה יתירה על השבח כגון שהוציא עליה כ' ושוה עכשיו ק"י אין לו מבע"ח אלא י' כספים מן ההוצאה כשיעור השבח שהשביח בקרקע ונוטל ק' מן המוכר ומפסיד י' הלוקח. וזו שנוטל הקונה חלק בקרקע הוא נוטל.

דף טו:

והני מילי בדלא מסיק ביה בעל חוב אלא ק' בלבד אבל אם נושה בו כשיעור ארעא ושבחא נוטל הכל ואינו נותן ללוקח אפי' ההוצאה וזו שינויא דשמואל היא ולא סמכינן עלה אלא לעולם נותן הבעל חוב ההוצאה ללוקח כפשוטה דהא מתניתא וכי יהיב ליה דמים ולא מן הקרקע עצמו בשעשאה לו אפותיקי דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו השדה ואליבא דמ"ד אי אית ליה זוזי ללוקח מצי מסלק ליה לבע"ח בזוזי מוקים להא מתניתא בשעשאה לו הלוה אפותיקי וחזר ומכרה. ואסקי' אפי' שבח המגיע בכתפים כגון ענבים שהגיעו להבצר וקמה להקצר שהגיעו ליטלם בכתפו ולצאת כיון שעדיין כקרקע הן הכל נוטלם הבעל חוב בחובו. וכבר פירש' היטב בפרק המקבל שדה מחבירו בענין שלשה שמין להן השבח ומעלין אותן בדמים ואלו הן בכור לפשוט ובע"ח ליתומין ובעל חוב ללקוחות דלעולם נוטל הלוקח ההוצאה מן הבעל חוב כפשוטה דהא מתניתא דלא גרע מן היורד לשדה חבירו ונטעה שלא מרשותו דקי"ל שמין לו וידו על התחתונה ופירשנוה בפ' מי שמת.

הכיר בה שאינה שלו ולקחה רב אמר מעות יש לו שבח אין לו. ושמואל אמר אפי' מעות אין לו.
ואסיקנא רב אמר מעות פקדון ושמואל אמר מעות מתנה וכן לענין מקדש אחותו רב אמר מעות פקדון וחוזרין ושמואל [אמר] מעות מתנה ואינן חוזרין וצריכא.
אמר רבא הלכתא המוכר שדה לחבירו ונמצאת שאינו שלו יש לו מעות ויש לו שבח דאושבחא ארעא ממילא כגון שקנאה במנה ועתה הוקרה ושוה מאתים יש לו כגון זה השבח ואע"פ שלא פירש לו את השבח. הכיר בה שאינה שלו ולקחה מעות יש לו שבח אין לו ואחריות טעות סופר הוא בין בשטרי הלואה בין בשטרי מקח וממכר אבל אם נטע אילנות והשביח בין הלוקח בין הגזלן לוקחין שיעור שבחם מן הנגזל. הא דבעא שמואל מרב חזר ולקחה מן הבעלים הראשונים מהו.
ופשט ליה מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבוא לידו מאי טעמא מר זוטרא אמר ניחא ליה דלא ניקרייה גזלנא.
רב אשי אמר ניחא ליה דליקום בהימנותיה.

דף טז.

דברים פשוטים הן דודאי קנאה הקונה אותה מן הגזלן כיון שקנאה הגזלן מן הנגזל מיהו איצטריכינן לפרושה דחזינן מר זוטרא ורב אשי דאינון בתראי שקלו וטרו לפרושי טעמיה דרב הני מילי בעידנא דקנאה הגזלן מן הנגזל אבל אם נפלה לו לגזלן בירושה מן הניגזל לא אמרי' קנאה לוקח או מי שניתנה לו במתנה. וחזינן נמי בפרק איזהו נשך הלכה מלוה ישראל מעותיו של נכרי. תוב התם שקלי וטרו מרימר ורבינא בהא דאמר רבא התם ניתן ליכתב הכא לא ניתן ליכתב אלא הא דתניא לשבח קרקעות כיצד הרי שגזל [שדה] מחבירו ומכרה לאחר והשביחה והרי היא יוצאה מתחת ידו כשהוא גובה גובה את הקרן מנכסים משועבדים ושבח גובה מבני חורין ואמרינן אמאי נימא לא ניתן ליכתב. ופרקי' הכי השתא התם אי למאן דאמר ניחא ליה דלא ליקריוה גזלן אי למאן דאמר ניחא ליה דליקום בהימנותיה מפייס למריה ומוקים ליה לשטריה הכא אברוחי אברח ליה מוקים ליה לשטריה ש"מ דהלכתא כוותיה דרב בהאי וסוגיא דשמעתא כרב אשי דאמר ניחא ליה דליקום בהימנותיה. הלא תראה כדאתקיף ליה רמי בר חמא פריק ליה רבא תהא במאמינו פירוש בההוא הנאה דלא אמר ליה ולא מידי דסמיך ליה ואזיל ומפייס לנגזל וקני ליה מיניה גמר ומקנה ליה והא דמחזיק בה. והא דאותיב רב ששת הכא הא דתני מה שאירש מאבא מכור לך מה שתעלה מצודתי מכור לך לא אמר כלום

דקיימא לן אין אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם. היא בתוספתא במסכת נדרים ומפורש בתלמוד ארץ ישראל בכתובות פרק אע"פ מה שאירש מאבא היום מכור לך בלוה לתכריכי אביו מפני שהיה גוסס וזה פי' משום כבוד אביו.
מה שתעלה מצודתי היום מכור לך דבריו קיימים משום כדי חייו. קשיא ליה לרב דאמר מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבוא לידו. ופרקי אביי ורבא הכי הא מתניתא דתנא [בתוספתא] בסוף מסכת נדרים ליכא למימר דסמכא דעתיה דהא כי הדר ביה לא מצי קרי ליה גזלנא לפיכך לא אמר כלום אבל הא דרב דאי לא טרח ומייתי ומוקים לה בידיה מצו קרו ליה גזלנא סמך דעתיה דאזיל וטרח ומוקים לה בידיה כי היכי דלא ליקריוה גזלנא. ואמרי' מה שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר ר' יוחנן סיפא דקתני מה שאירש מאבא היום מכור לך דבריו קיימים משום כבוד אביו אמרו חכמים מכירתו קיימת. וכבר פירשנוהו בתלמוד ארץ ישראל בלוה בתכריכי אביו פי' כגון שהיה אביו גוסס ומוכר לעשות לו תכריכין וכן מי שאין לו [מה] יאכל משום כדי חייו אמרו חכמים אם אמר מה שתעלה מצודתי היום מכור לך דבריו קיימים.

דף טז:

אבל הא דאמר רב האומר לחבירו שדה זו שאני לוקח לכשאקחנה קנויה לך מעכשיו קני לית הלכתא כרב דאשכחן ביבמות פ' האשה רבה הלכתא האשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים וכו'.
אמר רב נחמן בר יצחק רב הונא כרב ורב כר' ינאי ור' ינאי כר' חייא ור' חייא כר' ור' כר' מאיר ור' מאיר כר' אליעזר בן יעקב ורבי אליעזר בן יעקב כר' עקיבא כולהו סבירא להו אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם. וקיימא לן דהני כולהו שיטה אינון ולית הלכתא אפילו כחד מינייהו. אמר שמואל המוצא שטר הקנאה בשוק יחזיר לבעלים ולית הילכתא כוותיה דהא איתותב וקיימא לן חוששין לפרעון. והא דאמר רב נחמן דכירנא דהוו מכריזי הני שטרי אקנייתא דמשתכחי בשוקא ניהדרינהו למרייהו לטעמיה דשמואל היא ולית הלכתא כוותיה.
אמר ר' יוחנן המוצא שטר חוב בשוק אע"ג דכתיב ביה הנפק. פי' הנפק אשרתא דדייני לא יחזיר מאי טעמא חיישינן לפרעון. איני והתנן כל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר. ופרקי' מתני' בשטרי חלטאתא ואדרכתא דלאו בני פרעון נינהו.
ר' אבהו אמר בשהוחזק הלוה כפרן.
אמר רבא ומשום דהוחזק כפרן תוב לא פרע ודילמא הדר ופרע וכו'.

כפרן הואיל ואתא לידן נימא בה מילתא.

דף יז.

אמר רב יהודה אמר רב נחמן אמר לו ב"ד צא תן לו או חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי נאמן בא מלוה לכתוב אין כותבין ונותנין לו. אבל אמר לו צא תן לו ואמר נתתי ועדים מעידים אותו שלא נתן הוחזק כפרן לאותו ממון ואם אמר לו חייב אתה ליתן ואמר נתתי והעדים מעידים אותו שלא נתן לא הוחזק כפרן לאותו ממון מאי טעמא אמרינן אישתמוטי הוא דקא משתמיט סבר עד דמעייני רבנן בדיני. זה כגון הכופר במלוה כשר לעדות. אמר רבה בר בר חנא אמר ר' יוחנן מנה לי בידך והלה אומר אין לך עלי כלום ועדים מעידים שיש לו וחזר ואמר פרעתי הוחזק כפרן לאותו ממון. והוא שכפר בב"ד כי הא בגמ' שבתאי דשבתי' כתב לכלתיה איצטלא דמילתא וקיבלה עילויה וכפר ובאו עדים והעידו שכתב לה איצטלא דמילתא חזר ואמר פרעתי. אמר ליה רב חייא כבר הוחזקת כפרן לאותה איצטלא וכן הלכה. וכן מי שנתחייב שבועה בב"ד ואמר נשבעתי ועדים מעידים אותו שלא נשבע הוחזק כפרן לאותה שבועה וחייב לישבע עכשיו.

א"ר יוחנן המוצא שטר חוב וזמנו בו ביום וכתוב בו הנפק יחזירו לבעלים דאי משום [כתב] ללות ולא לוה הא כתוב בו הנפק.

אי משום פרעון כיון דרובא דעלמא לא פרעי ביומיה אלא מיעוטא הוא דפרעי ביומיה למיעוטא לא חיישינן.

ותוב מלוה גופיה לא שביק אמר דילמא שמעי רבנן דהאי שטרא שלוה בו ופרעו הוא וכבר נמחל שעבודו ומפסדו לי.

דף יז:

הלכך לא חיישינן דהכא לית ליה [רווחא] אבל היכא דאית ליה רווחא חיישינן. אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום. ואמר ליה ר' חייא ר' לא משנתינו היא זו הוציאה גט ואין עמו כתובה גובה כתובתה כלומר לא גרש עד שבא בב"ד וקרע כתובתה ואחרי כן נתן לה גיטה שתקנת חכמים היא לגבות כתובת מנה מאתים בגט והנה הוא כמו מעשה ב"ד לפיכך אין לו לטעון שפרעתי. ודחה אביי ואמר דילמא מתני' במקום שאין כותבין כתובה קתני אבל מקום שכותבין כתובה אינו גובה בגיטה אלא בכתובתה.

דף יח.

והדר ביה אביי מגופה דמתניתין ואסיקנא דאם איתא דפרעה איבעי ליה למיקרעיה לגיטה ולמכתב על גביה גיטה דנן דקרעינוהי לאו משום דפסול הוא אלא משום דלא תיהדר ותיגביה ביה זימנא אחריתי. ואי טעין לא הוינא ידע האי דינא ואף לא גירשתיה שיודיעני לא אמר כלום אלא הוציאה גט גובה כתובתה. סוגיא דשמעתא אלמנה מן האירוסין אם כתב לה אית לה מנה מאתים אבל תוספת לית לה אע"ג דכתב לה:
מתני' מצא גיטי נשים ושחרורי עבדים וכו' עד שאני אמר כתובין היו ונמלך עליהם שלא ליתנם מדמותבינן מינה לאביי דאמר עדיו בחתומיו זכין לו ופריק הני מילי היכא דמטא שטרא בידיה דמקבל ש"מ דהא מתני' הלכתא היא וכל שטרא מתנה דלא מטא לידיה דמקבל לא זכה ביה וצריך לברורי דמטא לידיה אי לא נפיק מתותי ידיה. ודייקינן מינה הא אמר תנו נותנין ואפי' לזמן מרובה. ורמינן עלה הא דתנן המביא גט ממדינת הים ואבד לו מצאו לאלתר כשר ואם לאו פסול ופריק רבא הכי מתני' אפי' במקום שהשיירות מצויות והוא שלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת. כלומר דלא הוחזק באותה העיר אדם אחר ששמו כשם זה שגט זה כתוב כשמו הלכך אם הבעל מודה ואמר תנהו לאשה נותנין זה הגט לזו האשה ואפי' לזמן [מרובה]. ואוקים להא דתנן המביא גט מצאו לאלתר כשר ואם לאו פסול במקום שהשיירות מצויות והוא שהוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת עבד רבא עובדא כשמעתיה איכא דאמרי היכא דמזבני כיתנא והוא שלא הוחזקו ואע"ג שהשיירות מצויות שם.

דף יח:

איכא דאמרי היכא דתרו כיתנא ואע"ג דהוחזקו דהא לא שכיחן שיירתא התם.
ר' זירא רמי מתני' אברייתא ומשני תנן המביא גט ואבד ממנו וכו' דברים פשוטים הם מיהו איצטרכינן לברורי דכר' זירא מסתברא וכלישנא בתרא דתני איכא דאמרי אע"ג דלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת לא נהדר ופליגא דרבא מדחזינן מתני' דפשיט מינה רבא כל מקום שלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת יחזיר ועבד עובדא וסמך אהא דתני כל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר ולא סלקא שמעתא כטעמא דרבא אלא אוקמא ר' ירמיה כגון דאמרי עדים מעולם לא חתמנו אלא על גט אחד של יוסף בן שמעון וכו' ורב אשי דהוא בתרא אוקמא כגון דאמר (עדים) נקב יש בו בצד אות פלוני שהוא סימן מובהק אבל נקב בעלמא לא מכלל דשינויא דרבא לא שינויא דסמכא הוא ואע"ג דעבד עובדא כשמעתיה איהו הוא דעבד ואחריני לא עבדו כוותיה וכי האי גוונא

לחומרא עבדינן הא דאירכס ליה גיטא בבי מדרשא לרבה בר חנא ואהדרוה ליה ולא ידע אי בסימנא דאית ליה בגויה אי בטביעות עינא מסייעא להא דאמרנא.

דף יט.

גופא מצא גט אשה בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה וכו' פשוטה היא וסוגייא דשמעתתא כל כי הא גוונא מצריכינן ליה לברורי בעדים אימת מטא גט לידה וכן כל שטר הנמצא חיישינן דלמא אתי למיטרף לקוחות שלא כדין. וכן גט שחרור דינו נמי הכי. פי' דיאתיקי צואת שכיב מרע בלשון יון נקראת דייתיקי.
דייתיקי מתנה ושוברים לא יחזיר שאני אומר כתובין היו ונמלך עליהם שלא ליתנם.

דף יט:

הא אמר תנו נותנים ורמינהי דיתיקאות אפותיקאות ומתנות אע"פ ששניהן מודין לא יחזיר לא לזה ולא לזה ופרקינן מתני' דדייקת מינה הא אמר תנו נותנין במתנת שכיב מרע שאפי' נתנם לאחר אי הדר ביה בר מיהדר הוא וליכא פסידא כלל.
ברייתא בבריא דלאו בר מיהדר הוא דחיישינן דלמא כתביה להאי מעיקרא ולא יהב ליה שטרא והדר כתביה לאיניש אחרינא ויהב ליה שטרא והשתא בעי למיהדר במה דיהב לבתרא ועבד קנוניא בהדי קמא ומשום הכי מודה ליה לפיכך תני לא יחזיר ואתקיף עלה רב זביד והא מתניתא נמי דיתיקאות קתני אלא הא והא בשכיב מרע ולא קשיא מתני' בדידיה דבר מיהדר הוא ברייתא (באבוה) [בבריה] וכו' ופשוטה היא.
ת"ר מצא שובר בזמן שהאשה מודה יחזיר לבעל וניחוש דלמא כתבה בניסן ולא נתנה לו השטר עד תשרי וזבנתה לכתובה ביני וביני ומפיק לשובר דכתב בניסן ומבטיל לה לכתובה.

דף כ.

אמר רבא ש"מ איתא לדשמואל דאמר המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל ומגו דאיבעי מחלה לה לכתובתה לבעלה כי אמרה שובר האי דידיה הוא תנהו לו נאמנת ואין תקנה שלא יהא המוכר רשאי למחול כלל וכבר ביארנוהו באר היטב בפרק החובל:
[מתני] מצא איגרות שום פי' שטר שומת ב"ד ואיגרות מזון כמשמעו כגון מזון האשה והבנות. שטרי בירורין שטרי טענתא וזהו שימוש ב"ד. שטרי חליצה ומיאונין.

ההוא גיטא דאישתכח בבי דינא דרב הונא דהוה כתיב ביה בשוירי מתא דעל רכיס נהרא מותבא אמר רב הונא חיישינן לשני שוירי נפק רבא דק ואשכח כל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר.

דף כ:

אמר ליה רב עמרם לרבא מתני' דקתני כל מעשה ב"ד ממונא הוא וגט אשה איסורא היכי פשיט מר איסורא מממונא. אמר ליה תרדי שטרי חליצה ומיאונין תנן דאינון איסורא ואיסורא מאיסורא פשטינן.

פקע ארזא דבי רב פי' נשברה קורת בית המדרש. רבא אמר בשביל שבא לדחות דברי נשברה הקורה. ורב עמרם אמר בשביל שביזני וקראני מוריד ריר מפי נשברה:

מצא בחפיסה פי' חפיסה חמת קטנה. דלוסקומא תיבה בלשון יון.

תכריך של שטרות ג' שטרות. כגון מגילה ראש זה בזנב זה. אגודה ג' שטרות נתונים זה על גבי זה וכתובים כולן כרך אחד. מה מכריז המוצאם מכריז הכי מי אבדו לו שטרות.

רשב"ג אומר אחד לוה מג' כגון ראובן לוה משמעון ועוד לוה מלוי ועוד מיהודה וכתב השטר לכל אחד בפני עצמו ונמצאו עכשיו שלשתן קשורין ודאי פרעם הלוה ולקח השטר שעליו ומן הלוה נפלו. וכן ג' שלוו מאחד ונמצאו שלשתן קשורין ודאי מן המלוה נפלו והוא שנמצאו מקוימים ובכתב שלשה סופרין שאם שלשתן בכתב סופר אחד חיישינן דלמא מן הסופר נפלו:

מצא שטר בין שטרותיו ואינו יודע מה טיבו יהא מונח עד שיבוא אליהו.

אם יש עמהן סמפון פי' סמפון שובר או תנאים. אמר רבי ירמיה בר אבא אמר רבי יוחנן סמפון היוצא מתחת ידי מלוה אע"פ שכתוב בכתב ידו אינו אלא כמשחק ופסול וכל מה דאקשי' עליה פריק כגון שנמצא בין שטרותיו קרועין.

ת"ש שבועה שלא פקדנו אבא ושלא אמר לנו אבא ושלא מצינו בשטרותיו ששטר זה פרוע.

אמר רב ספרא כגון שנמצא זה השטר חוב בין שטרותיו קרועין דמוכחא מילתא דאי לאו דפריעין לא הוה יהיב ליה בהדי שטרותיו קרועין אבל בסמפון לבדו לא.

ת"ש סמפון שיש עליו עדים יתקיים בחותמיו. ופריק אימא יתקיים מחותמיו דשאלינן לסהדי דחתימין חזיתון דפרעיה קמייכו אי לא.

דף כא.

ת"ש סמפון שיש עליו עדים כשר. ופריק מאי עדים דקתני עדי קיום הכי נמי מסתברא וכו'.
גופא סמפון שיש עליו עדים יתקיים בחותמיו. אוקימנא יתקיים מחותמיו אם מעידין שפרעו בפניהם. אין עליו עדים כלומר אינם יודעין העדים לא סמכינן עליה ואם יוצא מתחת ידי שליש ואמר השליש שודאי פרע הלוה למלוה מיגו דאי בעי השליש למיתביה ללוה כי אמר פרעיה מהימן. וכן אם נמצא זה הסמפון כתוב בשטר חוב עצמו אחר חתימת עדי השטר כשר דאי לאו דפרעיה לא הוה מרע ליה לשטריה:
הדרן עלך שנים אוחזין.
אלו מציאות שלו ואלו חייב להכריז מצא פירות מפוזרין וכו'.
אמר רבי יצחק קב מפוזר בד' אמות ומקשי' עלה אי דרך נפילה אשכחינהו אפי' יותר מקב שלו הן.
אי דרך הנחה אשכחינהו אפי' פחות מקב לא יגע בהן ופריק מר עוקבא מתני' במכנשתא דבי דרי עסקינן. הגרנות כשמכבדין הגורן בשעה שמניפין התבואה מן הגורן אם מצא כשיעור קב פירות מפוזרין בגורן ברחוק ד' אמות לא טרח איניש למכנשינהו ומפקר להו לפיכך הן שלו. אבל קב בפחות מד' אמות לא מפקר להו הלכך לא שקיל. הא דתנן וציבורי פירות ומקשי ופרקי תני וציבור פירות אינון ואיפשיט דמנין הוי סימן.

דף כא:

אבל מקום לא איפשיט אי הוי סימן אי לא בעיות דר' ירמיה הם ופשוטות הן ועלו כולן בתיקו.
איתמר יאוש שלא מדעת אביי אמר לא הוי יאוש ורבא אמר הוי יאוש בדבר שיש בו סימן כולי עלמא לא פליגי דלא הוי יאוש ואע"ג דשמעיניה לבסוף דמיאש (לבסוף) לא הוי יאוש דכי אתא לידיה באיסורא אתא לידיה דהא לפני יאוש הוה כי פליגי בדבר שאין בו סימן אביי אמר לא הוה יאוש דלא ידע דנפל מיניה דמיאש. אבל המוצא בזוטו של ים. פי' בקרקעית הים ובשלוליתו של נהר פי' בתוך הנהר מקום שמי גשמים שוללים והוא מקום שטיפתו אע"ג דאית ביה סימן רחמנא שרייה למוצאה דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק מנין לאבדה ששטפה נהר שהיא מותרת שנאמר כן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה מי שאבודה ממנו בלבד ומצויה אצל כל אדם. פרה ורועה בשדה וכיוצא בה שכל הרואה אותה יכול ליטלה יצאת זו ששטפה נהר שאבודה

ממנו ומכל אדם הלכך הרי היא למוצאה בין אית ליה בה סימן בין לית ליה בה סימן שרי דהא ודאי נתייאש הימנה. וזה שהיתיר בים ובנהר כנגדו אסור ביבשה ודייקינן מינה מה היתירה בין אית ביה סימן בין לית ביה סימן ואפי' לפני יאוש שרי כך מה שאסר ביבשה ואפי' לית ביה סימן לפני יאוש אסורה ועלתה תיובתא דרבא תיובתא. והלכתא כוותיה דאביי ביע"ל קג"ם י' יאוש שלא מדעת והלכתא כאביי דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש. ואמרי' ומאחר דאיתותב רבא הני תמרי דזיקאי כלומר התמרים שהפילם הרוח מן הדקל והם מושלכים בדרך מפני מה אוכלין אותן העוברין ושבים והנה בעליהן לא נתייאשו שלא ידעו שהפילם הרוח ואמר ר' אשי כיון דאיכא שקצים דשכיחי דאזלי התם ואכלי להו יאושי מיאש להו מרייהו מעיקרא דכי האי גוונא אפי' אביי שרי ואם היו דקלים מוחזקין ליתמי דלאו בני יאוש נינהו או דקלים בכרכים דלא שכיחי בהו שקצים למיכלינהו אסירא. יש מי שאומרים פי' כרכתא דקלים הרבה שמוקפות גדר ומקשי רבא לאביי מצא מעות מפוזרות. ופריק אביי מתני' כר' יצחק דאמר אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה וכן המוצא מעות בבתי כנסיות ובתי מדרשות הרי אלו שלו. ואקשי' והא דלמא לא ידע דנפלי מיניה.

ופריק הכי נמי כר' יצחק. וכן כל דבר חשוב ממשמש בכל שעה כמו מעות. פי' נמושות סבי דאזלי אתיגרא. זקנים תשושי כח שמהלכין במשענת בידם שאין בהן כח לילך הרבה והשדה שיכנסו בה ללקט לא יניחו אחריהן כלום.

דף כב.

האי דאמר מצא קציצות ואפי' בצד שדה קציצות מותרות משום גזל כיון שאלו הקציצות דבר חשוב הן ממשמש בהן כל שעה והללו אע"פ שהן בצד שדה קצוצות דמוכחא מילתא דמשדה זו הן כבר נתיאש מהן כמו המעות. וכן תאנה הנוטה לדרך התאנים שהן נופלות ממנה מיד נמאסות לפיכך מתיאש מהן ומותרין משום גזל ופטורין מן המעשר דאינו נשמר ותנן כלל אמרו במעשרות כל שהוא אוכל ונשמר וגידוליו מן הארץ חייב במעשרות.

גנב שנטל מזה ונתן לזה לא גנב הוא שגונב בסתר. אבל האי גנב דקתני גזלן הוא שנוטל בגלוי ותרי גווני גזלן קתני חד גזלן וחד ליסטים מזויין.

ת"ש שטף נהר קורותיו ונתנן לתוך שדה חבירו אם נתיאשו הבעלים הרי אלו שלו מכלל דבסתמא חייב להחזיר ואוקימנא כשבעלין מרדפין אחריהן ויכולין להציל על ידי הדחק.

ת"ש כיצד אמרו התורם שלא מדעת תרומתו תרומה וכו' אוקימנא כגון שתרם ובא בעל הפירות ומצאו שתרם ואמר לו למה [לא] היתה תורם מאלו היפות מוכחא מילתא שנתרצה ואסיקנא לא אמרי' כלך אצל יפות רצון בעלים הן במה שנעשה אלא לענין תרומה בלבד משום דמצוה היא וניחא ליה ביפה. אבל בזולתי תרומה לא ואע"פ שאמר לו כלך אצל יפות משום כסיפותא הוא דאמר ליה הכי ואסורין משום גזל.
ת"ש עודהו הטל עליהם ושמח הרי הן בכי יותן:

דף כב:

פי' סימן העשוי לידרס כגון קשירת כריכות וכיוצא בהן שאם ידרסו יותרו הקשרים ובטל הסימן. וקתני סימן העשוי לידרס רבה אמר לא הוי סימן ודינו כדין דבר שאין בו סימן ורבא אמר הוי סימן. ואקשי' עליה דרבא ממתני' דקתני כריכות ברשות הרבים הרי אלו שלו ברשות היחיד נוטל ומכריז מאי לאו דאית בהו סימן העשוי לידרס וברשות הרבים דשכיחי רבים דדרסי עליה ובטיל מיאש לפיכך הרי אלו שלו אבל ברשות היחיד דלא מידרסי חייב להכריז אלמא סימן העשוי לידרס לא הוי סימן ודחי רבא לא מתני' בדליכא בהו סימן כלל וברשות היחיד אמאי מכריז מכריז מקום שהמקום הוא הסימן. ורבה אמר מקום לא הוי סימן. פי' מינשתפי מתגלגלין ברגלי בני אדם.

דף כג.

פי' כיון דיקירי לא מינשתפי כיון שהן כבדים אינן מתגלגלין ברגלי בני אדם ת"ש ככרות של נחתום שלו של בעל הבית נוטל ומכריז והנה ככרות של בעל הבית אע"פ שידועין הן ריפתא דכל חד וחד כיון שאם ידרסו מתפתחין ואין ניכרין למי הן למה מכריזין תיובתא לרבה דאמר לא הוי סימן. ופריק רבה שאני ככרות דלא מדרסי כלל דאין מעבירין על האוכלין ומתני' באתרא דלית ביה לא בהמה ולא אפי' כלבים.
פי' סימן הבא מאליו כגון מעות שנפלו בעיסה ונאפו בתוך הככר וכיוצא בהן.
אמר רב זביד כללא דאבידתא כיון דאמר ווי ליה לחסרון כיס מיאש מינה.
אמר רב זביד משמיה דרבא הלכתא כריכות ברשות הרבים הרי אלו שלו ברשות היחיד אי דרך נפילה מצאן הרי אלו שלו אי דרך הנחה נוטל ומכריז וזה וזה בדבר שאין בו סימן [אבל ביש בו סימן] לא שנא רשות.

דף כג:

הרבים ולא שנא רשות היחיד לא שנא דרך הינוח ולא שנא דרך נפילה נוטל ומכריז מחרוזות של דגים דלית בהו סימן לא במדה ולא במשקל ולא בקשירה אלא מצאן בקשירת הציידין ובמניינא דשוין כלומר כל מחרוזות עשרה עשרה דגים הרי אלו שלו. וכן בשר שאין בו סימן. אבל יש בו סימן בחתיכות כדרבה דהוה מחתך בה בתלת קרנתא חייב להכריז דתניא מצא כלי כסף או כלי נחושת וגסטרון וכל מיני מתכות לא יחזיר עד שיתן אות או עד שיתן משקלותיו ש"מ דמשקל הוי סימן.

ומדמשקל הוי סימן מדה ומנין נמי הוי סימן וכן הלכה. (מסובריא דנשייתא). כסוי הקנקנים כשהוא מהודק וטחוי בטיט נקרא רשום. כשהוא מרופרף נקרא מצוף מלשון ציפוי. ואסקינן בה אידי ואידי ברשום ומתניתא דקתני הרי אלו שלו לאחר פתיחת האוצרות שהכל כשהן באוצרות כשהן רשומין כן מוציאין אותו והכל ענין אחד הן כי הא דר' יעקב בר אבא אשכח חביתא דחמרא אחר פתיחת האוצרות ואמר ליה אביי זיל שקול לנפשך.

סוגיין דשמעתא מקום לא הוי סימן. פי' כופרא אצטלע פי' מהסס מדקדק על עצמו מליגע בו כיוצא בו בהאשה שנתאלמנה (דף כ ע"ב) חזייה רב אשי לרב כהנא דהוה קא מהסס א"ל מי סברת עלך סמיכנא ומתיירא מן העבירה. ואמר רב להוא גברא אין בו איסור אם רצונו חלקיהו עם חייא ברי כלומר אין בו איסור. פי' קדח בהו חילפי צמחו בו עשבים הנקראים חילפי והן קמשונים שצומחין בכרמים כלומר מזמן רב הוא (מוטב הוא) [מונח] הנה בזה המקום וכבר נתיאשו הבעלים:

מתני' ר' יהודה אומר כל דבר שיש בו שינוי חייב להכריז כיצד עיגול ובתוכו חרש וכו' פי' עיגול של דבילה מאי כלי אנפוריא כלים חדשים שלא שבעתן העין כלומר לא עיין בהן הרבה ולא שבעה עינו בראייתם לפיכך אינו מכירן ושמועה זו בכלים שאין בהם סימן אם שבעתן עינו ומכירן ידיעה ברורה מהדרינן להו לצורבא מרבנן בטביעות עינא והני מילי בצורבא מרבנן דלא משני בדיבוריה אבל בהני תלת מילי במסכתא שקראה ואמר איני יודע אותה כי לא קריתיה כגון זה לא מחזקינן ליה בשקרי דעבד כרבנן דאמרי לעולם למד לשונך לומר איני יודע וכן בפיריא אם יאמר לך לא שימשתי וכי לא ישנה אשתי אצלי הלילה שפיר עבד שאין דרך ארץ לגלות בני אדם שיחתם עם נשיהם לבני אדם וכן באושפיזא אם כיבדו ועשה לו מטעמים הרבה ותיקן הבית בכלים מכובדים ושינה האורח מפני כי פחד שלא ירגישו בני אדם וירדו אחריו בביתו כדכתיב מברך רעהו בקול גדול וגו' ושינה כל שינוי בענין זה אין מחזיקין אותו בשקרי אלא הרי הוא

באמונתו ואם יאמר ברי לי שאלו כליי הן מחזירין אותו בטביעות עין בלבד בלא נתינת סימנין לפיכך מודה ר' שמעון בן אלעזר בכלים חדשים ששבעתן העין שחייב להכריז מאי טעמא דלמא אתי צורבא מרבנן דלא משנה בדיבוריה דאמר טביעות עינא אית לי בהו ושקיל להו.

דף כד.

ואלו הן (הן) כלים חדשים שאין חייב להכריז בדי מחטין וצינורות ומחרוזות [של] קרדומות שמצאן אחד אחד וכן היה ר"ש אומר המציל מן הארי ומן הדוב ומזוטו של ים ומשלוליתו של נהר והמוצא באיסרטיא ופלטיא ומעות בבתי כנסיות ובתי מדרשות ואפי' צרורין ובכל מקום שהרבים מצוין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשים מהן. ואיבעיא לן ברוב כנענים או אפי' ברוב ישראל נמי הרי אלו שלו ולא איפשיטא וקיימא לן תיקו דממונא לקולא.

דף כד:

מעשה דמר זוטרא חסידא פשוטה היא וכן הא דא"ר אסי מצא חבית של יין בעיר שרובה כנענים קנקנה מותר [משום] מציאה ויינה אסור אפי' בהנאה בא ישראל ונתן סימניה מותרת אפי' בשתיה למוצאה. ש"מ דברוב כנענים הרי הן שלו. ההוא דאשכח ד' זוזי דציירי בסדינא בנהר בירין כו' ואסיקנא כיון דישראל כרו ליה וישראל סכרו ליה אימור מישראל נפול ולא מיאש.

רב יהודה הוה אזיל בתריה דמר שמואל בשוקא דבי דיסא אמר ליה מצא כאן ארנקי מהו אמר ליה הרי הן שלו. בא ישראל ונתן סימניה מהי אמר לו אם רוצה לעשות לפנים משורת הדין מחזיר כדאבוה דשמואל אשכח חמרא במדברא ואהדרינהו בתר י"ב ירחי שתא והא דרבה דאמר ליה רב נחמן מצא ארנקי בשוקא דרבנן הרי הן שלו ואפי' הלה עומד וצווח נעשה כצווח על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה בים כלומר כשם מי שטבעה ספינתו המציל ממנה הרי הן שלו ואע"פ שבעלה עומד וצווח כדאמרינן המציל מזוטו של ים התורה התירתו לו כן גם זה מותר למוצאו ש"מ אפי' ברוב ישראל. עוף הנקרא דיו שקיל בישרא ושדא בצינייתא דבי בר מריון. אסיקנא אם הוא עומד וראה את המקום שחוטף זה הבשר ממנה והוא מישראל מותר לו דכזוטו של ים [דמי] ואם לאו אסור באכילה כרב דאמר בשר כיון שנתעלם מן העין אסור באכילה. והא דרב חנינא

דאשכח גדי שחוט בין טבריא לצפורי והתירוהו לו משום מציאה כר"ש בן אלעזר ומשום שחיטה כר' יוסי בר חנינא וכו' ופשוטה היא. פי' פרגיות צפרים טהורים.
רב אמי אשכח פרגיות בין טבריא לצפורי וא"ל ר' יוחנן שקול לנפשך. וכן רב יצחק אשכח (פגעיות) [פקעיות] של מטוה דאמר ר' יצחק אשכח קיבורי דאיזלו בי אזלויי וא"ל ר' יוחנן זיל שקול לנפשך:

דף כה.

מתני' ואלו חייב להכריז מצא פירות בכלי או כלי כמות שהוא וכו' אמרי' תנינא להא דתנו רבנן מצא כלי ולפניו פירות כיס ולפניו מעות הרי אלו שלו.
מקצתן בכלי ומקצתן בקרקע חייב להכריז ואם בא ישראל ונתן סימני הכלי נוטל גם הפירות וכן כל כיוצא בהן. ורמינן עלה הא דתניא מצא דבר שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן נוטל הדבר שיש בו סימן וזכה הלה בדבר שאין בו סימן.
ופרקינן הא והא בצנא ופרי וכגון שנותרו מן הפירות בצנא ולא קשיא הא דתני חייב להכריז דמשמע שמחזיר גם הפירות בצנא דאית ליה אוגנים והן כפופות לתוכה דאמרי' האי צנא איתהפכא והני פירי אישתפוך מן הצנא והני פירי (דאישתפוך) [דאשתייר] בגוה אוגנים מנעום מלהשפך בחוץ הלכך הפירות בתר צנא גרירי בא מי שנתן סימני צנא נוטל גם הפירות. והא דתני דזכה הלה במה שבידו בצנא דלית ליה אוגנים ונמצאו הפירות בחוץ ופירות בצנא דאמרי' הני פירי דבחוץ לאו מן הצנא אישתפוך דאילו מינה אישתפוך הוו להו לאישתפוכי כולהו דהא לית לה לצנא אוגנים אלא הני פירי דבחוץ לאחרינא אינון לפיכך זכה בהם המוצאן דהא דבר שאין בו סימן נינהו.
ציבורי פירות. ש"מ מנין הוי סימן.
ג' מטבעות זו על גבי זו חייב להכריז. פי' כמגדלים מכוונות אבנים זו על גבי זו אין אחת עודפת על חבירתה.
מפוזרין שלו הא אי הוו שלחופי משלחפי שאין מיושבות זו על גב זו אלא מקצתן עליה ומקצתן יוצאה מעליה כגון כנפי הכרובים כדגרסי' בסוף המוכר את הבית ודלמא שלחופי הוו משלחפי אהדדי ועיקרו כדמתרגמי' בתרגום ארץ ישראל שכל את ידיו שלחופינון לידוהי. אסקינן כל שאינן עשויים כמגדלים מפוזרין נינהו והרי הן שלו רויחא לתתא ומיצעא עילויה וזוטא עילוי מצעי זהו כמגדלים.
בעי ר' ירמיה כשיר או כשורה או כחצובה או כסולם מהו ועלו בתיקו. פי' כשיר עגול כצמידין דמתרגמ' לה שירין. כשורה זה בצד זה.

דף כה:

כחצובה זה למעלה מזה במקום מרודד. כסולם נתונים כסדר בארץ והפרש ביניהן. היכי מכריז אם היו עשויים כמגדלים. אמר רבינא טיבעא מכריז ויבא בעליהם ויתן סימנם ויטלם.

אבני בית קוליס בית ע"ז שמה מרקוליס עבודתו גרימת אבנים ועיקרו ג' אבנים שתים זו כנגד זו ואחד על גביהם. ואם מצא מטבעות כי האי גוונא חייב להכריז:

ת"ר המוצא סלע בשוק ואמר לו חבירו שלי היא נירונית היא פי' כמטבע נירון קיסר היא כו' עד ולא עוד אפי' שמו כתוב עליה לא אמר כלום שאין סימן למטבע דאמרי' אפוקי אפקה ומאחרינא נפל:

מתני' מצא אחר הגפה. פי' הגפה סגירה מלשון יגיפו הדלתות וכדתנן מן האגף ולפנים. גוזלות מקושרות או בשבילין שבשדות הרי זה לא יגע בהן ואוקימנא בדלית בהו סימן ובמדדין דאיכא למימר מעלמא אתו ואיכא למימר איניש אצנעינהו הוי ליה ספק הינוח וכל ספק הינוח לכתחלה לא יטול ואם נטל לא יחזיר. תלמוד ארץ ישראל ר' אבא בר זבדא אשכח חמר מכוסה בחפיסה ונסביה אתא שאיל לרב אמר ליה לא עבדת יאות אמר ליה אהדריה אמר ליה לא דנימר אתא מריה ולא אשכחיה ונתיאש מיניה. פי' מדדין מהלכין מעט מעט כדכתיב אדדם עד בית אלהים. ותנן נמי האשה מדדה את בנה.

מצא כלי טמון באשפה לא יגע בו. איני והתניא נוטל ומכריז.

ופריק רב זביד לא קשיא מתני' בכובי וכסי דמצנעי להו אינשי. בהמנק וסכין דאיכא למימר בטאטא שקלינהו בהדי עפרא דביתא וזרקינהו לאשפה ולא ידע שכן דרך בני אדם לכבד הבית ולהשליך העפר לאשפה. פי' המנק כלי שיש בו שני ראשים כגון המזלג שיש לו ג' שינים ודרך בני יון להחזיק חתיכת הבשר ולחתוך עם הסכין ולאכול ונוטל זה שחתך ונותנו לתוך פיו ואין ידיו נוגעות בבשר כלל מפני הזוהמה.

דף כו.

דשתיך טפי עלה בהן סיג הרבה. כלומר משנים רבות הם נתונים בזה המקום לפיכך עלה [בהן סיג] פי' קתא יד הסכין נקרא קתא שנצי רצועות שהכיס קשור בהן. שהרצועות נקראות שנצי:

מתניתין דקתני מצא בכותל חדש מחציו לחוץ למוצאו מחציו ולפנים לבעל הבית אוקימנא באודרא ונסכא דלית להו לא קתא ולא שנצי וכן כל כיוצא בהן. אם משכירו לבית.

זה לאחרים אפי' מצא בתוך הבית הרי אלו שלו אוקמה רב נחמן בשעשאו פונדק ואפי' לא עשאו אלא לשלשה ישראל הרי אלו שלו מאי טעמא ההוא דנפל מניה נתיאש. ואזדא רב נחמן לטעמיה דאמר ראה סלע שנפל משנים חייב להכריז דלא נתיאש.

דף כו:

נפל מתוך שלשה אין חייב להכריז דודאי מיאש וכו' ורבא פליג עליה בהא.
אמר רבא סלע שנפלה מחבירו נטלה לפני יאוש עובר משום בל תגזול ומשום השב תשיבם ומשום לא תוכל להתעלם אע"ג דאהדרה למרה לבתר יאוש איסורא כבר עבדא והשתא מתנה הוא דיהיב ליה. נטלה לפני יאוש על מנת להחזירה ולאחר יאוש נמלך לנוטלה עובר משום השב תשיבם.
המתין עד שנתיאשו הבעלים ונטלה אינו עובר אלא משום לא תוכל להתעלם.
אמר רבא מאן דחזא דנפל זוזא מחבריה בי חלתא ושקליה אינו חייב להחזירו אע"ג דחזיה דמייתי ארבולי ומארבל וכו':
מתני' מצא בחנות הרי אלו שלו. בין תיבה לחנווני הרי אלו לחנווני. לפני שולחני למוצאן בין כסא לשולחני הרי הן לשולחני. ודייק ר' אלעזר מדקתני בין כסא לשולחני הרי הן לשולחני הא על השולחן אפי' צרורין ומונחין הרי הן של מוצאן ותוב מדלא קתני סיפא מצא בחנות של שולחני הרי אלו שלו כדקתני רישא ש"מ אפי' על השולחן עצמו הרי הן למוצאן.

דף כז.

לקח פירות מחבירו ומצא בתוכן מעות או שילח לו חבירו פירות אם מתגר לקח או מבעל הבית שדשים לו פועלים הרי הן שלו ואם מצאן צרורין או אפי' מפוזרין ולקח מבעל הבית שם על ידי עבדיו הכנענים וכיוצא בהן נוטל ומכריז:
מתני' אף השמלה היתה בכלל כל אלו ולמה יצאת להקיש אליה לומר לך מה שמלה מיוחדת שיש לה סימנין ויש לה תובעין אף כל שיש לה סימנין ויש לה תובעין.
אמר רבא [חמור] דבור לר"י ושה דאבידה לדברי הכל קשיא. חמור דבור פי' חמור שכתב בבור אליבא דרבנן דאמרי שור ולא אדם חמור ולא כלים שפיר כתיב בקרא ונפל שמה שור או חמור אלא לר' יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור חמור מה בא למעט קשיא. שה דאבידה שנאמר כי תראה את שור אחיך או את שיו נדחים וגו' אם השור שיש לומר הוא הניחו שרוב השוורים שעושים מלאכה בהן אין נמסרין לרועה הזהירה תורה להשיבן

שה לא כל שכן שה דכתב רחמנא למה לי קשיא. פי' גללין צפיעי בקר. מלשון והיא בגללי צואת האדם:
ת"ר אשר תאבד ממנו פרט לאבידה שאין בה שוה פרוטה וכו' אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי מנין לאבידה ששטפה נהר שמותרת וכו' הא דאמר רבנאי ומצאתה דאתאי לידיה משמע הוא בפ' הגוזל בתרא הלכה אין פורטין מתיבת המוכסין.

דף כז:

איבעיא להו סימנין דאורייתא או דרבנן וכו' וסימנין כדי נסבה פי' אגב גררה הזכירה משנתנו הסימנין ולאו דוקא הן.
ת"ש חמור בסימני אוכף. פי' אוכף הוא שלפעמים נתון על המרדעת של חמור כדי למנוע חבור המשוי על גבי חמור. ת"ש דתנן בהאשה פרק בתרא דיבמות אין מעידים אלא על פרצוף פנים עם החוטם אע"פ שיש סימנין בגופו כלומר אם נותנין העדים סימני פרצופו ואמר מי שפרצופו כך וכך ראינוהו שמת משיאין את אשתו.
ופרקי' גופו דארוך וגוץ דלאו סימן מובהק הוא כליו חיישינן שמא שאולין היו לו ומקשי' אי הכי חמור בסימני אוכף נמי דלמא שאול הוא ואע"ג דאיכא סהדי האי דאיכוף להאי גברא הוא נימא דלמא השאילו לאחרים דהא אמרת גבי כלים חיישינן לשאלה. ופרקי' איכוף לא מושלי אינשי למה כי פעמי' שתהיה בהמת בעל האיכוף רזה ובהמת השואל שמנה וכשנותנין עליה זה האיכוף מתפתח וכשמחזיר על בהמתו של המשאיל מסקבה פי' עושה בה חבורה כדגרסי' במשקין סקבא דשתא ריגלא.
אלא הא דתניא מצא לגט. קשור בכיס בארנקי בטבעת או שמצאו בכליו אפי' לזמן מרובה כשר ואי חיישינן לשאלה אמאי כשר ניחוש דלמ' השאיל כיסו או טבעתו או ארנקי שלו לאדם אחר והוא שקשר זה הגט עמהם וגט זה של אדם אחר הוא ואינו זה הגט שהיה בידו של משאיל.
ופרקי' כיס וטבעת וארנקי לא מושלי אינשי ופשוטה היא. והא דאמרי' אין מעידין על השומא.
ושומא מצויה בבן גילו וסימנין עשוין להשתנות אחר המיתה כולן פשוטות הן. וסוגיין דשמעתין מאן דאמר סימנין דאורייתא היינו דמהדרינן אבידתא בסימניה ואפי' למאן דאמר סימנין לאו דאורייתא הן אם הן סימנין מהדרינן לה לאבידה.

דף כח:

ואסיקנא אלא אמר רבא [סימנין] דאוריית' מהכא עד דרוש אחיך אותו והשבות לו וכי תעלה על דעתך שיתנו לו קודם שיתבענו אלא עד שתדרשהו אם רמאי הוא אם לאו ובמאי תהיה דרישתו בסימנין אמור לו תן סימניה ואם יביא סימניה תנה לו ש"מ סימנין דאורייתא אמר רבא אם תמצא לומר סימנין דאורייתא אקשינן עליה אכתי אמרת אם תמצא לומר והא כבר פשטינן לה סימנין דאורייתא ודחינן משום דאיכא למימר הא דפשטינן דרשהו לאו כדקאמרת אלא דרשהו לתובע הכי אם הוא צורבא מרבנן דלא משני בדיבוריה אלא במסכתא ובפוריא ובאושפיזא בלחוד מהדרינן ליה אבידה בטביעות עינא. סימנין וסימנין יניח פי' אם באו שניהם ונתנו זה וזה סימניה וכל אחד אמר שלי הוא לא יתננה לא לזה ולא לזה אלא יניחנה מוצאה אצלו. אבל אם אחד נתן סימניה וטען נפלה ממני ובא אחר והביא עדים כי ממנו נפל תנתן לבעל עדים.

עד אחד כמאן דליתיה דמי. מדת ארכו ומדת רחבו [תנתן למדת ארכו] זה נתן מדת ארכה ורחבה של טלית וזה נתן מדת גמיה תינתן לבעל מדת ארכה ורחבה. אשתו אומרת זה הגט נתנו לי בעלי ונפל ממני ואמרה [סימניו] והבעל אמר סימניו וטוען כי לא נתתיו לה עדיין ינתן לה והוא שנותנת סימנין מובהקין כגון נקב ישנו בצד אות פלוני ש"מ דבסימן מובהק שרינן אשת איש דהיא איסורא וכל שכן ממונא:

מתני' עד מתי חייב להכריז וכו' תנא עד שידעו בו שכני המקום שנמצאת בה זו האבידה ורמינן על הא דתנן ואחר הרגל האחרון ז' ימים כדי שילך לביתו ג' ויחזור בג' ויכריז יום אחד פי' כדי שילך שומע המכריז למקומו ויגיד וישמע בעל האבידה ויבא מיד וישמע ביום השביעי המכריז ויתן סימניה ויקחנה למימרא דארץ ישראל מהלך ג' ימים היא. והתנן בג' מרחשון שואלים את.

הגשמים וכו'. והנה מהלך ט"ו ימים היא. ואסיקנא לא שנא מקדש ראשון ולא שנא מקדש שני לא הטריחו באבידה יותר מדאי ת"ר משחרב בית המקדש התקינו להיות מכריזין בכנסיות ובתי מדרשות משרבו האנסין שאומרין אבדתא למלכא התקינו שיהא מודיע המוצאה לשכניו ולמיודעיו ודיו. פי' מהסם מתיירא.

ת"ר אבן הטוען היתה בירושלים כל מי שאבדה לו אבידה נפנה לשם וכו' פי' אבן גבוהה היתה בירושלים והיה כל מוצא אבידה עולה עליה ומכריז וזו היא ששנינו בפרק סדר תעניות השני אמר להן חוני המעגל צאו וראו אם נמחת אבן הטוען. אבקש רחמים שיפסקו הגשמים:

מתני' אמר את האבידה ולא אמר את סימניה.

אוקמה רב ספרא אליבא דרב נחמן דאמר גלימא מכריז כדאמר האבידה וסימניה ומאי לא אמר סימניה דקאמר במתני' לא אמר סימנין מובהקין דידה. וסוגיין בעינן דיהיב סימנין מובהקין והוא דאית סהדי דליתיה רמאי. ופשטינן דלא מייתי איניש חובה לנפשיה כדאבוה דרב פפא תלמוד ארץ ישראל שמע סימניה בהאי כנישתא ואזל לכנישתא אחריתי יהיב סימניה זהו רמאי וכן כיוצא בו:

מתני' כל דבר שעושה ואוכל יעשה ואוכל אוקימנא עד י"ב חדש. תניא נמי הכי כל דבר שעושה ואוכל כגון פרה וחמור מטפל בהן כל י"ב חדש מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן עגלים וסייחים אם יכולין לרעות מטפל בהן ג' חדשים. אוזין ותרנגולין גדולים מטפל בהן ל' יום. ותניא אחריתי תרנגולת כבהמה גסה י"ב חדש וכל דבר שטיפולו מרובה משכרו ג' ימים. ושאינו עושה ואוכל ימכור שנאמר והשבותו לו ראה היאך תשיבנו לו. שלא יאכיל עגל לעגלים.

דף כט.

פי' לא תמכור עגל היום ותאכיל לנשארים דקא מיכליא אלא מכור הכל:

מה יהיה בדמים ר' טרפון אומר ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן ורבי עקיבא אומר לא ישתמש בהן וכו' עד כאן לא פליגי אלא בנשתמש בהן אבל אם לא נשתמש בהן דברי הכל פטור.

לימא תהוי תיובתא דרב יוסף דאיתמר בפ' הכונס צאן לדיר שומר אבידה רבה אמר כשומר חנם ונשבע על הכל. רב יוסף אמר כשומר שכר שנשבע על האונסין ומשלם הגניבה ואבידה.

ודחי רב יוסף בגניבה ואבידה כולי עלמא לא פליגי דחייב כשומר שכר כי פליגי באונסין ר' טרפון סבר אע"ג דבאבידה עצמה הוה לי' שומר שכר כיון דשרי ליה לאישתמושי בדמיה נעשה עליה כשואל וחייב גם על האונסין. ור' עקיבא סבר לא שרו ליה רבנן לאישתמושי בדמי אבידה הלכך לא הוי עלייהו אלא שומר שכר. ואקשי' עליה אי הכי למה ליה לר' עקיבא למיתנא לפיכך אי אמרת בגניבה ואבידה פליגי ר' טרפון סבר כיון דשרו ליה לאישתמושי בהו הוי ליה כשומר שכר עלייהו וחייב בגניבה ואבידה. ור' עקיבא סבר לא שרו ליה רבנן לאישתמושי בהו וכשומר חנם הוא עליהו שאם אבדו פטור וכל שכן נאנסו שפטור אלא אי אמרת בגניבה ואבידה דברי הכל חייב כי פליגי באונסין לתני רבי עקיבא אומר לא ישתמש בהן וממילא ידענא דכיון דלא שרי לאישתמושי בהו לא הוי עלייהו אלא כשומר שכר אבל שואל לא הוי עלייהו לפיכך דקתני מאי אתא

לאשמועינן ופרקי' ודאי ר' עקיבא לא הוי צריך למיתניה לפיכך מיהו איידי דתנא ר' טרפון לפיכך תנא איהו נמי לפיכך ומקשי' תוב לפיכך דר' טרפון נמי למה לי ופריק רב יוסף צריכא והכי קתני כיון דשרו ליה רבנן לאישתמושי בהו הוה ליה עלייהו כשואל לפיכך אע"פ שלא נשתמש בהן חייב עליהן כשואל. ומקשי' עליה אי הכי לא הוה תני לפיכך אם אבדו חייב בהן דמשמע שומר שכר הוא חשוב באבידה אלא הוה ליה למיתנא לפיכך אם נאנסו חייב בהן דמשמע שואל הוי עליהן. ופריק רב יוסף האי אבדו דקתני נאנסו הוא. ומקשי' ומי קרו לאבדו נאנסו (היו) [אין] כדרבה דאמר בפ' הזהב הלכה שומר חנם אין נשבע וכו' נגנבו בלסטים מזוין אבדו שטבעה ספינתו בים:

דף כט:

אמר ר' יהודה אמר שמואל הלכה כר"ט והני מילי בדמי אבידה כגון שמצא אבידה ומטפל בה הזמן שאמרו חכמים ואחר כך מכרה בב"ד הואיל וטרח בה שרו ליה לאישתמושי בהו והשכר לעצמו אבל מצא צרור ובתוכו מעות לא שרו ליה לאישתמושי בהו וכן זוזי דיתמי דהוו מופקדין גביה לא שרו ליה רבנן לאישתמושי בהו מההוא מעשה דרחבה דפריש בשמעתא דא וכבר פירשנוהו בפ' הכונס צאן לדיר ביאור יפה וכי כרב יוסף קיימא לן בהא דאמר שומר אבידה כשומר שכר הוא:

מתני' מצא ספרים קורא בהן אחד לל' יום וכו'.

אמר שמואל המוצא תפילין שם דמיהן ומניחן מאי טעמא דהא בבי בר חבו שכיחי תפילין ואם אתו מרייהו ואמרי תפילין בעינא זבני ויהבי ליה אבל ספרים גוללן ומניחן אצלו עד שיבא בעליהן ויתנו סימנים ויקחום.

ת"ר השואל ספר תורה מחבירו לא ישאילנו לאחרים.

ומקשי' מאי אריא ספר תורה אפי' כל מילי נמי דהא אמר ר' שמעון בר לקיש פרק כל גט שנכתב הלכה ואם אמר לו טול לי ממנה חפץ פלוני לא ישלחנו ביד אחר כאן שנה דאין השואל רשאי להשאיל ולא השוכר רשאי להשכיר כיון דכל מתניתא דשנאה ר' חייא אמרי' ר' לא שנאה ר' חייא מנין ליה וזו שנויה במשנת ר' חייא ור' הושעיה הכי אין השואל רשאי להשאיל ולא השוכר להשכיר ולא השואל רשאי להשכיר ולא השוכר רשאי להשאיל ולא זה המופקדין אצלו רשאי להפקיד אצל אחר אלא אם נתנו בעלים רשות לפיכך הוצרך ריש לקיש לפרש שגם זה שנאה ר' ואסקוה ואפי' ספר תורה דמצוה הוא לא ישאיל.

פותחו וקורא בו כדי לנערו אבל לא ילמד בו.

וכן המפקיד ס"ת אצל חבירו דינו כדין המוצא מנערה אחד לל' יום. וסוגיא לנערה במאני דכיתנא קשי להו ובמאני דעמרא בתרי אינשי או בחוטרא או בכל יומא קשי להו. אבל חד גברא ביומא חדא לל' יום מעלי להו.
אמר ר' יוחנן כסא דחרשין ולא כסא דפושרין פי' נוח לו לאדם לשתות כוס שיש בו מיני כשפניות כדמתרגמינן מכשפה חרשא מלשתות כוס מים פושרין שלא הוחמו כל צרכן כי קשין הן לגוף מאד והוא שהוחמו בכלי מתכות.

דף ל.

ויש אומרי' פושרין הן הלוחשין ושאר שמעתתא דר' יוחנן פירשנום בפ' כיסוי הדם.
ושוטחה לצורכה אבל לא לכבודו מיבעיא לן לצרכה ולצרכו מאי ת"ש שוטחה לצרכו וכו' ת"ש לא ישטחנה לא על גבי מיטה ולא על גבי מגוד לצרכו ולא איפשיטה. פי' לרבקה לפטמה מלשון עגלי מרבק.
ת"ש הכניס לעגלה לרבקה ובהליכתה דשה ברגליה בתבואה שבגורן כשירה בשביל שתינק משדי אמו ותדוש פסולה ופשוטה היא. ת"ש מהא דתנן במסכת פרה שכן עליה עוף כשירה עלה עליה זכר פסולה והא עליית עליה זכר לצרכו ולצרכה היא וקתני פסולה.
ודחי רב פפא ואמר כל מלתא דניחא ליה אע"ג שלא עשאה בידים מעשיו הן ודייק מדכתב עבד וקרינן עובד:
מצא כלי חרש וכלי נחשת משתמש בהן לצרכן אבל לא לשחקן מצא כלי עץ משתמש בהן שלא ירקבו כלי נחשת משתמש בהן בחמין אבל לא על ידי האור.
כלי כסף משתמש בהן בצונן אבל לא בחמין מפני שמשחירן. מגרפות וקרדומות משתמש בהן ברך אבל לא בקשה מפני שמפחיתן כלי זהב וכלי זכוכית לא יגע בהן עד שיבא אליהו כדרך שאמרו באבידה כך אמרו בפיקדון שהלכו בעליו למדינת הים.
מצא שק או קופה שאין דרכו ליטול הרי זה לא יטול אלא אם רוצה לעשות לפנים משורת הדין כר' ישמעאל. פי' פתכא דאופי חבילה של חריות של דקל. פי' וקא מיתפח יגע והניח משאו לארץ כדי ליפוש. לא חרבה ירושלם אלא מפני שהעמידו דבריהם על דין תורה ולא עשו לפנים משורת הדין. ת"ר והתעלמת פעמים שאתה מתעלם כיצד זקן ואינה לפי כבודו אבל כהן והיא בבית הקברות לא צריכא מאי טעמא דהא כהן מוזהר בטומאה עשה ולא תעשה עשה שנאמר וקדשתו קדשים יהיו לאלהיהם לא תעשה שנאמר לנפש

לא יטמא בעמיו והשבת אבידה עשה היא שנאמר השב תשיבם לאחי' ולא אתי עשה ודחי את לא תעשה ועשה ותוב לא דחינן איסורא מקמי ממונא.

דף ל:

שלו מרובה משל חבירו שנאמר אפס כי לא יהיה בך אביון שלך קודם לשל כל אדם.
אמר רבא כל שבשלו מחזיר בשל חבירו נמי מחזיר כל שבשלו פורק וטוען בשל חבירו נמי פורק וטוען. אביי שקל קלא פתק בהני עיזי דהוו קיימי.
אמר ליה רבא איחייבת בהו קום אהדרינהו.
וכן אמר רב הכישה נתחייב בה. דרכו להנהיג בחמור או למשוך בגמל בשדה ואין דרכו בעיר ועלתה בתיקו:
מתני' איזהו אבידה מצא חמור וכו' אוקמה רב יהודה למתני' הכי קאמר איזהו היא כלל אבידה שחייב להחזירה מצא חמור וכליו הפוכין פרה ורצה בין הכרמים הרי זו אבידה וחייב להחזיר.
תניא נמי הכי. דרך בלשון יון נקראת איסטרטא.

דף לא.

אמר רבה אמר קרא לכל אבידת אחיך לרבות אבידת קרקע:
קתני רישא רועים בדרך אינה אבידה הא רצים בדרך ורועים בכרמים אבידה היא.
וקתני סיפא רצה בכרמים הרי זו אבידה הא רועים אינה אבידה קשיא רישא אסיפא.
ופריק רבא הכי רצה ופניה כלפי השדה אביהה היא וחייב להחזיר. רצה ופניה כלפי המדינה אינה אבידה. רועה בדרך ואפי' רועה בכרמים אינה אבידה אבל יש בה אבידת קרקע שאוכלת הזמורות ומפסדת הכרם והאי דקתני רצה בין הכרמים הויא אבידה באבידת גופה כי בריצתה מכין אותה זמורות הכרם ועושין בה חבורות וזהו פי' מסתקבא כי סיקוב זה לשון חבורה הוא. והא דתניא רועה בכרמים אינה אבידה בכרמי כותי' אבידת קרקע ליכא דהא קרקע כותים הוא.
אבידת גופה ליכא דהא רועים מעט מעט והילוכם בניחותא ואין סיקוב.
השב אפי' ק' פעמים תשיבם אפי' לגינתו ולחרבתו דיו. אמר ר"א הכל צריכין דעת [בעלים] חוץ מהשב אבידה (לבעלים) שהרי ריבתה התורה בה השבות הרבה.
וכן שלח תשלח את האם חייב לשלחה אפי' ק' פעמים ואפי' צריך לה לדבר מצוה כגון טהרת מצורע וכיוצא בו אפי' הכי חייב לשלח האם וכן דין הוכח תוכיח אפי' ק' פעמים ואפי' תלמיד לרב.

דף לא:

וכן דין עזוב תעזוב וכן הקם תקים בין בעליו עמו בין אין בעליו עמו וכן דין השב תשיב את העבוט וכן דין חבל תחבול בין כסות יום בין כסות לילה וכן פתח תפתח את ידך וגומר לענייך ואפי' לעניי עיר אחרת וכן דין נתן תתן לו במתנה בין מרובה בין מועטת. וכן דין הענק תעניק לו ואפי' לא נתברך הבית בגללו וכן העבט תעביטנו אפי' יש לו ואינו רוצה להתפרנס:

היה בטל מסלע לא יאמר לו תן לי סלע אלא נותן לו שכרו כפועל תנא כפועל בטל. ואקשי' והא לאו בטל הוא דהא מתעסק להחזיר האבידה.

ופירקה אביי כפועל בטל של אותה מלאכה פי' כגון שהיה חייט והניח מלאכתו והלך להשיב את האבידה ונשתהה בהשבתה כשיעור תפירת בגד ששכרו סלע לא יאמר לו כבר בטלתי ממלאכתי שיעור סלע תנה לי אלא משערין שכרו כעת שאין לו מה יתפור אלא יושב ובטל אם יבא אדם ויאמר לו הנך יושב ובטל תקח בתפירת בגד חצי סלע או תשאר בטל היום ובעת שהמלאכה מצויה כגון קרוב לרגל וכיוצא בו שכר תפירת הבגד סלע ומה שמתברר שנוטל בשעה שאין לו תפירה לחפור הוא שנוטל מבעל האבידה וכן אם יאמר לו אדם אתה חייט ואין תפירה מצויה אצלך תבוא ללבון עמי לבנים ותיקח שכירותך כך וכך וזה מפני שלא התנה בב"ד על שכרו. אבל התנה בב"ד נוטל לפי תנאו דתנן אם יש שם ב"ד מתנה בפני ב"ד.

איסור ורב ספרא הוו שותפי בעיסקא אזל רב ספרא פלג בלא דעתיה דאיסור קמי תרי וחייביה רבא לאיתויי תלתא אי נמי תרי מיגו תלתא אי נמי תרי סהדי דפלג קמיה תלתא.

דף לב.

אמר ליה רב ספרא מנא לך [הא] אמר ליה דתנן אם יש שם ב"ד מתנה בפני ב"ד אמר ליה מי דמי התם אפוקי ממונא הוא ובעי ב"ד אבל הכא דידי שקלי בתרי סגי ליה תדע דקתני אלמנה מוכרת שלא בב"ד. ואסיק' משמיה דרב נחמן בההיא דאינה צריכה ב"ד מומחה אבל צריכה (אפי') ב"ד הדיוטות:

מתני' מצאה ברפת וכו' עד אמר לו אביו היטמא או אל תחזיר לא ישמע לו.

ת"ר מנין שאם אמר לו אביו היטמא או אל תחזיר שלא ישמע לו לבטל את המצוה שנאמר איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו כולכם חייבים בכבודי אע"פ שהזהרתיך בכיבוד אב ואם אם יאמרו לך חלל שבת אל תשמע להן אלא ואת שבתותי תשמרו וכן בכל המצות.

ומקשינן טעמא דכתב רחמנא הכי הא לאו הכי הוה אמינא אם יאמר לו אל תשיב ישמע לו אמאי והא כיבוד אב ואם עשה הוא שנאמר כבד את אביך והשבה היא עשה שנאמר השב תשיבם לאחיך ולא תעשה שנאמר לא תוכל להתעלם ולא אתי עשה ודחה לא תעשה ועשה. ופרקינן מהו דתימא הואיל ואיתקיש כיבוד אב ואם לכיבוד המקום שנאמר כבד את ה' מהונך אימא ניציית ליה לאבוה קמ"ל דלא:

חייב לטעון ולפרוק אפי' ק' פעמים שנאמר עזב תעזב עמו.

פי' פריקה אית בה חסרון כיס שאם לא תפרקה תמות הבהמה תחת משאה טעינה אין בה חסרון כיס דליכא חששא למיתת הבהמה. ישב לו בעל הבהמה ואמר לו מצוה עליך לפרוק אם תרצה פרוק פטור שנאמר עמו.

דף לב:

היה בעל הבהמה זקן או חולה חייב. מצוה מן התורה לפרוק לפרוק בחנם ולא לטעון בחנם אלא בשכר.

ר' שמעון אומר אף לטעון בחנם משום דלא מסיימי קראי איזהו לפרוק ואיזהו לטעון הילכך שניהם בחנם. אמר רבא מדברי שניהם נלמד צער בעלי חיים דאוריי' מדאמרי' פריקה דברי הכל בחנם:

ר' יוסי הגלילי אומר אם הטעינו יותר ממשאו ונפל אין נזקק לו שנאמר תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו.

בהמת עובד כוכבים מטפל בה כבהמת ישראל משום איבה.

בהמת עובד כוכבים ועובד כוכבים מחמר אחריה ומשאוי של ישראל וצריך לטעון אין זקוק לו שנא' וחדלת. אבל ישראל מחמר אחרי בהמתו והמשאו לעובד כוכבים עזב תעזוב עמו. ומקשי' והא תרוויהו וחדלת עזב תעזב בפריקה הוא דכתיב ביה ואוקימנא כר' יוסי הגלילי דסבר צער בעלי חיים לאו דאורייתא. אוהב צריך לסייעו בפריקה והשונא צריך לסייעו בטעינה יניח האוהב ויסייע השונא כדי לכוף את יצרו לשלום. ופשוטה היא:

דף לג.

ת"ר כי תראה יכול מרחוק ת"ל כי תפגע יכול פגיעה ממש פניא בפנים ת"ל כי תראה הם כיצד ראיה שיש בה פגיעה שיערו חכמים אחד משבעה ומחצה במיל וזהו ריס.

ומדדה עמו עד פרסה ונוטל שכרו. קיימא לן פריקה בחנם לדברי הכל וטעינה בשכר כרבנן:

מתני' אבדתו ואבדת אביו וכו' אבדת רבו שלו קודמת.
פי' יניח של אביו ויניח של רבו וישיב את שלו שנאמר אפס כי לא יהיה בך אביון.
והמדקדק שלא יבא לידי עניות סוף בא לידי כך:
ת"ר רבו שאמרו רבו שלמדו חכמה ולא רבו שלמדו מקרא ומשנה דברי ר"מ ר' יהודה אומר כל שרוב חכמתו ממנו ור' יוסי [אמר] אפי' לא האיר עיניו אלא במשנה אחת זהו רבו. אע"ג דאמר ר' יוחנן הלכה כר' יהודה רב ששת דהוא בתרא אמר הלכה כר' יוסי.
ועוד הנה שמואל עשה כמותו וקרע על ההוא מרבנן דאסבריה הא דתנן במסכת תמיד פ' אמר להן הממונה ושני מפתחות אחד יורד אמת השחי ואחד פותח כיון פירש לו מפתח אחד היה מכניס ידו ופותח בו מיד והאחר לא יכול לפתוח בו עד שהיה מוריד ידו עד שחיו וכך היה פותח וכן הוא מפורש בתלמוד ארץ ישראל הנה שמואל לא למד ממנו אלא פירוש משנה זו בלבד וכיון ששמע שמת קרע עליו כאשר קורע התלמיד על רבו. וכן פירש רבא כי רבו כגון רב סחורה דאסברן זומליסטרון פי' התרוד שמהפך בה בשר בתוך הצלחת נקראת זומליסטרון:
ובתלמוד ארץ ישראל רב כר"מ חד בר נש פתח פומיה דרב ושמע דדמך ובזע עלוהו.
ומתניתין נמי כר' יוסי דייקא והא דאוקימנא כר' יהודה שינויא הוא:
ת"ר העוסק במקרא פי' במקרא בלבד ואין מתעסק גם בתלמוד מדה שאינה מדה היא שהרי לא נתעסק גם בפתרון המצות. במשנה מדה שנוטלין עליה שכר פי' המתעסק בפתרון המשנה שיש בה הרבה מן המצות שהן קבלה והן תלויות במשניות החיצונות וכשהוא מתעסק במשנה צריך לעיין באותן הברייתות כולן ופתרוני החכמים יש לו בזה שכר מצוה. אבל המתעסק בתלמוד ומורה ומבאר המצות כתקנן ומגיד הלכה למעשה אין לך מדה גדולה מזו כי בתלמוד פתרון התורה והמשנה והמצוה שהן בקבלה הלכה למשה מסיני. ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן התלמוד פי' הוי רץ למשנה שהיא מדה ונוטלין עליה שכר והשוגג אינו נדון בה כמזיד אבל המתעסק בתלמוד אפי' השגגות חשובות עליו כזדונות שהיה לו לדקדק על עצמו שלא יכשל אפי' בשגגה לפי שמדקדקין עליו אפי' כחוט השערה שנאמר וסביביו נשערה מאד מלמד שהקב"ה מדקדק עם סביביו אפי' כחוט השערה ומי יכול להשמר כל זה וכבר פירשנוהו הוי זהיר בתלמוד ששגגת התלמוד עולה זדון הוי זהיר אתה המתעסק בתלמוד ששגגתו עולה לך זדון וכר' יהודה בר' אלעי דדרש הגד לעמי פשעם אלו תלמידי חכמים ששגגות נעשות להם כזדונות וכו'.

אמר עולא תלמידי חכמים שבבבל עומדין זה מלפני זה וקורעין זה על זה וכו'. פי' כיון שנושאין זה עם זה בהלכה לומדין זה מזה טעמי' הרבה כרבו הוא חשוב כל אחד לחבירו לפיכך עומדין זה מפני זה וקורעין זה על זה אבל לענין השבת אבידה אינו מניח של אביו ומחזיר לרבו אלא אם הוא רבו מובהק. רב חסדא הוא תלמיד רב הונא דגרסי' בעירובין בתחלת פרק הדר עם הנכרי בחצר. אמר רב יוסף ביעתא בכותחא בעאי מרב חסדא בשני רב הונא ולא פשט לי. פי' מפני שיש בכותח כמכא דחלבא הוצרך לשאול אם הוא מותר שיאכל ביצת שחוטה בכותח אי לא כלומר ביצת שחוטה כבשר היא וכיון שיש בכותח חלב נמצא כאילו אוכל בשר בחלב ואסור אי לא ואע"ג דדבר ברור הוא דתניא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן בחלב אפי' הכי זה שהוא דבר קל לא רצה להורות בפני רב הונא רבו.

בעא מיניה רב חסדא מרב הונא תלמיד וצריך לו רבו מהו כלומר תלמיד חריף שרבו נהנה ממנו ומשאילות התלמיד ומחקריו מוסיף הרב חכמה כדאמר [בסנהדרין סח] הרבה למדתי מרבותי ומחברי יותר מהם ומתלמידי יותר מכולם תלמיד כגון זה אצל רבו יניח אבידת אביו ויחזיר או לא וחשב רב הונא בדעתו כי רב (הונא) [חסדא] על עצמו שאל וכי הוא כענין תלמיד שצריך לו רבו וכעס והשיבו חסדא חסדא לא צריכנא לך ולא לחידודך ולא לפלפולך אנת צריך לקבל ממני עד מלאת לך לפני מ' שנה שבמלאת מ' שנה עומד התלמיד על דעת רבו כדכתיב ואולך אתכם ארבעים שנה במדבר וגו' ולא נתן ה' לכם לב לדעת וגו':

איקפדו להדדי ולא עול לגבי [הדדי]. רב הונא יתיב ארבעין תעניתא דחשדיה לרב חסדא. רב חסדא יתיב ארבעין תעניתא משום דחלש דעתיה דרב הונא.

דף לג:

דרש ר' יהודה בר' אלעי שמעו דבר ה' החרדים אל דברו אלו תלמידי חכמים וכו':

הדרן עלך אלו מציאות.

המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים נגנבו או שאבדו שילם ולא רצה לישבע וכו' עד למי משלם למי שהפקדון אצלו וכן הלכה.

ומקשי' והא אין [אדם] מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם כלומר היאך יכול המפקיד להקנות כפילו למי שהפקדון בידו והא אפי' ר' מאיר דסבר אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם כי האי גוונא לא אמר.

דף לד.

ופריק רבא נעשה כאומר לו בשעה שהפקיד אצלו לכשתיגנב ותרצה ותשלם לי הרי פרתי זו קנויה לך מעכשיו.
אי הכי כי מאותה שעה שהפקידה אצלו הקנה אותה לו. יהיה אפילו ניזותיה וולדותיה לו.
ופריק איכא דאמרי אמר רבא נעשה כאומר לו לכשתגנב ותרצה ותשלם לי תהיה פרתי זו קנויה לך סמוך לגניבה שעה אחת.
פי' ללישנא קמא דרבא קנה דהא אית ליה בידיה. ללישנא בתרא דרבא לא קנה דהא באגמא הות קיימא וליתה ברשותיה דליקני לה ליה. פירוש אחר מאי בינייהו איכא בינייהו קשיא דר' זירא. פירוש ללישנא בתרא דרבא דאמ' סמוך לגניבתה קנויה לך לית אורחא לאקשויי אי הכי ניזותיה וולדותיה דליכא סמוך לגניבתה לא ניזות ולא ולדות. אי נמי דקיימא באגם. פי' ללישנא קמא דרבא לא קני כפל דהא ליתה ברשותיה דליקני לה במשיכה ויזכה בכפילא לפיכך אמר פרתי קנויה לך מעכשיו בעידנא דעיילא ברשותיה חוץ מגיזותיה וולדותיה. וללישנא בתרא דרבא אע"ג דהות באגמא קני לה דהא ברשותיה קיימא מעידנא דאפקיר מרה לגביה דהא מיחייב בשמירתה ומיגו דאיחייב בשמירתה כל היכא דאיתה ברשותיה קיימא הלכך זכי ליה בכפילא דאמרינן סמוך לגניבתה אקנייה ליה מרה ונפקא מרשותיה ואשכחתא דממי שהפקדון אצלו נגנבה. א"ר יוחנן לא שילם ממש אלא כיון שאמר הריני משלם אע"פ שלא שילם עדיין קנה. תניא נמי הכי השוכר פרה מחבירו ונגנבה ואמר השוכר הריני משלם ואיני נשבע שנאנסה ונמצא הגנב משלם תשלומי כפל לשוכר. אוקמוה [ב"ק נז ע"ב] לר"מ שאמר שוכר כשומר חנם משלם.
אמר רב פפא שומר חנם שאמר פשעתי בה מיקני ליה כפל דאי בעי הוה פטר נפשיה בגניבה ואבידה וכיון שאמר פשעתי ואני חייב לשלם כאילו שילם וקנה הכפל וכן שומר שכר שהודה לו כי נגנבה. אבל שואל אע"פ שאמר הריני משלם לא קנה הכפל דלית ליה למיפטר נפשיה אלא במתה מחמת מלאכה והא נגנבה וליתה גביה דנימא מחמת מלאכה מתה. איכא דאמרי שואל נמי כיון דאמר הריני משלם קני כפל וכו' אמר ליה רב זביד הכי אמר אביי שואל עד שישלם מאי טעמא הואיל וכל הנאה שלו היא בדיבורא לא קני ליה כפל. והלכתא כרב פפא בשומר חנם ובשומר שכר מיגו דאי בעו הוו יכלי למיפטר נפשייהו וקא מודו בההוא הנאה מקנה להו כפילא. חדא דשמעתיה דר' יוחנן סתמא היא. ורב זביד נמי לא פליג עליה אלא בשואל בלחוד ובשואל הלכתא כרב זביד

דתניא בהדיא כוותיה ודייקינן ללישנא קמא דרב פפא דאמר שואל כיון שאין לו דרך להפטר מן התשלומין אע"פ שאמר הריני משלם לא קנה כפל הוא הדין ואפי' שילם דהא חיוביה קא פרע ולא מהני מידי למשאיל דליקני ליה כפילא אי הכי קשיא ליה הא דתניא השואל פרה מחבירו ונגנבה וקדם השואל ושילם ואחר כך נמצא הגנב משלם תשלומי כפל לשואל ואתינן לדחויה ולא נדחית אלא מדקתני גבי שוכר ואמר הריני משלם וגבי שואל תני וקדם ושילם ושתי הברייתות הללו ביחד הם שנויות במקום אחד זו אחר זו במתניתא דבי רבי חייא דוקא קתני וקדם ושילם ש"מ דאפילו שואל אם שילם קנה כפל קשיא לרב פפא לפום דוקיא דדייקינן משמעתיה דהוא הדין אפילו שילם לא קנה. ויש מי שגורס הכי ללישנא קמא דרב פפא ודאי לא הויא הא דתניא כוותיה דרב זביד תיובתא ומאן דגריס הכי פשוטה היא אינה צריכה לפנים ולא לפני לפנים. תוב [מקשינן] ללישנא בתרא דרב פפא דאמר כיון דאמר השואל הריני משלם קנה כפל קשיא ליה הא מתניתא דקתני גבי שואל וקדם ושילם ואוקימנא דוקא שילם אבל אמר ואכתי לא שילם לא קנה ונדחו דברי רב פפא בשואל לתרתי לישני ובשילם השואל דברי הכל כפילא דידיה היא ודלא כר' יוסי דאמר כיצד הלה עושה סחורה וכו'.

דף לד:

שלמו בני שואל למשאיל או לבני המשאיל או שילם מחצה ולא הספיק להשלים הנשאר עד שנמצא הגנב או שאל מאשה ושילם לבעלה או שאלה האשה ושילם בעלה או שאל משני שותפין ושילם לאחד מהן או שאלו שני שותפין ושילם אחד מהן אלו כולן עלו בתיקו. וקיימא לן ממון המוטל בספק חולקין.

אמר רב הונא ומשביעין. פי' אע"פ שמשלם אמר רב הונא משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו חיישינן שמא עיניו נתן בה ותלמוד ארץ ישראל מסייע דגרסינן לא סוף דבר שילם אלא כיון דאמר הריני משלם חוששין שמא שלא שלח בה יד. אמר הריני נשבע וראה שמגלגלין עליו שבועות אחרות חזר ואמר הריני משלם חוששין. אמר ר' יוסי לא חייבתו התורה להחמיר עליו אלא להקל עליו שאם רצה לשלם ישלם ואם אינו רוצה לשלם ישבע. היו [לו] עדים שנגנבה באונס הדה היא דאמר ר' אלעזר המוכר קנסיו לאחר לא עשה כלום. ואותבינן אהא דרב הונא הא דתנן המלוה את חבירו על המשכון ואבד ואמר לו סלע הלויתיך ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו וסלע היה שוה פטור וכו' פי' הסלע הוא ד' דינרין והשקל הוא שני דינרין חצי סלע כשאבד המשכון וטוען המלוה כי הלויתיך עליו ד' דינרין והיה שוה שני דינר הריני מחשב על

ב' דינרין דמי המשכון שאבד מפני שאמרו חכמים כשומר שכר אני שמשלם הגניבה והאבידה עכשיו חייב אתה לתת לי ב' דינר תשלום הסלע והלה אומר לא כי אלא ד' דינרין הלויתני וד' היה שוה המשכון ולא נשאר לך כלום פטור הלוה משבועה דאורייתא שהרי לא הודה לו במקצת מן התביעה אבל אם [טען] הלוה סלע הלויתני וג' דינרין היה שוה המשכון ונשאר לך עלי דינר והמלוה אמר לא היה שוה המשכון אלא ב' דינר ונשארו לי עליך ב' דינר כיון שהודה בדינר חייב לשלם (על) הדינר וישבע על הדינר האחר שבועה דאורייתא ותנן בהדא מתני' מי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון ואינו שוה ג' דינ' כמו שנשבע ונמצא הלה חשוד על השבועה.

דף לה.

וקשיא לן וכי תקנתא לרשיעי עבדינן אלא שמא ישבע הלוה ויוציא המלוה את הפקדון ונמצאת שבועת הלוה שיצאה לבטלה. ואמרי' אם איתא לדרב הונא כיון שנשבע המלוה שאינה ברשותו אינו יכול להוציא הפקדון שכבר נשבע שאינו ברשותו והלה נשבע כמה היה שוה ומתני' הכי קתני מי נשבע תחלה מי שהפקדון אצלו שאם ישבע הלוה תחלה חיישינן שמא יוציא המלוה את המשכון ונמצאת שבועה זו לבטלה. ושאר השמועה פשוטה היא.

ההוא דאפקיד כיפי גביה חבריה ואמר לא ידענא היכא אנחתינהו אמר ר' נחמן כל לא ידענא פשיעותא היא חייביה לשלומי לא שילם ירד רב נחמן לנכסיו ושם לאפדני ויהביה לבעל הפקדון בדמי דהנהו כיפי דפשע בהו. פי' אפדנא חצר. לסוף אישתכח כיפי ואוקירו בדמיהן. מריה דכיפי אמר הב לי כיפאי וטול אפדנא והלה אומר לא כי אלא מעידנא דשקלית לאפדניי זבינא אנא בכיפי וברשותי אוקירו ודן ר' נחמן כיון דהא שומא דשמו ליה לאפדנא שומא בטעות הואי דהא הוו כיפי ולא אבדו וקיימא לן פקדון כל היכא דאיתיה ברשותיה דמריה קאי לאו שומא הוא והדר אפדנא למריה והדרי כיפי למרייהו.

ואסיק' שומא הדרא לעולם משום שנאמר ועשית הישר והטוב והני מילי אם לא מכרה אבל אם מכרה לאחד או נתנה במתנה או הורישה לא הדרא. וכן אם שמו ב"ד שדה לאשה במלוה שהיא נושה לאחרים וניסת והכניסה שדה זו לבעלים או שמו שדה אשה לנושה שלה וניסת לא מהדרינן ליה לבעל ולא מהדרינן מיניה דבעל דכזביני דמי וקיימא לן בעל בנכסי אשתו לוקח הוי לא מהדר ולא מהדרינן ליה דאמר ר' יוסי בר' חנינא באושא התקינו האשה שמכרה נכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות.

דף לה:

אגביה הלוה מדעתו ומכרה למלוה פליגי בה רב אחא ורבינא וקיימא לן הלכה כדברי המיקל הלכך לא מיהדר. זה ששמוה לו מאימת אכיל הפירות רבא אמר מכי מטיא אדרכתא לידיה. סדר הדין מוציא מלוה שטרו בב"ד ומקיימו ומחייבין הלוה לפורעו לא פרע קורעין שטר חוב וכותבין למלוה אדרכתא על נכסי הלוה ומכריזין ואחרי ההכרזה שמין נכסי הלוה ומחליטין למלוה לא מצא נכסין בני חורין כותבין לו טירפא ואחרי שיטרף קורעין הטירפא וכותבין לו אדרכתא על הנכסין הללו ואחר כך קורעין האדרכתא וכותבין לו שומא על שדה זו ומחליטין אותה למלוה. אביי אמר בחתימת העדים על האדרכת' מיד זכה המלוה בשדה.

רבא אמר מכי שלמן (אדרכתא) [אכרזתא] וקיי"ל כרבא:

מתני' השוכר פרה והשאילה לאחר ומתה כדרכה ישבע השוכר שמתה כדרכה והשואל משלם לשוכר. אוקמה ר' אמי [לקמן (דף לו)] בשנתנו לו הבעלים רשות כגון שאמרו לו לדעתו כלום' אם רצונך להשאילה לו הרשות בידך. עכשיו אם ראה אותה השוכר שמתה ברשות השואל כדרכה ישבע ויפטר. וישלם השואל לשוכר.

אמר ר' זירא פעמים שמשלמים הבעלים כמה פרות לשוכר כו' ודברים פשוטין הן.

אמר ר' ירמיה פעמים שהשוכר והשואל שניהן בחטאת פעמים ששניהן באשם. פעמים שהשוכר בחטאת והשואל באשם. פעמים שהשואל בחטאת והשוכר באשם. תפוש האי כללא בידך כפירת ממון באשם. אין שם כפירת ממון אלא ביטוי שפתים כלומר נשבע בשקר על דבר שאין לו בו הנאת ממון חייב חטאת. וקיימא לן שומר חנם נשבע על הכל. שואל משלם את הכל חוץ ממתה מחמת מלאכה. נושא שכר והשוכר נשבעין על השבורה ועל השבויה ועל המתה ומשלמין הגניבה והאבידה וכבר פירשנום. שניהן בחטאת כגון שמתה מחמת מלאכה דתרוייהו פטורין מלשלם וכחשו ונשבעו שנאנסה אין אחד מהן נהנה לפיכך שניהן בחטאת.

דף לו.

פעמים ששניהם באשם כגון שנגנבה ושניהן חייבין לשלם ונשבעו שמתה מחמת מלאכה דהיא הנאת ממון דבשבועתייהו פטרי נפשייהו מממונא באשם.

שוכר בחטאת ושואל באשם כגון שמתה וכיחשו וטענו שמתה מחמת מלאכה ונשבעו בשקר שוכר דינו בשניהן אחד שפטור בשניהן ולא נהנה ממון בשבועתו בחטאת. שואל שבמתה כדרכה חייב ופטר נפשיה במתה מחמת מלאכה באשם.

שוכר באשם ושואל בחטאת כגון שנגנבה וטענו מתה כדרכה ונשבעו בשקר שוכר שחייב בגניבה ממון ובשבועתו נפטר באשם שהרי בשבועתו על שקר נהנה ממון אבל השואל דבין גניבה ובין במתה כדרכה חייב ולא נהנה ממון חייב חטאת שנשבע בשקר. ולאפוקי מדר' יוסי דאמר כל שבועה שהדיינין משביעין אותה אין חייבין עליה משום שבועת ביטוי.

איתמר שומר שמסר לשומר רב אמר פטור.

ואמר רב חסדא [לאו בפירוש אתמר אלא] מכללא אתמר דהנהו גינאי דהוו מפקדי כל יומא (מפקדי) מרייהו גביה דההיא סבתא ואיגנבו ופטריה רב משום דלא יכלי למיטען אנת מהימנת לי בשבועה וההיא סבתא לא מהימנא לן בשבועה דהא אינהו כל יומא גבה דההיא סבתא הוה מפקדי למרייהו. ור' יוחנן אמר שומר שמסר לשומר חייב. ואמר אביי משום דיכול למימר אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר. ומותבינן עליה המפקיד מעות אצל חבירו צררן והפשילן לאחוריו או שמסרן לבניו הקטנים נעל בפניהם שלא כראוי חייב שלא שימר כדרך השומרין. ודייקי' מינה טעמא דקטנים הא בניו (אבל) גדולים פטור ואמאי נימא אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר.

דף לו:

ופריק רבא אליבא דאביי כל המפקיד על דעת שימסרם מי שנפקדין אצלו לבניו הגדולים ולאשתו הוא מפקיד דלא עדיף ליה ממונא דחבריה מדידיה וממונא דידיה אשתו ובניו נטרי ליה וכן הלכה דנהרדעאי דייקי מתני' כרבא.

אמר רבא הלכת' שומר שמסר לשומר חייב ואפילו שומר חנם שמסר לשומר שכר דעלויי עלייה לשמירתו חייב והני מילי היכא דיכול למימר אנת מהימנת לי בשבועה האיך לא מהימן לי בשבועה ואי מיתבריר דאיהו נמי הוה מפקיד גביה כגון מעשה דגינאי בההיא סבתא פטור.

איתמר פשע בה ויצאת לאגם ומתה כדרכה אביי משמיה דרבה אמר חייב. רבא משמיה דרבה אמר פטור. וקיימא לן בהא כאביי דאסיקנא והלכתא תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב.

ומודה אביי דאי הדרא גבי מרה פטור דהא הדרא לה. ומודה רבא היכא דגנבה גנב מאגם ומתה כדרכה בי גנב מחייב מאי טעמא אי נמי שבקה מלאך המות בי גנב הוה קיימא. מתיב רמי בר חמא לאביי העלה לראשי צוקין פי' ההרים שעולין האבנים וצורים שלו כסכינים ונפלה אין זה אונס ודייקי' מינה הא מתה הוי אונס ופטור אמאי ונימא אוירא

דהר קטלה ופרקי' זו אינה פשיעה שהרי העלה למרעה שמן וטוב אי הכי אפי' נפלה יהא פטור ודחינן התם מפני שהיה לו לתקפה כדי שלא תפול ולא תקפה.
אי הכי הא דתנינן עלתה לראשי צוקין ונפלה הרי זה אונס אמאי הכא נמי נימא היה לו לתקפה כיון שלא תקפה מחייב ופרקי' סיפא כגון שנתחזקה עליו שהחזיק בה בכל כחו ומשכתו ועלתה ומשכתו וירדה ונפלה ומאי הוה ליה למיעבד הלכך פטור. ואע"ג דאמר רבא כל דיין דלא דאין כוותי לאו דיינא הוא לית הלכת' כוותיה דסוגיין דשמעתא כולה כאביי הוא דסלקא.
אמר ר' יוסי כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו אלא תחזיר פרה לבעליה.

דף לז.

ואסיקנא שמואל אמר חלוק ר' יוסי אף בראשונה בהא דתנן למי משלם למי שהפקדון אצלו חולק עליו ר' יוסי ואומר אינו משלם אלא לבעל הפקדון ואין הלכה כשמואל דהא ר' יוחנן פליג עליה דהא בהדיא אמר ר' יוחנן מודה ר' יוסי בראשונה שאינו משלם אלא למי שהפקדון אצלו. וקיימא לן כר' יוחנן דסוגיין בעלמא שמואל ור"י הלכה כר' יוחנן וכל שכן ר' אלעזר דתלמיד קטן הוא לגבי ר' יוחנן:
מתני' אמר לשנים גזלתי אחד מכם מנה ואיני יודע איזהו נותן לזה מנה ולזה מנה. ומקשי' עלה ומספיקא מפקינן ממונא וכו'.
ורמינהי שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים וכו'.
ודחי' פקדון אגזל קא רמית.
ורמי פקדון אפקדון דתנן (בסיפא) [ברישא] דמתני' דהכא או אביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה נותן לזה מנה ולזה מנה שהודה מפי עצמו אימא סיפא דהא מתני' שנים שהפקידו אצל אחד כו'.
ופריק רבא רישא היה לו בעת שהפקיד אצלו לומר לו מה שמך וכיון שלא דקדק לידע איזה מהן הוא המפקיד אצלו איהו אפסיד נפשיה לפיכך משלם לזה ולזה. סיפא כגון ששניהן הפקידו צרורותיהן ביחד וכל אחד רואה כי הצרור אחד גדול שיש בו מאתים והאחד קטן שאין בו אלא ק'. יכול למימר מי שהפקדון אצלו כיון דחזיתי דאין מקפיד בעל הצרור הגדול לומר דע כי הצרור הגדול שלי הוא והקטן לחבירו אמינא כיון דלא דייקי אהדדי מהימני לפיכך לא דקדקתי. תוב רמינן ארישא דמתני' דתנן בסוף יבמות גזל אחד מהן ואינו יודע אי זה מהן גזל מניח גזילה בינהן ומסתלק דברי ר' טרפון וכו'.

אלמא מספיקא לא מפקינן ממונא. ואסיק' מדקתני התם ומודה ר' טרפון באומר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע למי מכם שנותן לזה ק' ולזה ק' ש"מ מתני' דהכא ר' טרפון היא קשיין אהדדי. ופרקי' התם גבי גזל אחד מה' כשתובעין אותו [אמר] שמניח גזילה בינהן ואומר להן הנה היא מונחת לפניכם מי מכם יברר שהיא שלו יטלנה אבל הכא במשנתינו בבא לצאת ידי שמים דקתני שהודה מפי עצמו ואין תובעין אותו אלא ב"ד (אמר) [אמרינן ליה] אין לך דרך לצאת ידי עבירה אלא אם תתן לזה ק' ולזה ק' שמכל מקום השבתה הגזילה לנגזל עצמו.

דף לז:

אמר רב ספק הינוח לכתחילה לא יטול ואם נטל לא יחזיר אמר רב ספרא תני ויניח.

דף לח.

מתני' המפקיד פירות אצל חבירו אפי' הן אבודין לא יגע בהן מאי טעמא אמר רב כהנא רוצה אדם בקב שלו מט' קבין של חבירו.

רב נחמן בר יצחק אמר חיישינן שמא עשאן תרומה ומעשר על מקום אחר.

מיתיבי המפקיד פירות אצל חבירו הרי זה לא יגע בהן לפיכך בעה"ב עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר. ומקשי' בשלמא לטעמיה דרב כהנא היינו דקתני לפיכך פי' כיון שאין אדם רוצה שיחליף לו פירותיו אלא ישארו לו כמות שהן לפיכך בעל הבית עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר.

אלא לטעמיה דרב נחמן מפני שבעל הבית עושה אותן תרומה מיבעי ליה למימר. ופרקינן כיון דאמור רבנן לא יגע בהן דחיישינן שמא בעליהן עשאום תרומה לפיכך בעל הבית עושה אותן תרומה כו':

אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן מחלוקת תנא קמא ורשב"ג דאמר תנא קמא לא יגע בהן בזמן שחסרונן כדתנן במתני' הרי זה יוציא לו חסרונות אבל יותר מכדי חסרונן דברי הכל מוכרן בב"ד ודאי אדרב נחמן [בר יצחק] דהוא אמר חיישינן שמא עשאן תרומה ותרומה אינה נמכרת לשום חולין ור' יוחנן הא אמר מוכרן הלכך ודאי פליגי. לימא דהא דר' יוחנן פליגא נמי אדרב כהנא דהא איהו נמי לא ימכרם קאמר. ודחי' אית לן למימר דלא אמר רב כהנא לא ימכרם אלא היכא דחסרי פחות מכדי חסרונן והוא כדתנן לקמן לחיטים ולאורז ט' חצאי קבין לכור וכו' אבל בחסרון יותר מזה לא אמר רב כהנא לא ימכור ולא פליגא עליה דר' יוחנן. ומקשי' לר' יוחנן וניחוש דלמא הוה בהן חסרון

יתר מכדי חסרונן ששנינו במשנתינו ומכרם על פי ב"ד מי שהיו מופקדין אצלו ולמה שנינו לפיכך בעה"ב עושה אותן תרומה כו'. פי' כגון שהיו לו פירות טבל בביתו אומר הפירות שיש לי פקדון אצל פלוני הרי הן תרומה על הפירות הללו ואוכלם על מנת שפירותיו קיימין וכיון שמכרם נמצא אוכל טבלים למפרע ופרקינן כי מזבינן להו להני פירי לכהנים מזבינן להו בדמי תרומה שאם יבואו בעליהן ויאמרו כי תרומה היו יחזרו דמיהן לכהן והדבר ידוע שאין בעליהן עושין אותן תרומה על מקום אחר אלא בקרוב זמן שדבר ברור הוא שאין בתוך זה הזמן עלה בהן יותר מכדי חסרונן דאמרי' ודאי חל עליהן שם תרומה ונפטרו הפירות שהפרישן עליהן אבל אחר זמן הרבה דאיכא למיחש דלמא הוה בהו יותר מכדי חסרונן לא ועל אורחא דא דשמעתא הדה.

דף לח:

ומקשינן המפקיד פירות אצל חבירו והרקיבו וכו' פי' כיון דקם קם כיון שהחמיץ כך יעמיד בחימוצו לעולם. פי' כתישה מלשון אם תכתש את האויל במכתש.
וחכמים אומרים עושה להן תקנה ומוכרן בב"ד. וכשמוכרן מוכרן לאחרים ולא לעצמו. עושה להן תקנה. אסקי' תקנה זו לקנקנים שלא יפסידו לגמרי ואפי' הפסד מועט חששו. והלכה כחכמים וכר' יוחנן.
רשב"ג אומר ימכרם בב"ד מפני שהוא כמשיב אבידה. קי"ל דחלוקת חכמים ורשב"ג בכדי חסרונן כר' יוחנן והלכה כחכמים ואע"ג דחכמים דברייתא קיימי כרשב"ג. אבל יותר מכדי חסרונן דברי הכל מוכרן בב"ד לאחרים ולא לעצמו:
איתמר רב אמר אין מורידין קרוב לנכסי שבוי חיישינן דלמא מפסדי להו.
ושמואל אמר מורידין כיון דאמר מר שמין להם כאריס לא מפסדי להו.
בששמעו בו שמת כולי עלמא לא פליגי דמורידין כי פליגי בשלא שמעו בו שמת. וקיימא לן כשמואל וכרב נחמן.
הוה עובדא בנהרדעא בשבוי שנשבה ופשטה רב ששת דאין מורידין קרוב לנכסיו מהא דתניא ר' אומר ממשמע שנאמר והרגתי אתכם איני יודע כי יהיו נשיכם אלמנות ובניכם יתומים אלא מלמד שהן כאלמנות ולא אלמנות ממש כיצד מבקשות לינשא ואין מניחין אותן. בניהן מבקשין לירד בנכסי אביהן ואין מניחין אותן שעדין לא נתבררה מיתתן בעדות. ואע"ג דאוקמה רבא לירד ולמכור אין מניחין אותם אבל מניחין אותן לירד ולתקן. דחאה רב ששת מדכתב נשיכם ובניהם בניהם דומיא דנשיהם מה נשיהם כלל לא אף בניהם כלל לא.

מורידין קרוב בנכסי שבוי אוקימנא כתנאי דתניא היורד לנכסי שבוין אין מוציאין אותן מידו והוא ששמעו בהן שמתו.
היורד לנכסי נטושין מוציאין אותן מידו. והן שיצאו למדינת הים ואין ידוע להיכן הלכו.

דף לט.

תנא וכולן שמין להן כאריס. אוקימנא כרשב"ג דאמר שמעתי שהנטושין כשבויין. וסבר האי תנא כשבויין ולא שבויין כשבויין שאם תפשו דאין מוציאין מידם ולא שבויין דאלו גבי שבויין אם קדם ותלש ואכל הרי זה זריז ונשכר ואלו גבי נטושין שמין להן כאריס.
ואקשינן מאי שנא מהא דתנן המוציא הוצאות בנכסי אשתו הוציא הרבה ואוכל קימעא מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל וכו' אסיק' תיקנו להן רבנן לשום להן כאריס כי היכי דלא ניפסדינהו לנכסי.
ודייקי' וכולן לאתויי שבוי שנשבה שמורידין קרוב לנכסיו.
יצא לדעת אין מורידין קרוב לנכסיו מאי טעמא דאמרי' מכדי לדעת יצא היה לו להוריד קרוביו לנכסיו כיון שלא הוריד הוא גם אנו אין מורידין אבל הבורח מחמת מרדין כלומר הבורח מחמת נפשות מורידין קרוב לנכסיו דאמרי' מחמת טירדא הוא דלא הורידם וקיימא לן כשמואל דהא רב נחמן קאי כותיה הלכך במקרקעי מורידין קרוב לנכסי נטושין וכששמעו בהן שמתו מורידין אפילו לנכסי נטושין. ומטלטלי אם תפשו אין מוציאין מידם ואם לא תפשו מפקידין אותן ביד נאמנין. ואם נראין הדברים שמתו אע"פ שאין עדות ברורה במיתתן נותנין אותן ליורשין.
פי' אפוטרופא לדיקנני כלומר לאדם גדול בעל זקן אין מעמידין לו אפוטרופוס. וקיימא לן כשמואל דאמר מורידין קרוב לנכסי שבוי דהא רב הונא דתלמיד רב הוא אמר אין מורידין (קרוב) [קטן] לנכסי שבוי דלמא מפסיד להו ולא קרוב לנכסי קטן הא גדול ואפי' קרוב בנכסי שבוי מורידין אמר רבא ש"מ מדרב הונא אין מחזיקין בנכסי קטן ואפי' הגדיל זו השמועה של רב הונא בתחלת פ' האשה שנתאלמנה.

דף לט:

ומדקמדייק רבא משמעתיה דרב הונא ש"מ הילכ' כרב הונא והני מילי במקרקעי אין מורידין קרוב לנכסי קטן אבל מעות ומטלטלי אם היה הקרוב נאמן מורידין אותו וכך אמרו הגאונים דבמטלטלי לא חיישינן לקרוב. ועוד ממעשה דההיא סבתא דהות לה

תלת בנתא אישתבאי סבתא וחדא ברתא ומתה חדא מתרתי בנתא דאישתיירו ושבקא ינוקא.
ושמעו דשכיבא סבתא אמרי תילתא יהבינן לברתה דהיא חולקאה ותילתא יהבינן לינוקא דהיא חולקא דאימיה ואידך תילתא אימור ברתה דנשבת בחייה היא והוינן מחתי הני קרובין בחולקא מיהו חד מינייהו הוא ינוקא ואין מורידין קטן לנכסי שבוי הילכך מוקמינן אפוטרופא לדנקא שהוא חצי השליש שהיה ראוי להיות ביד הינוקא ומיגו דמוקמינן אפוטרופא להאי דנקא מוקמינן נמי אאידך דנקא. האי מעשה דייקא כשמואל וכרב הונא:
מרי בר איסק אתא ליה אחא מבי חוזאי אמר ליה לא ידענא לך אייתי סהדי דהוא אחוה. אמר ליה רב חסדא זיל פלוג בהדיה אפי' בפרדיסי ובוסתני דשתלת דהאי אחוך הוא ואין מורידין קרוב בנכסי קטן ושלא ברשות ירדת לפיכך אין שמין לך כאריס אבל קרוב לנכסי גדול כי האי גוונא שמין לו כאריס. וכן נמי אי ידע דאית ליה אחי זעירי ומשבח השבח לאמצע דתנן הניח בנים גדולים וקטנים והשביחו הגדולים את הנכסים השביחו לאמצע וכן אמר רבא:

דף מ.

מתני' המפקיד פירות אצל חבירו הרי זה יוציא לו חסרונות לחטים ולאורז ט' חצאי קבין לכור.
ואוקימנא באורז קלוף תנא וכן לכל כור וכור וכן לכל שנה ושנה. וקיימא לן כתנא קמא דמתני' והוא שעירבן בין פירותיו ומסתפק מהן ואינו יודע כמה הוציא לברר החסרון אבל יחד לו קרן זוית אומר לו הרי שלך לפניך:
פיס' ר' יהודה אומר אם היתה מדה מרובה לא יוציא לו חסרונות מפני שמותירות ותני עלה בד"א שמדד לו בימי הגרנות שהפירות יבשין מאד שהחום מייבשן ומחזירן לו בימות הגרנות זהו שמוציא לו חסרונות אבל אם מחזירן לו בימות הגשמים אין מוציא לו חסרונות מפני שאויר הגשמים מלחלחן ומתנפחות ונמצאו מותירות. הוה עובדא שמילאו כדא בימות הגרנות חטים וכשהגיעו ימות הגשמים נתנפחו בכדא והיה פי הכדא סתום ונתבקעה הכדא איבעית אימא משום איצצא:
מתני' יוציא לו שתות ליין ר' יהודה אומר חומש. ולא פליגי במקומו של ת"ק היו מכסין פי הדנא בשעוה ולא היה מוצין לפיכך מוציא לו שתות בחסרון. פי' גרגישתא שם העפר שעושין ממנו כלי חרס כגון הדנא וכיוצא בה. יש עפר מוצין ויש עפר שאינו מוצין.

באתריה דרב יהודה רמו [מ' ותמני] כוזי בדנא וכו' פי' במקומו של רב יהודה היו נותנין טפיחין של יין בחבית והיו קונין החבית והיין שבתוכו ו' זוזים וכאשר היה היין מתיישן ושוקעין שמריו בתחתיתו היה מצוה רב יהודה לקונים למכור ו' טפיחין לזוז ל"ו טפיחים בו' זוזין והן דמי כל החבית נשארו י' טפיחין יצאו ח' שהן שתות לכל החבית בחסרונות כדתנן יוציא לו שתות ליין נשארו ד' טפיחין ריוח.

דף מ:

ומקשי' היכי עביד רב יהודה הכי והאמר שמואל לא ישתכר אדם יותר משתות ולא פחות משתות והשתות הוא זוז ועוד וזה לא נשתייר לו אלא ד' טפיחין. ופרקי' נשתייר החבית והשמרין שבתוכו ואיכא גולפי ושדריא למלאת השתות.
ומקשי' אי הכי הני כולהו טפי משתות נינהו. ופרקי' נשאר לו לקונה ליטול זולת הריוח אגר טירחיה שמודד לו לקונה לכל אחד ואחד לזה עכשיו ולחבירו למחר ומתבטל ממלאכתו והדמים למי שנוקב לו הנקבים בחבית להוציא היין בהן מן החבית וזה פי' דמי ברזניתיה. פי' ברזא נקב החבית כדגרסי' דעד ברזא. נוטל אלו כולן בריוח שלו וגם בשכרו.
יוציא לו ג' לוג שמן לק' לוג כו' אם היו קנקנים ישנים אין מוציא לו בלע. ואוקמה רב פפא במזופפין.
אמר אביי כיון דטעון טעון כלומר מאחר שהיה בהן שמן ומצצי ושבעי שוב. אין מוציאין לעולם:
פיסקא ר' יהודה אומר אף המוכר שמן מזוקק לחבירו כל השנה הרי זה מקבל עליו לוג ומחצה שמרין לק'. אמר אביי אם תמצא לומר לדברי ר' יהודה מותר לערב שמרין. לדברי חכמים אסור לערב שמרין כו' אמר ליה רב פפא אדרבה איפכא מסתברא לדברי חכמים מותר לערב שמרין והיינו טעמא דלא מקבל דאמר ליה מדלא ערבית אחולי אחלת לי.
לדברי ר' יהודה אסור לערב והיינו טעמא דמקבל דאמר לערובי לך אסור קבולי לא תקבל זבון וזבין תגרא איקרי וכי לא בעינא לאישתכורי הלכך מקבל וקיימא לן כתנא קמא:
מתני' המפקיד אצל חבירו חבית ולא יחדו לה הבעלים מקום וטלטלה ונשברה וכו' עד אם משהניחה בין לצרכה בין לצרכו פטור. פי' לצרכה כדי שלא תשבר וכיוצא בה.

דף מא.

אוקימנא לר' ישמעאל דאמר כשמחזירה אין צריך דעת בעלים דתניא הגונב טלה מן העדר וסלע מן הכיס למקום שגנב יחזיר דברי ר' ישמעאל ר' עקיבא אומר צריך דעת בעלים ומקשי' אי הכי יחדו להאי חבית הבעלים מקום [נמי] דהא שמעינן ליה לר' ישמעאל דאומר הגונב סלע מן הכיס והנה יחדו הבעלים להאי סלע מקום בכיס ואמר ר' ישמעאל יחזיר למקום שגנב ואין צריך דעת בעלים ואי מתני' ר' ישמעאל היא אמאי קתני ולא יחדו לה בעלים דשמעינן מינה דדוקא לא יחדו הא יחדו לא.

ופרקי' לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא יחדו לה הבעלים מקום והחזירה באותו מקום דודאי פטור דהא החזירה במקומה וכיון שהחזירה במקומה כלא טלטלה דמי אלא אפי' לא יחדו לה בעלים מקום דלאו במקומה מחזירה פטור. אוקימנא אליבא דר' ישמעאל בין יחדו לה הבעלים מקום בין לא יחדו לה הבעלים מקום כיון שהחזירה למקומה אם נשברה פטור הוא. אי הכי אימא סיפא יחדו לה בעלים מקום וטלטלה ונשברה בין מתוך ידו בין משהניחה לצרכה פטור לצרכו חייב אמאי חייב והא משהניחה קתני ויש מי שמפרק בשהניחה במקום שאינו מקומה. ור' יוחנן אמר הניחה במקומה משמע. ופרקי' סיפא אתאן לר' עקיבא דאמר צריך דעת בעלים הלכך לצרכו חייב. ומקשינן אי מתני' רבי עקיבא היא למה ליה יחדו לה בעלים מקום אפי' לא יחדו אמר ר' עקיבא צריך דעת בעלים דתניא הגונב טלה מן העדר וכו' הנה לא יחדו בעלים מקום לטלה והצריך ר' עקיבא בהחזרה דעת בעלים כו'.

ועמדה רישא ר' ישמעאל וסיפא ר' עקיבא. אמר ר' יוחנן מאן דמתרגם ליה חבית אליבא דחד תנא וכו' פי' אמר ר' יוחנן מי שיפרש לי משנתינו זו המפקיד חבית אצל חבירו וכו' ויעמידה אי אליבא דר' ישמעאל אי אליבא דר' עקיבא סיפא ורישא בחד תנא אני מוליך לו כליו אחריו לבית המרחץ כי הוא כמו רב ואני תלמיד שנמצאתי משמשו כתלמיד לרב.

ובא רב יעקב בר אבא לאוקמה למתני' בנוטלה על מנת לגוזלה.

רב נתן בר יעקב מוקמה בנוטלה על מנת לשלח בה יד וכולה ר' ישמעאל.

ודחה רב ששת טעם שניהם ואמר מידי במתני' קתני נטלה דלישמעינן נטלה לגזלה או לשלח בה יד טלטלה קתני ואין בלשון טלטול לא לשון גזילה ולא ששילוח בה יד. אלא אמר רב ששת כגון שטלטלה לעמוד עליה ולפשוט ידו בתוך הקן ליטול גוזלות וסבר האי תנא שואל שלא מדעת בעלים גזלן הוי וכולה ר' ישמעאל היא וסיפא שהניחה במקום שאינה מקומה לפיכך תנן לצרכו חייב.

ור' יוחנן אמר סיפא ר' עקיבא היא כי הניחה במקום שנטלה משמע. ואעפ"כ צריך דעת בעלים כר' עקיבא וכיון שלא ידעו בה הבעלים שהחזירה למקומה לפיכך לצרכו חייב.
איתמר רב אמר שליחות יד צריכה חסרון. מדתניא רועה שהיה רועה עדרו ובא זאב וטרף ארי ודרס פטור פי' פטור הוא כי שוכר הוא והשוכר פטור מן האונסין. ואם הניח מקלו או תרמילו עליה פי' כיון שנשתמש בה כאילו גזלה וחייב באונסיה. ואקשי' עלה. ואוקמה רב בעודו עליה מקלו ותרמילו.
ואמרי' והא לא משכה ופריק רב כגון שהכישה במקלו ורצתה לפניו. דייקי' מדלא קתני הנהיגה בקול אלא הכישה במקל ש"מ שהכישה במקל והוכחשה דהיינו חיסרה ולפיכך חייב ש"מ דרב הוא דאמר שליחות יד צריכה חסרון ואם אין שם חסרון פטור באונסיה ולוי אמר שליחות יד אינה צריכה חסרון מאי טעמא.
אמר ר' יוחנן משום ר' יוסי בר נהוראי משונה שליחות יד האמורה בשומר חנם משליחות יד האמורה בשומר שכר כלומר שומר חנם דינו קל ושומר שכר דינו חמור שחייב בגניבה ואבידה ואם שומר חנם שדינו קל חייב בו שליחות יד שומר שכר לא כל שכן שחייב אם שלח בו יד למה כתב עוד שליחות יד בשומר שכר אלא ללמד שאפי' שליחות יד בלא חסרון חייב.

דף מא:

ורבי יוחנן דידיה אמר ואני אומר אינה משונה כלומר אין זה יכול ללמד מזה שאין שומר חנם קל משומר שכר שהרי חייבה תורה בשומר חנם שטען כי נגנב ונמצא שהוא גנבו שהוא משלם תשלומי כפל ושומר שכר שטוען טענת גנב ונמצא שהוא גנבו פטור מכפל מפני שחייב בשומר שכר בגניבה כך הייתי אומר כי שלח בו יד פטור מכפל ועוד אם יש לומר אי הכי נכתוב שליחות יד בשומר שכר וילמד שומר חנם ממנו איכא למיפרך הכי כי שומר חנם ושומר שכר שגנבו הפקדון שהיה בידם וטענו שנגנב שומר שכר חייב לשלם מיד שהרי חייב בגניבה ואבידה ושומר חנם אינו חייב אלא עד שישבע שנגנב ואחר כך באו עדים שהוא גנבו הלכך לא זה לומד מזה ולא זה מזה הלכך לגופיה בא בתרוייהו ולעולם שליחות יד צריכה חסרון לטעמיה דר' יוחנן. ורבא דהוא בתרא אמר אינה צריכה [חסרון]. הא דאמר רבא לא תאמר שליחות יד לא בשומר חנם ולא בשומר שכר ותיתי משואל והא לא כתיבא שליחות יד בשואל כלל. כך פירושה לא תאמר שליחות יד אלא בשואל בלבד ולא היה צריך לכתוב לא בשומר חנם ולא בשומר

שכר ויבואו וילמדו מן השואל ולמה נאמר בהן ללמד שאין צריכה חסרון ושלא תאמר דיו לבא מן הדין להיות כנדון כו' ופשוטה היא.
שליחות יד דכתיבא בשומר חנם ובשומר שכר ואפי' אשואל וכי ישאל ו' מוסיף על ענין ראשון וכאילו בשלשתם כתיבא שליחות יד הני כולהו למה לי וכו'.

דף מב.

מתניתין המפקיד מעות אצל חבירו צררן והפשילן לאחוריו מסרן לבניו הקטנים נעל בפניהן שלא כראוי חייב שלא שימר כדרך השומרים ואם שימר כדרך השומרים פטור.
צררן והפשילן לאחוריו חייב כדר' יצחק דאמר כתיב וצרת הכסף בידך אע"פ שהוא צרור יהיה בידך.
אמר שמואל כספין אין להן שמירה אלא בקרקע ובערב שבת לא אטרחוה רבנן. ואסיקנא משום איכסוי מעינא הילכך בטפח סגי ליה.
והשתא דשכיחי גשושי פי' שמגששין בקרקע ומגלין הטמונות אין לה שמירה אלא בשמי קורה. פי' פרומאי מלשון בגדיו יהיו פרומים. טיט שנותן הבנאי בין ארחא לארחא בעובי הכותל נקרא ביני אורבי. כדגרסי' בגמ' דהשותפין כותל כפיסין ד' טפחים אריח מכאן שהוא טפח ומחצה שיעור חצי לבינה ואריח מכאן כנגדו הרי ג' טפחים נשאר טפח בין שני אריחין ממלאו באבנים קטנים וטיט ונקרא ביני אורבי. פי' טפוחאי שמנקשין בטפח שלהן ומרגישין אם יש בכותל כספין או זולתן:
ההוא דאפקיד זוזי גביה חבריה אותבינהו בצריפא דאורבני פי' נתנם בבית המסוכך בעצי ערבה ונגנבו סבר רב יוסף למיפטריה משום דהוא שומר חנם וכו' איכא דאמרי אמר רב יוסף אע"ג דלענין גנבי נטירותא היא לענין נורא פשיעותא היא תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב וכן הלכה למעשה תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב.
ההוא דאפקיד זוזי גביה חבריה אמר ליה הב לי זוזיי אמר ליה לא ידענא היכא איתנחתינהו.
אמר רבא כל לא ידענא פשיעותא היא וכן הלכה.

דף מב:

ההוא דאפקיד זוזי גביה חבריה אשלימינהו לאימיה ואותבינהו בקרטליתא ואיגנוב אמרה אימיה לא אמר לי בני דפקדון נינהו דאטמרינהו בקרקע וברא אמר כל שכן דכי אמינא דידי אינון טפי אזדהרה בהו אמר רבא דמישתבע איהו דהני זוזי אשלמינהו לאימיה דלא יכול למימר ליה אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר דקי"ל כל המפקיד על

דעת אשתו ובניו הוא מפקיד ואמו כיוצא בהן ומישתבעא אימיה דהני זוזי אותבינהו בקרטליתא ואיגנוב. וכן הלכה. גרסי' בפרק הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך ההוא דאפקיד כסא דכספא בי חסא שכיב חסא ולא פקיד אתו לקמיה דרב נחמן אמר ידענא ביה בחסא דלא אמיד ועוד הא קא יהיב סימנא ולא אמרנא אלא דלא רגיל דעייל ונפיק לגביה אבל אי רגיל דעייל ונפיק לגביה אימור איניש אחרינא אפקיד גביה וחזייה האי לסימניה. וקיימא לן כרב נחמן דהא עבדו רבנן עובדא בההוא דאפקיד שב מרגניתא ציירי בסדינא בי ר' מיאשא ובההוא דאפקיד מיטכסא בי רב דימי כרב נחמן. ש"מ דאי אפקיד חד גבי חבריה מידי ושכיב ואיכא סהדי דהאי גברא הוא דאפקיד גביה הדין מדלא (בענייניה) שקיל ליה ואפי' מיתמי ולא יכלי למיטען דלמא בתר הכי זבניה אבונן מינך ומה"נ כדאיתיה בחיים נמי לא יכיל למיטען זבינתיה. וראייה אחריתי נמי הא דגרסי' בחזקת הבתים מתיב רב נחמן בר יצחק אומן אין לו חזקה הא אחר יש לו חזקה היכי דמי אי דאיכא עדים אחר אמאי יש לו חזקה ש"מ היכא דאיכא עדים דאפקדיה גביה מעיקרא ליכא חזקה וכן הלכה בתלמוד א"י בשקלים [פ"ד] הלכה מותר שירי לישכה. אדא בר זבינא איתפקד גבי מדלא דיתמי אתא שאיל לר' מני אמר ליה אין בעית ליהוי פסידא עלך ואגרא דתרויהו שרי. ר' חייה בר אדא איתפקיד גביה מדלא דיתמי עבד כן אגרא ביני וליתמי והפסידא עליה.

ההוא אפטרופא דיתמי דזבן תורא ליתמי ומסרה לבקרא לא הוו ליה ככי ושיני למיכל שערי וכיוצא בהן אלא כד הוה גביה מריה הוה ספי ליה גבול השתא לא ספי ליה ומית. אמר רמי בר חמא היכי דינא נימא לאפטרופא שלים אמר אנא לבקרא מסרתיה נימא לבקרא שלים אמר אנא בהדי תורא אוקימתיה אוכלא שדיי ליה לא הוינא ידע דלא מצי למיכל ואמרי' בקרא שומר שכר דיתמי הוא איבעי ליה לעיוני אי איכא פסידא ליתמי ואסיק' אי המוכר בעל הבית הוא מקח טעות הוא וחייב המוכר לשלם ואם המוכר ספסירא הוא דזבין מהכא וזבין להכא מישתבע ספסירא דלא הוינא ידע דלית ליה ככי ושיני ומשלם בקרא דמי בשר בזול. תוספתא [דמכילתין פ"א] המפקיד שטרות אצל חבירו אע"פ שאין כתובין על שמו הרי זה מחזיר לו את שלו מת יתן ליורשיו ואם אמר בשעת מיתתו ינתנו לפלוני שהן שלו יעשה מפורש כפירושו.

ההוא דאפקיד כשותא גביה חבריה והוה ליה לדידיה נמי כריא דכשותא אחריתי אמר ליה לסרסיה מיהא כשותא רמי אזל סרסיא רמא מכשותא דהוה פקדון גביה אמר רב עמרם היכי דינא נימא לבעל הפקדון שלים אמר אמרי לסרסיא מכשותא דידי רמי סרסיא אמר לא אודעין מיהא רמי מיהא לא תרמי. חזינן אי שהא סרסיא שיעור לאייתויי

מכשותא דידיה ולא אייתי גליא דעתיה דניחא ליה ואי לא שהא משלם למריה דכשותא שיעור מאי דמישתרשי ליה ואי הוה חלא ולא אישתרשי ליה מידי משלם ליה דמי כיסי פי' כיסי כשותא שאינה מתוקנת שעדיין צריכא תיקון:

דף מג.

[מתני'] המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אין חייב באחריותן. אוקמה ר' אמי בצרורין וחתומים.
קשר משונה איבעיא ועלתה בתיקו. הלכך לא ישתמש בהן:
פיסקא מותרין ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן. אמר רב הונא ואפי' נאנסו והאי דקתני במתני' אבדו כדרבא דאמר בפרק הזהב נגנבו בליסטים מזויין. אבדו שטבעה ספינתו בים.
ורב נחמן אמר נאנסו לא אלא בההוא הנאה דאי מתרמי ליה זבינא דאית ליה רווחא זבין בהו הוי עלייהו שומר שכר. וקיימא לן כרב נחמן:
המפקיד אצל בעל הבית בין צרורין בין מותרין אל ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אין חייב באחריותן חנוני כבעל הבית דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר כשולחני וקיימא לן כר' יהודה.
ומותיב רב נחמן לרב הונא דאמר בשולחני אפי' נאנסו חייב הא דתנן במסכת מעילה המפקיד מעות אצל שולחני מותרין ישתמש בהם לפיכך אם הוציא מעל הגזבר.
ואי אמרת אפי' נאנסו חייב הני מעות הקדש כיון דמסרינהו הגיזבר לשולחני אי חייב בהו באונסין הוו להו כמלוה וע"ג דלא אפקינהו עדיין השולחני למעול הגזבר דהא הוא אפקינהו. ופרקי רב הונא הוא הדין אע"ג דאכתי לא אפקינהו מעל הגזבר ולא הוה בעי למיתנא הוציא אלא איידי דתנא רישא הוציא תנא נמי סיפא הוציא:
מתני' השולח יד בפיקדון ילקה בחסר וביתר תנא כיצד הפקיד לו משתי סאין בסלע ועמדו מארבע משלם משתי סאין בסלע. הפקיד לו מארבע ועמדו משתים נותן לו משתים. בית הלל אומרים כשעת ההוצאה פי' כשיעור שהיה שוה בעת ששלח בו ידו והוציאו לצרכיו.
אמר רבה מאן דגזל חביתא דחמרא מחבריה מעיקרא שויא זוזא ולבסוף שויא ד' שתיא או תברא משלם ד' מאי טעמא דכל זמן דאיתא הדרא למרא בעינא בעידנא דתברא או שתיא בההיא שעתא קא גזיל ליה ותנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה וההיא שעתא ד' הוא דשויא. איתבר ממילא משלם זוזא מאי טעמא השתא לא גזיל אמאי קא מחייבת

ליה אההיא שעתא דגזל זוזא הויא שויא. ואקשי' עליה תנן בית הלל אומרים כשעת ההוצאה מאי היא אילימא בעת ההוצאה מן העולם כלומר בעידנא דתברא או שתיא. ובחסר מי איכא מאן דאמר כלומר אם בשעת הגזילה היתה שוה ד' ובעת ההוצאה מן העולם שוה זוז כי האי גוונא יש מי שאמר משלם זוז.

דף מג:

וכי חולק אדם על משנתינו דתנן כל הגזלנים משלמין כשעת הגזילה אלא פשיטא טעמא דבית הלל כשעת הוצאה מבית בעלים היא והיא שעת הגזילה היתה שוה באותה שעה זוז ובשעה ששתאה שוה ד' בזה חלקו בית הלל ובית שמאי ב"ש סברי ד' משלם כי השתא וב"ה סברי [דמשלם] כשעת הגזילה והוא זוזא לימא רבה דאמר משלם [ד'] כב"ש דהא בית הלל זוזא חדא קאמרי. ופריק רבה ביותר כלומ' אם עת ששתאה היתה שוה יותר ממה שהיתה שוה בשעת גזילתה דברי הכל ד' כי השתא משלם כטעמא דידי שפירשנו למעלה כי פליגי בחסר כגון שהיתה שוה עת ששלח ידו בפקדון של חבירו ד' ועכשיו שוה זוז בית שמאי סברי שליחות יד אינה צריכא חסרון ומשעה דשלח בה יד איחייב בה.

וב"ה סברי שליחות יד צריכא חסרון וכ"ז [דלא] חסרה ברשותיה דמריה קאי ובעידנא דתברה או שתיא וחיסרה בההיא שעתא מיחייב עלה וההיא שעתא זוזא הוא דשויא. ואלא רבה דאמר שליחות יד אינה צריכא חסרון כב"ש וכו'. ואוקימנא למתני' חלוקת ב"ש וב"ה בשבח גזילה ב"ש סברי דנגזל הוי וב"ה סברי דגזלן הוי וכי הני תנאי דתניא הגוזל רחל גזזה וילדה משלם אותה ואת גיזותיה וולדותיה דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר גזלה חוזרת בעיניח.

ר' מאיר כב"ש ר' יהודה כב"ה וקיימא לן כר' יהודה דבית הלל קיימי כותיה. וקיימא לן הא דאוקימנא אליבא דב"ה שבח גזילה דגזלן הוא בשבח שהשביחה בגופה אבל שבח שהשביחה בדמים דנגזל הוי כדרבה דאמר ביתר כולי עלמא לא פליגי דודאי לנגזל הוי כי פליגי בחסר. וקיימא לן כרבא וכן הלכה.

ר' עקיבא אומר כשעת התביעה. ואע"ג דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' עקיבא. ובתלמוד ארץ ישראל פסקו כר' עקיבא אנן לא סמכינן אלא בהא דאמר רבא דהוא בתרא ופסק הלכה כב"ה וכיון דסלקא שמעתא הכי ש"מ דשבח גזילה דגזלן הוי ומדחזינן רבה דפריק שליחות יד אינה צריכא חסרון ושואל שלא מדעת גזלן הוי ש"מ דהלכתא אינון. פי' כיון דאיכא עדים מההיא שעתא דגזל נתחייב לשלם אבל אם אין עדים אין חייב

לשלם אלא בעת תביעתו בב"ד והל' המפקיד אצל חבירו בעדים ואפי' בשטר אין צריך להחזיר לו בעדים אלא כי אמר החזרתיו לך נאמן וכן אם אמר נאנסו נאמן ובתרויהו אינו חייב אלא שבועה שנאנסו או החזרתים לך:
מתני' החושב לשלוח יד בפקדון בית שמאי מחייבין ובית הלל אומרים אינו חייב עד שישלח בו יד כו' שנאמר אם לא שלח ידו במלאכת רעהו מלמד שאינו חייב עד שישלח ידו בו אין לי אלא הוא אמר לעבדו או לשלוחו ושלחו בו יד מניין ת"ל על כל דבר פשע אפי' בדיבור חייב וקיימא לן כב"ה דב"ש במקום ב"ה אינה משנה.

דף מד.

היטה את החבית ונטל ממנה רביעית ונשברה אינו משלם אלא [רביעית] פי' כגון שהיטה את החבית ונטל ממנה רביעית והושיבה כמו שהיתה יושבת ואחר כך נשברה ודוקא חיטה ולא טילטלה ולא נטלה הוא שמשלם הרביעית בלבד ודוקא נשברה אבל החמיצה משלם כולה שהוא גרם לה להחמיץ שכל זמן שהיא מליאה אינה מחמצת ואם מפחית מעט ממנה ממהרת להחמיץ. וזה פי' גיריה דידיה אהנו ליה.
הגביה ונטל ממנה רביעית ונשברה משלם כולה. אוקמה שמואל כיון שהגביה ליטול ממנה אע"פ שלא נטל משלם כולה דניחא ליה דתיהוי הא חבית כולה בסיס לרביעית זו כי בהיות זו הרביעית בתוך החבית משתמרת ואינה מפיגה טעמה ולא ריחה.
אבל המגביה ארנקי ליטול ממנה דינר ולא נטל ונגנב או נאבד עלתה בתיקו:
הדרן עלך המפקיד.
הזהב קונה את הכסף והכסף אינו קונה את הזהב כך היה רבי שונה בזקנותו מאי טעמא איידי דכסף הוא חריף הוי טיבעא דהבא דליתיה חריף הוי פירא.
וקני ליה פירא לטיבעא וכן הלכה. ובילדותיה היה שונה הכסף קונה את הזהב.

דף מד:

אמר רב אשי כילדותיה מיסתברא ודייק ממתני' דקתני הנחשת קונה את הכסף ונדחה ואמיק' איצטריך סד"א הני פריטי דנחשת באתריה דסגיין אינהו חריפי טפי מכספא ואימא טיבעא הוי קמ"ל כיון דאיכא דוכתא דלא סגיין בהו פירא הוו ואע"ג דחריפי טפי מכספא.
ואף רב חייא סבר דהבא טיבעא הוי דרב אוזיף דינרי מברתיה דר' חייא וכו'.
אמר רבא האי תנא סבר דהבא טיבעא הוי דתניא פרוטה שאמרו אחד משמונה באיסר האיטלקי למאי נפקא מינה לקידושי אשה לידע כי אין אשה מתקדשת בפחות משמונה

באיסר האיטלקי אבל הפרוטות עולות ויורדות והעיקר חשבון זה האיסר. איסר אחד מכ"ד בדינר של כסף למאי נפקא מינה למקח וממכר פי' מי שמכר חפץ לחבירו בכך וכך איסרין חייב לתת לו איסרין שהן כל כ"ד דינרין דינ' דינ' של כסף שהן רביעי של סלע. דינר של כסף אחד מכ"ה בדינר של זהב למאי נפקא מינה לה' סלעין דפדיון הבן. פי' דינר כסף הוא רביע סלע כ"ה דינר כסף הוה דינר של זהב נמצאו בדינר ו' סלעים ורביע סלע נמצא פדיון הבן שהוא ה' סלעים ד' חומשין מדינר של זהב וסבר האי תנא עיקר המטבע דינר של זהב והכסף כמו פירות חשוב ואין משערין אלא בדינר של זהב הילכך כשהן כ"ה דינר של כסף בדינר של זהב נותן לכהן בפדיון הבן כ' דינרין שהן ד' חומשי דינר של זהב ואם הן ל' נותן לכהן כ"ד דינר שהן ד' חומשי דינר של זהב ואם הן ט"ו דינר של כסף בדינר של זהב נותן לכהן י"ב דינר שהן ד' חומשי דינר של זהב. אלא אם תאמר הכסף מטבע והזהב פירא משער תנא במידי דאוקיר וזיל שאם נמכר דינר זהב בכ"ה דינר כסף נותן לכהן כ' דינר בפדיון שהן ד' חומשי דינר זהב ואם הם ל' נותן כ' שהן שני שלישי דינר זהב ואם הוקרו ועמדו ט"ו דינרי כסף בדינר של זהב חייב לתת לכהן דינר זהב ושליש דינר זהב למלאות לו כ' דינרי כסף אלא ודאי האי תנא סבר דהבא טיבעא הוי נתברר כי זה התנא סבר דהבא טיבעא הוי. ור' חייא ור' אשי דהויא בתרא סברי דהבא טיבעא הוי ובשינוי דחינן לטעמיה ואית מאן דאמר אשינוי לא סמכינן. ג' שמועות נאמרה שמועה זו שתיהן הראשונה והשניה עלו בקושיא והשלישית היא המחוור ועיקרם בענין מעשר שני ונתתה בכסף. ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך תנן התם במעשר שני פ"ב ב"ש אומר לא יעשה אדם סלעין דינרי זהב וב"ה מתירין אמר רבי עקיבא אני עשיתי לרבן גמליאל ולר' יהושע את כספם דינרי זהב. פי' אדם שמכר מעשר שני שלו בסלעים שהם של כסף וביקש עוד למכור הסלעים בדינרי זהב בית שמאי סברי דהבא פירי הוי ואין לאדם לקנות בדמי מעשר שני פירות אלא בירושלים בלבד ולפיכך חוץ לירושלים לא יעשה.

וב"ה סברי דהבא טיבעא הוי וכספא פירא ומותר למכור פירות מעשר שני במטבע ברחוק חוץ מירושלים. וחלקו ר' יוחנן וריש לקיש חד אמר בסילעין על דינרין מחלוקת אבל פירות בדינרי זהב אפי' לב"ש מחללין דדינרי זהב לגבי פירות ודאי טיבעא הוי וחד אמר בפירות על דינרין מחלוקת וכל שכן בסלעין על דינרין.

דף מה.

ואמרי' תסתיים דר' יוחנן הוא דאמר אפי' בפירות על דינרין מחלוקת דאמר ר' יוחנן אסור ללוות דינר בדינר ומיסתברא דינר של זהב בדינר של זהב ואליבא דב"ש דסברי דהבא פירא הוא והוה ליה כסאה בסאה ואסור. ואילו עמדה ההלכה בכך היינו מקשין וכי ר' יוחנן כב"ש אמרה לשמעתיה אלא כיון דנדחת לא חשש לה דתרצינן הכי לא לעולם ר' יוחנן דאמר פירות על דינרין דברי הכל מחללין דדהבא טיבעא הוי ואמאי אסר הלואת דינר בדינר משום דחזא דלענין מקח וממכר שויוה כפירא דתנן הזהב קונה את הכסף גם הוא לענין הלואה משום חומרא דרבית עשאו כפירא ואסר. אבל לגבי פירא לעולם טיבעא הוי.

ואמרי' הכי נמי מסתברא דלא קאי ר' יוחנן כב"ש. וסלקה הכי לר' יוחנן לגבי פירא טיבעא הוי ומחללין מעשר שני בדינרי זהב ואע"ג דאסר ללות דינר בדינר. ת"ש מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה ולסיכה וכו' ותנן הפורט סלע של מעשר שני בירושלים ב"ש אומרים בכל הסלע מעות.

וב"ה אומרים בשקל כסף ובשקל מעות פי' מעות הללו פריטי אינין ופשוטה היא ואסיקנא אלא דכולי עלמא הכסף כסף ריבה ואפי' כסף שני פי' אפי' הכסף שהוא דמי מעשר שני מותר לפורטו בכסף אחר שנא' וצרת הכסף ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך וזהו כסף כסף ריבה.

דף מה:

ואי איתמר הכי איתמר ר' יוחנן וריש לקיש חד אמר בסלעין על דינרין מחלוקת גזירה שמא ישהה עליותיו עד שיפרט ונמצא מתעכב מלעלות לרגל אבל בפירות על דינרין דברי הכל מחללין.

וחד אמר אפי' בפירות על דינרין נמי מחלוקת והכין סוגיא דשמעתא כהאי לישנא ומשום גזירה דלישנא קמא עלתה בקושיא. וסוגיין לב"ה דהבא טיבעא הוי. והא דאמר רבא האי תנא סבר דהבא טיבעא הוי עמדה. ודסתם לן הזהב קונה את הכסף דמשמע דהבא פירא הוה אית לן לאוקומה דלגבי כספא בלחוד הוי פירא אבל לכל מילי כגון מקח וממכר בכלים ובפירות ולענין מתנה טיבעא הוי ואינו נקנה בחליפין וגם אינו נעשה חליפין. ור' שמעון סבר נמי דהבא גבי מקח וממכר טיבעא הוי דתני טלית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית וליתנהו להני כולהו אלא אמר גאון הלכה דהבא פירא הוי ומיקני אפילו בחליפין ולא בעי אגב קרקע אפי' במתנה.

איתמר רב ולוי חד אמר מטבע נעשה חליפין כלומר הנותן דינר זהב לחבירו בתורת חליפין קונה כמה דינ' וכמה. וחד אמר אין מטבע נעשה חליפין. ואקשי עליה תנן הזהב קונה את הכסף מאי לאו בחליפין וש"מ מטבע נעשה חליפין ופרקי' לא בדמים כלומר נתחייב בעל הכסף לתת לבעל הזהב דמי זהבו.
אי הכי אימא רישא דברייתא הזהב קונה את הכסף כיצד מכר דינר של זהב בכ"ה דינרין של כסף כיון שמשך זה דינר זהב נקנה הכסף בכל מקום שהוא אי אמרת בחליפין היינו דקתני נקנה הכסף בין רב למעט אלא אי אמרת בדמים נתחייב גברא מיבעי ליה למיתנא. ואמרי' תני הזהב מחייב כדאמרי' לעיל ופריק רב אשי לעולם בדמים ומאי נקנה כסף כל מקום שהוא הכי קאמר נתחייב המוכר לתת לקונה מאיזה מקום שהוא המטבע שהתנה לו שאם אמר לו כספים חדשים אין יכול לתת לו ישנים ואע"פ שהישנים טובים הם מן החדשים דיכול למימר ליה ליישנן בעינא להו.

דף מו.

ואקשי' על רב פפא דאמר מטבע נקנה בחליפין מהא דתנן במעשר שני פ' המוליך פירות וכו' היה עומד בגורן ואין בידו מעות אומר לחבירו הרי פירות הללו נתונים לך במתנה וחוזר ואומר הרי הן מחוללין על מעות שיש לי בבית ואי אמרת מטבע נקנה בחליפין ליקננהו לחבריה המעות הללו אגב סודר וליפרוק הפירות של מעשר שני של זה דהכי עדיף דהוה ליה נכרי ואין חייב חומש לפי שהוא קונה מעשר שני של חבירו הוא ואינו פודה לפי שאינו שלו. ופרקינן דלית ליה סודר ולא קרקע. ומתמהינן וכי יגע התנא לקבוע משנה על אדם יחף מגולה ראש אלא לאו ש"מ אין מטבע נקנה בחליפין ש"מ.
ואף רב פפא הדר ביה מהאי סברא דרב פפא הוו ליה י"ב אלפי זוזי בי חוזאי ואקנינהו לרב שמואל בר אחא אגב אסקופה דביתיה כי אתא נפק רב פפא לאפיה עד תווך כי היכי דליקדו' וליקבלינהו לזוזי עד דלא ייתי ויחזיק בההיא אסקופא דאקני ליה דקיימ' לן אקני ליה מטלטלי אגב מקרקעי גבי מטלטלי כלומר כיון שגבה הקרקע זכה במטלטלין ואין יכול לחזור בו. פי' תווך שם מקום ומפורש במסכת נדה (ד' לג ע"ב) דאזל רב פפא לתווך ואמר ליכא צורבא מרבנן הכא דליקבלינהו לאפיה וכו'. מתיב ר' אבא לעולא דאמר אין מטבע נעשה חליפין מהא דתני בתוספתא הרי שהיו חמריו ופועליו תובעין אותו בשוק ואמר לשולחני תן לי בדינר מעות ואפרנסם ואני אעלה לך יפה דינר וטריסית ממעות שיש לי בבית יש לו מעות בידו מותר אין לו אסור דינר זה זולתי טריסית הוא דתנינן בתוספתא אוכל פועל קישות ואפי' בדינר כותבות אפי' בטריסית ואי סלקא דעתך

דאין מטבע נעשה חליפין הוה ליה הלואה ואסור ליטול ממנו טריסית ששוה יתר מדינר שנתן לו דהויא ליה רבית. ופרקי' בפרוטות שנינו כלומר תן לי בדינר מעו'. [מעות] הללו פרוטות הן כגון אסימון שאין לו מטבע שקונין כדתנן מעות הרעות קונות את היפות ואמרינן אין דייקא נמי מדלא קתני ואני פורע לך דינר יפה אלא קתני תן לי בדינר מעות ואני אעלה לך יפה דינר שמעינן מינה דהכי אמר ליה תן לי בדינר מעות ואני אעלה לך פרוטות יפה דינר טריסית.

רב אשי אמר לעולם כדקתני וכיון דאית ליה מעות שרי נעשה כאומר לו עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח דליתה אגר נטר לי' וכל כי האי גוונא יד ביד שרי אע"ג דטפי ליה דכי מקח וממכר דמי ושרי. ת"ש מהא דתנן בקידושין פ"א כל הנעשה דמים באחר וכו' פי' כל דבר שנעשה דמים לחפץ כגון דינר כסף שנעשה דמים לטלית כיון שקיבל בעל הטלית את הדינר וזכה בו נתחייב בעל הדינר בטלית שכבר קנאה ועמדה ברשותו בזכיית בעל הטלית בדינר ש"מ דינר זה שהוא מטבע נעשה חליפין וקנה בעל הדינר את הטלית בחליפין.

דף מו:

ודחה רב יהודה ואמר מתני' כל הנישום הוא ופירושו כגון שביקש לקנות חמורו של חבירו בדינר ושם לו פרתו בדינר ומסרה לו כדי שיתן לו חמורו בדמים הללו כיון שמשך בעל החמור את הפרה וזכה בה קנה גם בעל הפרה את החמור בכל מקום שהוא מפני שהן פירי בפירי וקונין זה את זה ואמרי' הכי נמי מסתברא מדקתני כיצד החליף שור בפרה וכו' הניחא לרב ששת דאמר פירי עבדי חליפין אלא לרב נחמן דאמר פירי לא עבדי חליפין היכי מתרץ להא מתני' ופירש רב נחמן יש דמים שהן כחליפין. פירוש כגון ראובן שמכר פרה לשמעון בעשרה דינרים ומשך שמעון הפרה ונתחייב בדמיה לראובן ובקש שמעון למכור חמורו ואמר לו ראובן אני נושה בך י' דינר דמי פרתי מכור לי חמורך והכי קאמר כל הנעשה דמים באחר כגון דמי פרה שנעשו דמים לחמור כיון שזכה בעל החמור בפרה נתחייב בעל הפרה בחמור אם מת או כחש אע"פ שעדיין לא משך הגיעו. ואמרי' מאי טעמא דרב נחמן כלומר מאי שנא דמים הללו משאר דמים דעלמא דלא קנו עד דמשיך והני דמים קנו אף על גב דלא משך. ופריק רב נחמן סבר לה כר' יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו עד שימשוך גזירה שמא יאמר לו נשרפה הטיך בעלייה והך דשכיחא גזרו בה רבנן אבל דמי פרה בחמור מילתא דלא שכיחא היא הלכך לא גזרו בה רבנן. וקיימא לן כרב נחמן דפירי לא עבדי חליפין. ושינויא דשני שינויא

היא ותירוצא דהא מתני' כוותיה דייקא והל' כוותיה. כל המטלטלין קונין זה את זה אפי' מעות רעות במעות רעות כגון נייקא ואניגרא והוא מטבע שפסלתו מלכות או פסלתו מדינה זו וסגי לה במדינה אחריתי ודברין ברורין הן:

דף מז.

אמר רבא אמר רב הונא נתן לו מטבע ואמר לו מכור לי פרתך באלו הדמים קנה הפרה אע"פ שלא משכה קנאה ויש לו עליו אונאה כלומר אם שוה פחות מחזיר לו את האונאה. ורבה אמר רב הונא אין לו אונאה.

ואמרי' פשיטא דמים ואין מקפיד עליהן כלום' נתן לו מעות ולא דיקדק אם שוה המקח אלו הדמין שנתן לו או לאו אלא נתנ' סתם. הא אמרי' כי האי גוונא כחליפין דמי וקני אלא אי יהיב בתורת חליפין ומדקדק אם שוה המקח הדמים הללו אם לאו מאי כדמים הן ולא קנה או חליפין הן וקנה.

ופשטה רב אדא בר אהבה מהא דתניא הרי שהיה תופש פרה ועומד ובא חבירו ואמר לו פרתך בכמה אמר לו לחמור אני צריך אמר לו יש לי חמור שאתן לך פרתך בכמה בכך וכך חמורך בכמה בכך וכך משך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפר' למשוך את החמור ומת לא קנה בעל החמו' את הפרה ש"מ חליפין ומקפיד עליהן לא קנה ובא רבא ואמר כל חליפין מיקפד קפדי ומתניתא כגון דאמר ליה חמור בפרה וטלה ומשך הפרה ועדיין לא משך הטלה ולא הות משיכה גמורה אבל היכא דאיכא משיכה גמורה כחליפין דמי שכיון שזכה זה נתחייב הלה בחליפין ובלבד שעשאום דמים לשניה'. ואקשינן על רב הונא דאמר מכור לי באלו קנה וכי מטבע נעשה חליפין.

ופרקי' רב הונא (כרב נחמן) [כר"י] סבירא ליה דאמר דבר תורה מעות קונות וכו'. וכי האי גוונא דלימא ליה מכור לי באלו לא שכיחא.

ומילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן.

במה קונין רב אמר בכליו של קונה ולוי אמר בכליו של מקנה.

כתנאי וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה וגו' גאולה זו מכירה כדכתי' ואם לא יגאל ונמכר בערכך. תמורה זו חליפין שנא' לא יחליפנו ולא ימיר אותו וגו' לקיים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו וזאת התעודה בישראל מי נתן למי בועז נתן לגואל ור' יהודה אומר גואל נתן לבועז. רב כת"ק ולוי כר' יהודה. והלכתא כרב דגרסי' בפ' השולח גט הלכה עבד שנשבה ופדאוהו [דף לט ע"ב]. עבדו עובדא בההיא אמתא דהוה [מרה] שכיב מרע ואתת בכתה קמיה ושקל כומתא ושדא לה ואמר לה קני הא וקני נפשך ואמר

רב נחמן לא עשה כלום מאן דחזא סבר משום דסבר הלכתא כר' שמעון ולא היא אלא משום דהוה ליה כליו של מקנה וכו' מהא שמעינן דלית הלכתא כמאן דאמר בכליו של מקנה. וגרסי' תוב בנדרים פרק השותפין דסודרא קני על מנת להקנות הוא וכו' כמעשה דבית חורון.
תנא קונין בכלי אע"פ שאין בו שוה פרוטה אמר רב נחמן לא שנו אלא בכלי אבל בפירות לא מ"ט שלף איש נעלו כתיב כלי בעינן שהוא כנעל אבל פירות לא.
ואסיק' כמאן כתבינן האידנא במנא לאפוקי מדרב ששת דאמר אפילו בפירי.

דף מז:

דכשר לאפוקי מדשמואל דאמר קוני במרוקא פי' מרוקא גרעינא של תמרה שמחליקין בה תפר הנייר. למיקניא לאפוקי מדלוי דאמר בכליו של מקנה קמ"ל למיקנא ולא לאקנויי. רב פפא אמר במנא לאפוקי מטבע. דכשר לאפוקי איסורי הנאה.
אבל מרוקא לא צריך דהא לית ביה מששא. הא דרב ושמואל דחויות הן ורב נחמן ורב פפא תרויהו מודו במנא דקני.
אסימון קונה את המטבע. מאי אסימון אמר רב מעות הניתנות סימן לבית המרחץ. פירוש מעות ידועות שרשום בהן שם בעליהן וכל עת שיכנס למרחץ נותן לבלן אחת מהן כדי שידע כמה פעמים נכנס ורחץ במרחץ ובאחרונה מוציא הבלן המעות הרעות הללו שניתנו לו בדרך סימן ומקבל כנגדן מעות יפות ונוטל הללו בעליהן. ומותבינן עליה אין מחללין מעשר שני על מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ (מכלל דמחללין באסימון). ש"מ דאסימון אינו מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ. וכי תימא מפרש הוא והכי קתני אין מחללין על אסימון ומאי ניהו מעות הניתנות במרחץ והא לא תני הכי דתניא מחללין מעשר שני על אסימון דברי ר' דוסא וחכמים אומרים אין מחללין.
ושוין שאין מחללין על המעות הניתנות בסימן למרחץ.
אלא אמר ר' יוחנן מאי אסימון פולסא וזהו אסימון. ר' דוסא סבר לה כר' ישמעאל דאמר וצרת הכסף בידך לרבות כל דבר הנצרר. ואע"פ שאין עליו צורה מחללין עליו מעשר שני. מטלטלין קונין את המטבע ואין מטבע קונה מטלטלין אלא לקבל מי שפרע. כל המטלטלין קונין זה את זה והוא ששמו כל אחד מהן בפני עצמו בשומא ברורה ובדמים ידועים שאם לא יעמידו כל אחת מהן בדמים ידועים לא סמכי ולא מקנו להדדי. תלמוד ארץ ישראל ר' אבא בשם רב המחליף אמכורוקולין באמכורוקולין קנה. כריכות של יריעות נקראות בלשון יון אמכורוקולין:

מתני' כיצד המטלטלין קונין את המטבע משך ממנו פירות ולא נתן לו מעות אין יכול לחזור בו.
נתן לו מעות ולא משך פירות יכול לחזור בו אבל אמרו מי שפרע מדור המבול כו' אמר ר' יוחנן דבר תורה מעות קונות אם גופו קונה מעות לא כל שכן מפני מה אמרו משיכה קונה גזירה שמא תפול לו דליקה באונס אי אמרינן לא קני לוקח עד דמשיך ואכתי בחזקתיה דמוכר קיימי טרח ומציל ואי לא לא טרח ומציל.
ריש לקיש אמר משיכה מפורשת מן התורה שנאמר או קנה דבר הנקנה מיד ליד.
ור' יוחנן אמר לך מיד למעוטי קרקע דלית ביה אונאה ובין מוכר ובין לוקח תרוייהו אית להו אונאה.
ומותבינן לריש לקיש תנן ר' שמעון אמר כל שהכסף בידו ידו על העליונה ודייקינן מינה מדקתני כל שהכסף בידו הוא יכול לחזור בו לבדו ש"מ מוכר הוא שיכול לחזור בו ולא לוקח שאם נאמר גם הלוקח אם כספו בידו ופירות לא משך יכול לחזור בו הא [לא] צריכא למימר מכדי דמים לא נתן פירות לא משך במה יקנה פירות אלא על המוכר לבדו אמר ר' שמעון אם הכסף בידו והלוקח עדיין לא משך הפירות יד המוכר על העליונה.
בשלמא אי אמרת מעות קונות וכיון שנתן הלוקח מעות קנו לו מעותיו. ומשום תקנה דלוקח שלא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה אוקמו רבנן הפירות ברשות המוכר עד שימשכם הלוקח משום הכי אמר ר' שמעון יכול מוכר למימר הואיל ואי מתניסו פירי לדידי מתניסו אכתי לדידי נינהו ולא זכה בהו לוקח הלכך אי בעינא למהדר הדרנא בי אבל לוקח מאי איכא למימר הא קנו לו מעותיו ומשום תקנה דידיה אוקמינהו רבנן לפירי ברשות מוכר דלחייב באונסין עד שימשוך הלוקח קשיא לריש לקיש ואמר ריש לקיש אליבא דר' שמעון לא קאמינא דודאי מעות קונות סבירא ליה כי קאמינא לתנא קמא דסבר משיכה ותרוייהו המוכר והלוקח מצו הדרי כל זמן דלא משך.
ואמר בשלמא לריש לקיש דאמר ת"ק סבר משיכה קונה מן התורה וכל זמן שלא משך שניהן יכולין לחזור בהן. ור' שמעון סבר מעות קונות ואם קבל המוכר מעות המוכר יכול לחזור בו ולא לוקח נמצאת חלוקתם ת"ק סבר משיכה קונה ור' שמעון סבר מעות קונות אלא לר' יוחנן דאמר ת"ק דבר תורה מעות קונות סבירא ליה ור' שמעון מעות קונות נמי סבירא ליה במאי פליגי. ופרקי' [דפליגי] בהא דרב חסדא דאמר כדרך שתקנו משיכה במוכר כך תקנו בלוקח ת"ק אית ליה דרב חסדא ור' שמעון לית ליה דרב חסדא ודייקינן מתני' דאבל אמרו כר' יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות אמר רבא קרא

ומתניתא מסייעא לריש לקיש קרא דכתיב וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד כגון אדם שנושה בחבירו מנה וייחד לו כלי להיפרע ממנו הלואתו ולא משכו המלוה.

דף מח.

בגזל כמשמעו.
או עשק את עמיתו וחזר והודה לו וייחד לו כלי להיפרע ממנו העשק שעשקו ומדחזינן דאזהר רחמנא להשיב הגזל העשק והפקדון שנאמר והשיב את הגזלה אשר גזל וגו' ותשומת יד לא אזהר רחמנא לאהדורי ש"מ דכיון דלא משך ליה להוא כלי לא קנאו ולפיכך לא חייבתו התורה להחזירו למלוה. ודחי' וממאי דלמא לעולם אע"ג דלא משך קנה וכיון שהעשק ותשומת יד שניהן ייחד לו כלי הם הזהיר להחזיר העושק והוא הדין לתשומת יד כי דינם אחד הוא. ואמרי' אינן שוין שהעושק ייחד לו כלי להיפרע ממנו העושק שעשקו ומסר לו אותו הכלי וחזר העשוק והפקידו אצלו דאי לא תימא הכי היינו גזל אלא לאו שמע מינה כדאמרי'.
אי הכי היינו פקדון ומשנינן תרי גווני פקדון חדא דמפקיד מדיליה גביה וחדא דיהיב ליה העושק מדיליה כגון משכון וחזר והפקידו אצלו וכשתבעו כפר בו. ואקשי' וכי תשומת יד לא מהדריה קרא והתני' מנין ליתן את האמור למעלה והוא הפסוק כולו שכ' וכחש בעמיתו וגו' לתתו למטה בזה שכ' והשיב את הגזלה וגו' ת"ל מכל אשר ישבע עליו לשקר כלל כל הכתוב כל מה שתבעו וכחש ונשבע בו חייב (להשביעו) [להשיבו] ונמצאת גם תשומת יד בכלל מכל אשר ישבע עליו לשקר והזהירה תורה והשיב.
ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לרבות תשומת יד להישבון. ומשנינן אין כדקאמרת מיהו לא אהדריה קרא בהדיא כלומר בפי' כמו הגזל והפקדון לא אזהר ביה רחמנא השבה בתשומת יד. מתניתא דתנן בפ' הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש וכו' נתנה (ללבן) [לבלן] אע"פ שלא רחץ מעל שהוא אמר לו הרי המרחץ לפניך היכנס ורחוץ ואמר רב בלן דוקא לא בעי משיכה דלאו בר משיכה הוא.
אבל מידי דבר משיכה הוא לא מעל עד שימשוך איני והתנן נתנה לספר מעל והא ספר בעי למימשך תספורת.
ואוקימנא בספר נכרי דנכרי ליתיה בדינא דלא קני אלא בההיא משיכה.
אמר רב נחמן בר יצחק דבר תורה מעות קונות ובדקה לוי במתניתי' [ואשכח] נתנה לסיטון מעל ואע"ג דלא משך פירות דאי לא תימא הכי אי משך צריכא למימר דמעל הא ודאי הוציאה אלא כיון שנתנה למוכר התבואה מיד מעל קשיא לריש לקיש. ומשני

הא מני ר' שמעון היא ואנא דאמרי דלא כר' שמעון. שמעינן מהא דתני ר' שמעון טלית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית דדהבא טיבעא הוי. אליבא דמאן דסבר דהבא טיבעא הוי. קתני לה ואין הלכה כר' שמעון דקיימא לן כסתם מתניתין דתנן הזהב קונה את הכסף אלמא דהבא פירי הוי ומיקני בחליפין בלא אגב קרקע בין במתנה בין כל משא ומתן וכן הלכה זה פירוש הגאון ז"ל.

דף מח:

אבל מי שפרע מדור המבול וכו'. אביי אמר אודועי מודעינן לי' דההוא גברא מיחייב לשמים. רבא אמר מילט לייטינן ליה בשמיה. וקי"ל כרבא מדאמר ליה ר' יוחנן לר' חייא בר יוסף הב ליה ואי לא קביל עלך מי שפרע שמעינן מר' יוחנן תרתי עובדא. חד מילט לייטינן ליה וחד ערבון כנגד כולו הוא קונה.

איתמר ערבון רב אמר כנגדו הוא קונה ור' יוחנן אמר כנגד כולו הוא קונה. ומותבינן לי' לרב מהא דתניא הנותן ערבון לחבירו ואמר לו אם אני חוזר בך ערבוני מחול לך וכו' עד ר' יהודה אומר דיו שיקנה כנגד ערבונו.

אמר רשב"ג במה דברים אמורים בזמן שאמר לו ערבוני יקון התם אמרינן דיו שיקנה כנגד ערבונו אבל מכר לו בית או שדה באלף זוז ונתן לו מהן ת"ק זוז קנה ומחזיר לו את השאר אפי' לאחר כמה שנים. כדאותבינן מינה לרב ש"מ דהני ת"ק זוזי ערבון נינהו וקתני קנה הכל ואמרינן מאי לאו הוא הדין למטלטלי דאי יהיב עלה ערבון סתם ולא פריש ערבוני יקון קנה ההוא מטלטלא כולה קשיא לרב ופריק רב לא במקרקעא קנה הכל במטלטלא לא קנה אלא כנגד ערבונו.

ומאי שנא מקרקעא ממטלטלא. ומשנינן קרקע דקני ליה בכספא לגמרי כדתנן נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף וכו' גם בתתו עליו ערבון סתם קנה כולו אבל מטלטלא דכספא לא קנה לה לגמרי כדתנן ושאין להן אחריות אין נקנין אלא במשיכה ולא אמרינן דקני לה בכספא אלא לקבולי עליה מי שפרע גם בתתו ערבון סתם עליה לא קנה [אלא] כנגד ערבונו לקבל עליה מי שפרע. ודין זה עתיד אני לפרשו בפ' השוכר את האומנין פי' יפה כי שם מקומו.

ואמרינן לימא כתנאי המלוה את חבירו על המשכון ונכנסה שמיטה אף על פי שאינו שוה אלא פלג אינו משמט דברי רבן שמעון בן גמליאל. ר' יהודה הנשיא אומר אם היה המשכון כנגד החוב אינו משמט ואם לא משמט דייקינן דהאי אינו משמט דקאמר

רשב"ג בכולו קאמר והוא הדין לערבון. ור' יוחנן כרשב"ג. ורב כרבי יהודה הנשיא. ודחי' לא וכו' ופשוטה היא.

דף מט.

וקיימא לן כר' יוחנן דאמר ערבון כנגד כולו הוא קונה איתמר דברים בלא מעות רב אמר החוזר בו אין בו משום מחוסר אמנה ורבי וחנן אמר יש בו משום מחוסר אמנה. ומותבינן לרב מדר' יוסי דאמר הן שלך ולאו שלך צדק.
ופריק אביי ההוא שלא ידבר אחת בפה ואחת בלב. תוב איתבינן עליה הא דתניא ר' שמעון אומר טלית קונה דינר זהב וכו'.
ופרקי' תנאי היא יש תנא שאמ' דברים אין בהן משום מחוסרי אמנה והוא ר' יוחנן בן מתיה ופשוטה היא. ולא עמדה כתנאי וקיימא לן כר' יוחנן.
ומקשי' ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר ר' יוחנן האומר לחבירו מתנה אני נותן לך מותר לחזו' בו ופרקי' התם במתנה מרובה משום דלא סמכה דעתי' דמקבל ולפיכך אין בה משום מחוסר אמנה אבל במתנה מועטת דסמכה דעתיה התם אמר יוחנן דאית בה משום מחוסר אמנה וכל שכן במשא ובמתן דודאי סמכה דעתיה יש בו משום מחוסר אמנה דאמר ר' יוחנן ישראל שאמר לבן לוי כור מעשר לך בידי רשאי בן לוי לעשותו תרומת מעשר וכו' דקני ואי הדר ביה הוה מחוסר אמנה ולא מצית למימר זה כשמשכו הבן לוי לזה כור של חטי' וחזר בן לוי והפקידו אצלו דתני סיפא נתנו לבן לוי אחר אין לו עליו אלא תרעומת ואי משכו קנאו וממונא אית ליה גביה אלא בדלא משכו ש"מ:
ירושלמי ר' אבהו בשם ר' יוחנן אמר ליתן מתנה לחבירו מותר לחזור בו ואם אמר לו בדעת גמורה אני אומר לך אין לו לחזור חדה דאת אמר בעשיר אבל בעני נעשה נדר. רב מפקד לשמשיה אימת דנימא לך תתן מתנה לבר נש אין הוא מסכן הב ליה לאלתר ואין הוא עתיר אימליך בי תנייתא. ההוא דאמר לרב שמואל בר זוטרא אית לך שומשמי לזבוני א"ל לית לי שומשמי אמר ליה ליהוו הני זוזי גבך דחשכא לי אמר ליה הא ביתא קמך אפילו שומר חנם לא הוי:
פיסקא ר' שמעון אומר כל שהכסף בידו ידו על העליונה:

דף מט:

תניא ר' שמעון אומר אימתי בזמן שהכסף ופירות ביד מוכר אבל כסף ביד מוכר ופירות ביד לוקח. לא בידו ממש אלא ברשותו כגון שהית' עליית לוקח מושכרת למוכר ואמר

לו מכרתי לך הפירות שיש לי בעליתך וקיבל המעות כיון שהפירות ברשות הלוקח קנה ואין המוכר יכול לחזור בו וכו'. ההוא דיהי' זוזי אחמרא שמע דקא בעי למינסביה דבי פרזק רופילא פי' עוב' כוכבים אנס.

אמר להו אהדרו לי זוזי לא בעינא חמרא אמר ליה רב חסדא ללוקח אי תהדר בו קביל עלך מי שפרע דהא לא משכת דכדרך שתיקנו משיכה במוכרין כך תיקנו משיכה בלקוחות. כשם שהמוכר חוזר כך לוקח חוזר:

מתני' האונאה ד' כסף מכ"ד כסף לסלע שתות למקח.

איתמר רב כהנא אמר שתות מקח שנינו ולא שתות מעות. ושמואל אמר שתות מקח והוא הדין לשתות מעות שבין זה ובין זה אונאה היא. כולי עלמא שוה ו' בה' ושוה ו' בז' כיון דבתר מקח אזלינן אונאה היא. כי פליגי שוה ה' בו' שוה ז' בו' לרב שוה ה' בו' ביטול מקח הוא דהא חומשא דמקח הוא ושוה ז' בו' כיון דפחו' משתות [הוא] מחילה היא.

ושמואל אמר לא הוי ביטול מקח אלא אם מכר שוה ד' בה' דבין לגבי המעות ובין לגבי המקח יתר משתות הוא וזהו פירוש משני צדדין. וכן שוה ז' בח' הוא פחו' [משתו'] משני צדדין לפיכך הויא מחילה. ומקשינן ממתני' תנן האונאה ד' כסף מכ"ד כסף לסלע שתות למקח מאי לאו דזבין שוה כ' בכ"ד שהן ה' בו' וש"מ שתות מעות נמי שנינו. ופריק רב כהנא לא כגון דזבין שוה כ"ד (בכ"ה) [בכ"ח] שהן ו' בז' והוא שתות למקח. ואקשי' עליה תוב כי האי גוונא מדברי ר' טרפון ופריק לטעמיה.

וקי"ל כשמואל דתניא כוותיה דתניא מי שהוטל עליו ידו על העליונה כיצד מכר לו שוה חמשא בששה מי נתאנה לוקח ידו על העליונה רצה אמר לו תן לי מעותי.

או תן לי מה שאוניתני וכן אם מכר לו שוה ששה בחמשה מי נתאנה מוכר ידו על העליונה רצה אומר לו תן לי מקחי או תן לי מה שאוניתני:

דף נ.

איבעיא להו פחות משתות לרבנן לאלתר הויא מחילה או בכדי שיראה לתגר או לקרובו. ת"ש הורה ר' טרפון בלוד האונאה ח' כסף מכ"ד לסלע שליש למקח ושמחו תגרי לוד אמר להם כל היום וחזרו לדברי חכמים ש"מ דפחות משתות לרבנן כדי שיראה לתגר או לקרובו וכן פחות משליש לר' טרפון כל היום וכיון ששמעו כל היום חזרו לדברי חכמים קס"ד דפחות משליש לר' טרפון כפחות משתות לרבנן ואין ביניהן חלוקה אלא שהן בכדי שיראה לתגר והוא אמר כל היום ולפיכך חזרו לדברי חכמים דאמרי כדי שיראה לתגר אלא אי אמרת לרבנן פחות משתות הויא מחילה לאלתר וכן לר' טרפון

פחות משליש לאלתר הויא מחילה (אמרו) [אמאי] חזרו לרבנן בדר' טרפון טפי טפי ניחא להו.

דף נ:

ואסיקנא שמחו בשתות עצמה דלרבנן אונאה היא ולר' טרפון מחילה דכל פחות משליש לר' טרפון הויא מחילה.
איבעיא להו ביטול מקח לרבנן מהו וכו'.
אמר רבא הלכתא פחות משתות נקנה מקח פי' לאלתר. יתר משתות בטל מקח שתות קנה ומחזיר אונאה וזה וזה בכדי שיראה לתגר או לקרובו הבקי בו.
תניא כותיה דרבא פחות משתות נקנה המקח יותר על שתות בטל המקח שתות קנה ומחזיר אונאה דברי ר' נתן ר' יהודה הנשיא אומר יד המוכר על העליונה רצה אמר לו תן לי מקחי או מה שאוניתני. ואוקמה רבא למתני' דקתני מי שהוטל עליו ידו על העליונה רצה אומר לו תן לי מעותי או תן לי מה שאוניתני כר' יהודה הנשיא. וקם רב אשי כותיה. ודייקי' מדקתני במתני' מי שהוטל עליו סתמא ש"מ כל מי שהוטל עליו לא שנא לוקח ולא שנא מוכר דינם שוה וכולה ר' יהודה הנשיא היא ומפרש במתני' לוקח ושייריה למוכר. ומאי דשייר במתני' מפרש לה בברייתא:
והא דאוקימנא זה וזה בכדי שיראה לתגר או לקרובו הני מילי לוקח לבדו אבל מוכר לעולם חוזר דקיימא לן כרב נחמן דתנן עד מתי מותר לחזור וכו' אמר רב נחמן לא שנו אלא לוקח אבל מוכר לעולם חוזר מאי טעמא דלוקח מקחו בידו אזיל וניחזי ליה לתגרים ומודעין ליה אי אית ביה אונאה אי לא ואי אודיעום ושתק הרי מחל ואי לא אזל ואחוי איהו דאפסיד אנפשיה מכדי מקחו בידו הוא אמאי לא אחוי יתיה לפיכך אין לו לחזור. אבל מוכר דליתיה למקח בידיה לא ידיע ליה דטעה אלא לכי מיתרמי ליה זבינתא כזבינתיה וחזי ליה אי טעה אי לא לפיכך לעולם חוזר וכן הלכה דהא רב נחמן [אמר] לאושפיזכינה דרמי בר חמא שמכר מקח ונתאנה בו והוטל עליו ואמר רב נחמן כל היכא דנתאנה מוכר דינו לחזור לעולם גאון ז"ל סתם איבעיה להו ביטול מקח לרבנן לעולם חוזר או בכדי שיראה לתגר וכו' ואמר רבא הלכתא יתר משתות בטל מקח סתם קאמר ולית לן לשנויי בין מקרקעי בין מטלטלי וכל מילתא דאית ליה ביטול מקח ללוקח בכדי שיראה לתגר או לקרובו והמוכר לעולם חוזר בין במקרקעי בין במטלטלי ומלתא פסיקתא קאמר וכו' ואסיקנא הלכך לוקח יכול לחזור בקרקע לבטל את המקח בזמן דאית ביה ביטולמקח מקח עד כדי שיראהו לבקיאים ומוכר לעולם חוזר.

דף נא.

ומעשה דההוא גברא דהוה נקיט ורשכי לזבוני וכו' פי' ורשכי מרגליות.
וההוא דהוה נקיט כיפי פי' כיפי סרבוטין דינם שוה.
רבה ורב חסדא שניהן שוין כי זה ששנו בברייתא שתות קנה ומחזיר אונאה בלוקח מן התגר אבל בלוקח מבעל הבית מכלי ביתו אין לו לקונה ממנו אונאה כלומר אין יכול הלוקח לטעון על בעל הבית שמכר מכלי תשמישו ולומר לו תן לי מה שאניתני דאמרי' מני תשמישתיה דאיני שיקרי עליה ואי לאו דהוו יהבי ליה דמי יתירי לא הוה מזבין להו. מיהא שמעינן מהני תרי עובדי עובדא דורשכי ועובדא דכיפי דידעו מקמי דליזבון להו דאית בהו אונאה וזבנינהו ובתר הכי קמו על המוכר [וטענו] טענתייהו טענה ולא דחאום אלא מפני שקנו מבעל הבית ולא יכלי למימר להו ידעיתו ומחליתו אלא אם יפרש לו שחפץ זה אינו שוה את הדמים הללו ורצה וקיבל אין לו לחזור והוא הדין למוכר והני מילי בכדי שיראה לתגר או לקרובו בלבד. והני מילי בבעל הבית המוכר מכלי תשמישו אבל בעל הבית המוכר דברים העשוין לסחורה יש להן אונאה.
רב יהודה אומר אין לתגר אונאה.
אמר רב נחמן אמר רב תגר ספסר שנינו תניא כוותיה ר' יהודה אומר תגר אין לו אונאה מפני שהוא בקי. פי' אמרי' ידע ומחל משום דאיתרמי ליה זבינתא אחריתי ובעי למיזבנה:
מתני' אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן אונאה. ת"ר וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך. וכי תמכרו ממכר אל תונו אין לי אלא שנתאנה לוקח נתאנה מוכר מנין ת"ל או קנה ואיצטריך וכו' ופשוטה היא. מי שהוטל עליו ידו על העליונה כו' איתמר על מנת שאין לך עלי אונאה רב אמר יש לו עליו אונאה ושמואל אמר אין לו עליו אונאה. לימא רב דאמר כר' מאיר דסבר כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל. ושמואל דאמר כר' יהודה דאמר בדבר שבממון תנאו קיים.
דתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה הרי זו מקודשת ותנאו בטל וכו'.

דף נא:

אמר רב אנא דאמרי אפי' לר' יהודה עד כאן לא אמר ר' יהודה אלא דידעה שכבר הודיעה על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה ונתרצית וקא מחלה אבל גבי אונאה מי הודיעו דאית ביה אונאה ומחל בהא אפי' ר' יהודה מודה דתנאי כי האי גוונא בטל הוא. אי

הכי הא דתניא הנושא והנותן באמונה והאומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה לרב דאמר אפי' ר' יהודה כי האי גוונא תנאו בטל סבירא ליה הא מני. ופריק רבא כי קאמר רב בסתם אבל במפרש כי האי דתניא מוכר שאמר ללוקח חפץ זה שאני מוכר לך בק"ק זוז יודע אני בו שאינו שוה אלא ק' על מנת שאין לך עלי אונאה וכן לוקח שאמר למוכר חפץ זה שאני קונה ממך בק' יודע ששוה ק"ק על מנת שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה אפי' רב מודה דבמפרש כי האי גוונא אין לו עליו אונאה וההיא מתניתא דתניא הנושא והנותן באמונה במפרש היא לפיכך אין לו עליו אונאה אבל אם אמר על מנת שאין בו אונאה.

הרי יש בו אונאה. וקיימא לן כרב באיסורי ואונאה איסורא היא.

ת"ר הנושא והנותן באמונה הרי זה לא יחשב את הרע באמונה והיפה בשוה אלא או זה (או זה) [וזה] באמונה או זה (או זה) [וזה] בשוה.

ונותן לו שכר כתף וכו':

[השאר חסר חבל על דאבדין].